

Dan ZAMFIRACHE

ROMANIA O ELVETIE A ESTULUI

BERNA 2011

Motivație

După întâlnirea cu cele mai mari civilizații de pe pământ, India și Egiptul care s-a materializat prin apariția la Cairo a cărțiilor “**Indiei**”, “**Impresii de călătorie**”, o carte ghid descriind peste 45 de țări din 4 continente, din Asia până în America și “**Mirajul civilizațiilor și fascinația muzeelor**”, o descriere a peste 90 de muzee din lume, unele dintre cele mai mari, Ermitaj, Pergamon, Luvru, Versailles, British Museum, Tower of London, Tate Gallery, Musei Vaticani, Borghese, Muzeul de egiptologie din Cairo, Metropolitan ori Brooklyn din New York, era firesc să mă reîntâlnesc cu mirajul unei altfel de civilizații, aceea modernă a occidentului pe care o vizitasem în urmă cu 20 de ani într-un tur al Europei, în 1990, imediat după revoluție.

Dacă apariția în anul 1997 a primei cărți “Călimănești’2000 - Monografie ilustrată”, un studiu cartofilic al cărților poștale vechi a însemnat un moment de referință în ideea lansărilor IT, fiind pentru prima dată în România când limbajul obișnuit al lansărilor de carte a fost înlocuit cu acela al mileniului III, limbajul informatic, cel al calculatorului, cartea “România - o Elveție a estului” - însoțită de o prezentare pe DVD - se dorește a fi o continuare a cărților scrise la Berna, cele două ediții ale ghidului “Vizitând Berna” ca o premieră în România, în ideea de a-i ajuta pe viitorii turiști români să se descurce mult mai ușor în noianul de informații de pe net și “Istoria obeliscurilor

egiptene, portretele de la Fayoum, fântâni medievale din Berna”.

Apariția ei la Berna în 2011 este un cadou din partea autorului cu prilejul sărbătorii centenarului relațiilor diplomnatice, fiind a treia carte dedicată unui astfel de jubileu după “Mirajul civilizațiilor și fascinația muzeelor”, apărută la Cairo în 2006 cu prilejul centenarului relațiilor diplomatice dintre România și Egipt, alături de “Indiei” și “Impresii de călătorie”, alese în 2008 drept repere editoriale cu prilejul sărbătoririi la București în Sala Gafencu a Ministerului Afacerilor Externe a 60 de ani de relații diplomatice dintre România și India în 2009.

Mai mult, cartea încearcă să aducă în fața tinerilor o imagine a ceea ce era România interbelică și sper să redevină - o Elveție a estului!

Dan ZAMFIRACHE

Matematician

**Membru al Societății Numismatice Române
și al Federației Filatelice-Secția Cartofilie**

Anul 2008 a fost anul însoțirii la post a soției la Berna, un post dificil de data asta, consulul Romaniei în Elveția și Liechtenstein. Vizitasem Elveția la primul tur european din 1990 dar numai partea franceză, cu Geneva – un oraș fascinant, diferit de celelalte germanice din centru ori cele italiene din sud. Aveam să descopăr curând că de fapt Elveția nu înseamnă numai Geneva, Berna, Basel, Neuchatel, Montreux, Vevey, Zurich, St. Gallen, Lugano, St. Moritz, Davos,... ci o cu totul altă țară, aparte. Îți dai seama de asta parcurgând-o prin satele așezate mai tot timpul pe vârfurile înalte ale munților, acolo unde ajungi numai pe asfalt și ești acompaniat de fascinația verdelui parcă modelat de o mână divină mai atentă decât cu alte popoare.

După fascinanta întâlnirea cu cele mai mari civilizații de pe pământ, hindu și faraonică, aveam să reîntâlnesc după 20 de ani mirajul unei altfel de civilizații, aceea modernă și totuși veche a bătrânului continent european.

Ne aflăm la Berna, în anul 2011 al celebrării centenarului relațiilor diplomatice dintre România și Elveția, al doilea sărbătorit la el acasă după cel de la Cairo din 2006 dintre România și Egipt.

Puține state din lume se pot lăuda cu asemenea jubilee, iar decretul semnat de regele Carol I în 1906 poate fi considerat unul dintre cele mai invidiate de către toate diplomațiile din lume, el consfințind începutul relațiilor dintre România și Egipt. Interesant că el a fost semnat aici în Elveția, la Lugano, la 19 martie 1906.

Am simțit la Cairo, în muzeul regal Abdin, în fața panoului cu medalii și decorații românești rezultate din schimbul dintre cei doi monarhi, român și egiptean, o mândrie care i-a impresionat până și pe turiștii americani aflați alături de vitrina noastră admirând medaliile

americane, de necomparat cu cele românești din perioada Carol I, impresionante prin strălucire, finețe și execuție, având în centru Marele Colan al regelui Carol I, una din rarele dar și cea mai mare distincție interbelică.

Trei evenimente au marcat periplul diplomatic început în 1997 în India, la Bombay și New Delhi, continuat apoi în 2002 în Egipt la Cairo, în 2004 la New York și acum din 2008 în Elveția la Berna: sărbătorirea în 2006 la Cairo în foaierele Institutului de pe lângă Ministerul Afacerilor Externe a împlinirii a 100 de ani de relații diplomatice dintre România și Egipt – delegația română fiind condusă de excelența sa, Ambasadorul României în Egipt, domnul Marcel Dinu, prilej de rememorare a începutului stabilirii primelor misiuni diplomatice între cele două țări. Printre exponate, la loc de cinste figura decretul semnat în 1906 de regele Carol I; în toamna lui 2008, pe 14 noiembrie, fiind la Berna, am avut marea onoare de a fi invitat de către MAE la sărbătorirea a 60 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre România și India, pentru a prezenta în sala Gafencu proiectul IT INDIEI – ce preceda lansării cărților scrise la Cairo "Indiei" și "Impresii de călătorie" – Misterioasa Indie, alese drept repere editoriale cu acest prilej. Am simțit atunci satisfacția unei munci de 4 ani în India care s-a materiliazat prin apariția la Cairo a celor două cărți dedicate **Indiei, Monografii Ilustrate** – un compendiu de 6 monografii bazate pe un studiu cartofilic ce recompunea trecutul orașelor Călimănești, București, Buzău, Bușteni, Ada Kaleh și litografii românești pe baza cărților poștale vechi, **Mirajul civilizațiilor și fascinația muzeelor**, o carte autobiografică, în fapt un periplu prin 90 de muzee din peste 45 de țări din 4 continente din Asia până în nordul Africii, Europa și America la New York ce recompensau o muncă de peste 8 ani cu amintiri dintre cele mai plăcute

petrecute în Ambasadă la New Delhi și Cairo; 2011 a fost anul celebrării centenarului relațiilor diplomatice dintre România și Elveția. Ceremoniile au început însă din toamna lui 2010 prin dezvelirea la Vouvry a bustului scriitorului Panait Istrati – o donație a primarului Bucureștiului, domnul doctor Sorin Oprescu și au continuat la Lausanne cu aniversarea a 60 de ani de la moartea lui Dinu Lipatti, profesor în ultimii ani de viață la Conservatorul din Geneva.

Anul 2011 a început în stil imperial prin primirea corpului diplomatic acreditat în Elveția precedat de un ceremonial fastuos prin sosirea parlamentarilor în calești medievale de epocă trase de cai cu în-soțitori în costume de epocă și ofițeri cu peruci albe, în uniforme roșii, călare pe cai albi, urmați apoi de mașinile corpului diplomatic.

Suntem la peste 200 de ani de la împlinirea în 1897 a jubileului celei mai mari regine din istoria Marii Britanii, poate și din lume, care, pe vremea aceea deținea o cincime din suprafața pământului iar Londra era capitala financiară a lumii, cel mai frumos oraș de pe glob. Regina Victoria!

Trebuia să mai treacă mult timp până când America îi va lua locul, devenind noua Republică ce avea să fie noua putere mondială, după cele două războaie mondiale!

Deschiderea sesiunii parlamentului în stil medieval de la Berna onorând corpul diplomatic la începutul fiecărui an în ianuarie te face să te simți ca pe vremea reginei Victoria care străbătea cei 10 Km în mijlocul și irului de landouri ce purtau pe membri familiei regale și invitații străini: nunțul apostolic, trimisul special al împăratului Chinei și mahajarahii Indiei.

Cei câțiva ofițeri cu peruci albe din cortegiul de la Berna îmbrăcați în costume de epocă de culoare roșie reamintesc regimentele ce întruchipau

puterea și gloria de odinioară a imperiului britanic: soldați din toate colțurile lumii, din Canada până în Jamaica, Malta, Ceylon, Cipru, Australia, polițiști din Hong Kong, călăreți sikh din India urmați de strălucitorii și sclipitorii lăncieri din Bengal cu turbane împodobite cu câte o piatră prețioasă.

Trebuie să fi strălucit grozav pe capul reginei celebrul diamant Khoh-i-Noor - lumina lumii, tăiat din Marele Mugal descoperit în minele de la Golconda din India, care, după un periplu de sute de ani prin mâini străine ori furat de șahul Nadir să fie oferit reginei de lordul Dalhausie.

KOH-I-NOOR

Marele Mugal

Aici la Berna am aflat din “moștenirea lui Wagner” scrisă de strănepotul Gottfried că este tatăl adoptiv al unui orfan din România! Deci, printre urmașii lui Richard Wagner se numără acum și un român!

Tot aici, prietenul ceh Irji mi-a povestit cum familia sa a fost eliberată de armata română într-un sat din apropierea capitalei.

Elveția, țara cantoanelor, cu prima cartă federală semnată în 1291 de către cei trei confederați Werner Stauffacher, Walter Furst și Arnold

Melchtal - este țara celebrului cașcaval, a miraculoasei ciocolate dar și pământul cel mai roditor udat de ape și lacuri cristaline, al celor mai multe tuneluri, imposibil de numărat, dar sigur întinse pe 500 de kilometri și în același timp locul cel mai conservator în materie de tradiții! E așa cum cred că ar fi arătat azi România dacă nu i s-ar fi întrerupt brusc drumul democratic. Aici nimeni nu se sfiește cu originea sa pentru că Elveția duce cu ea tradiții seculare. Pentru asta însă trebuie s-o cunoști de la un capăt la altul.

Miracolul se întâmplă dincolo de marile orașe, în comune. Pe vremea când la noi acestea se distrugeau de o putere impusă cu brutalitate, aici se consolidau.

Mi-ași dori ca România să redevină ceea ce era pe vremea copilăriei și studenției, deschisă, cu oameni harnici și primitivi care știu să-și folosească harul, inteligența și iscusința în a deveni cu adevărat o țară aleasă în mirajul noianului de civilizații, fascinând prin tradițiile seculare turiști invidioși că nu au așa ceva la ei acasă! Și e adevărat. Multe de aici din Elveția seamănă cu minunatele locuri din Moldova, Ardeal, Muntenia și chiar Oltenia. Dar România mai are pe lângă toate acestea Banatul, Bucovina, Dobrogea și Marea Neagră, Dunărea și Delta, câmpii și munți la un loc. Lipsesc însă disciplina și ordinea, educația! Firesc să fie așa după o lungă perioadă de izolare și comunism forțat. Adăugați acestora o rețea de autostrăzi și drumuri comunale asfaltate până în vârful munților și veți obține cel mai invidiat loc din lume: România – o Elveție a estului!

Este titlul unui proiect IT pentru că România o merită din plin, iar locuitorii ei, mai ales tinerii și chiar turiștii străini trebuie să afle că numai așa pot aprecia câte Elveții sunt în România!

Aici la Berna am avut o perioadă activă unde am reușit să

finalizez și proiectele IT despre două dintre cele mai vechi civilizații: hindu și faraonică cu subiecte pe măsura grandorii, mirajului și fascinației oglindite în marile muzee ale lumii: muzeul de egiptologie din Cairo, comoara lui Tutankhamon prezentată pentru prima dată în România la Bușteni și Muzeul Național George Enescu din București în vara anului 2010, istoria obeliscurilor egiptene rămase încă în viață pentru a împodobi cele mai mari capitale ale lumii: Cairo, Paris, Londra, New York și Istanbul, celebrele portrete de la Fayoum descoperite la Hawara în Egipt fără de care nici un mare muzeu din lume nu se poate situa în top, Misterioasa Indie, Agra – minunea numită Taj Mahal și Khajuraho – mit, legendă sau realitate?, Bucureștiul de altădată cu primele fotografii realizate de celebrul fotograf Angerer la 1856, ghidul marilor metropole ale lumii și o a treia ediție full colour a Călimăneștiului interbelic. Sper ca la vară să le prezint și publicului românesc dornic să se minuneze de rare clipe la întâlnirea cu două dintre cele mai fascinante civilizații dar și de România – o Elveție a estului, pe care mi-o doresc mai întâi s-o prezint românilor din Elveția. Mărturisesc că am fost surprins să constat cu plăcere emoția și interesul prietenilor români din Berna la întâlnirea cu imagini comparative dintre cele două țări.

Publicarea celei de-a doua ediții a ghidului "Vizitând Berna" se constituie și el drept un cadou din partea autorului la celebrarea centenarului relațiilor diplomatice România-Elveția.

Finalmente, ediția a doua a Mirajului civilizațiilor și Fascinația muzeelor vine să adauge celor peste 45 de țări vizitate în 4 continente, Elveția, o țară pe care o descoperi nu în marile orașe, pentru că miracolul se întâmplă dincolo de ele, în comune.

Elveția – fortăreața de neînvinc, este destinația preferată a

celor mai cosmopolite personaje din întreaga lume și locul celor mai importante sedii ale organizațiilor mondiale. Dar mai ales este locul reconfortant și departe de “ochii lumii” al oamenilor bogați din Africa de Sud, America, Anglia, Franța și Germania, Asia, Australia și Noua Zeelandă, mulți dintre ei cu proprietăți în scumpul, exclusivul dar rafinatul Cologny din Geneva ori cabane lângă celebrele pârtii de schi din atractivul Gstaad ori Davos sau în elegantele St.Moritz și Crans Montana, al celor mai sofisticate magazine din Rue du Rhone – Geneva, cu prețuri de neimaginat, pline doar atunci când vin șeici de sărbători, altfel muzee pentru turiștii obișnuiți. Că banul e foarte important o vezi pretutindeni, dar oamenii par a fi cei mai modești deși aici se strâng și se păstrează averile cele mai mari și mai secrete din lume! Satele elvețiene sunt aidoma celor românești, răspândite pe dealuri, cu oameni cinstiți și harnici care duc în spate tradiții și obiceiuri păstrate de milenii. Ușor să constăți similitudini în felul de a purta vechile straie dar și obiceiul de a transmite mai departe moștenirea și averea, fiilor.

Elveția este locul cel mai conservator în materie de tradiții! E așa cum cred că ar fi arătat azi România dacă nu i s-ar fi întrerupt brusc drumul democratic. Trebuie să trăiești o perioadă de timp mai îndelungat pentru a o descoperi, dar niciodată nu poți să ajungi vreodată să spui că o cunoști îndeajuns! Mie mi-au trebuit de fiecare dată câte 4 ani pentru a putea aduce în fața cititorului român impresii despre trei dintre civilizațiile lumii: aceea hindu și faraonică descoperite în trei din marile megapolisuri Bombay, New Delhi și Cairo și aceea occidentală într-una din cele mai avansate dintre țările Europei, Elveția!

Ce mai, dincolo de orașe, Elveția este toată plină de aceleași sate-orașe cocoțate până în creasta munților, cu șosele asfaltate până la fiecare casă a ultimului cătun. Zilnic sosesc aici de la japonezi și

chinezi până la tailandezi, americani, englezi, nemți, ruși... Este bine că încep să vină și români pentru că numai așa pot aprecia câte Elveții sunt în România!

Elveția este o confederație alcătuită din 26 de cantoane, însă trei dintre ele sunt compuse din două semi-cantoane (Basel, Appenzell și Unterwald), fie datorită faptului că cele două comunități au fost separate în istorie (Unterwald), fie datorită războaielor religioase (Basel și Appenzell).

Autoritățile federale elvețiene sunt compuse din Executiv (Consiliul Federal), Legislativ (Adunarea Federală) și Justiție (Curtea Federală Supremă). Consiliul Federal numără 7 membri aleși pe 4 ani, câte unul fiind anual ales președinte. Pe lângă aceștia mai sunt aleși un vicepreședinte și un cancelar. Cei 7 sunt miniștri în guvern.

Partea legislativă, parlamentul, este alcătuit din două camere cu statut egal, Consiliul Național și Consiliul Statelor. Și ele au o moștenire de peste 700 de ani! Deși e prima democrație din lume cu o cartă federală semnată în 1291, totuși cantoanele se conduc prin parlamente proprii și poți fi ușor surprins dacă ai trăit într-un stat unitar că aici fiecare canton are legile sale care sunt respectate de fiecare cetățean elvețian indiferent că face parte dintr-unul din cantoanele de limbă franceză, germană sau italiană!

Consiliul Național numără 200 de membri, aleși de cantoane, proporțional cu populația acestora, în timp ce Consiliul Statelor e format din 46 de membri, reprezentanți ai cantoanelor, în general câte 2 pentru fiecare. Alegerile au loc la 4 ani iar camerele se întâlnesc separat de patru ori pe an în sesiuni de trei săptămâni. De remarcă că aleșii își mențin între sesiuni profesiile lor uzuale de avocați, profesori, fermieri, iar fiecare elvețian plătește anual doar 13 franci pentru întreținerea lor.

Deși este țara cu prima cartă federală din lume semnată în 1291 – Elveția nu se înghesuie să facă încă parte din Uniunea Europeană. Ea are azi în fruntea parlamentului o femeie, socialista Micheline Calmy-Ray.

Modelul federal nu este sofisticat, ci flexibil, într-o țară în care practic întâlnești toate populațiile statelor vecine!

Cele 26 de cantoane și reședințele lor sunt:

Canton	Capitala	Canton	Capitala
 Aargau	Aarau	 *Nidwalden	Stans
 *Appenzell Auser rhoden	Herisau	 *Obwalden	Sarnen
 *Appenzell Inner rhoden	Appenzell	 Schaffhausen	Schaffhausen
 *Basel-City	Basel	 Schwyz	Schwyz
 *Basel-Country	Liestal	 Solothurn	Solothurn
 Bern	Bern	 St. Gallen	St. Gallen
 Fribourg	Fribourg	 Thurgau	Frauenfeld
 Geneva	Geneva	 Ticino	Bellinzona
 Glarus	Glarus	 Uri	Altdorf
 Graubünden	Chur	 Valais	Sion
 Jura	Delémont	 Vaud	Lausanne
 Lucerne	Lucerne	 Zug	Zug

Consiliul Federal pregătește un proiect după consultarea cu Administrația Federală, partidele, cantoanele și grupurile interesate, apoi este examinat de un comitet în prima cameră, Consiliul Național,

unde au loc dezbaterile pe fiecare amendament, urmat de vot. Proiectul e examinat apoi de a doua cameră, Consiliul Statelor, unde sunt discutate din nou amendamentele și se supune la vot întregul pachet. Dacă apar diferențe se reiau dezbaterile în camere până când ele sunt eliminate. În caz că ele rămân și după trei dezbateri în urma discuțiilor purtate în cele două camere, se formează un Consiliu de mediere care propune o soluție de compromis ambelor camere. Numai după aceea camerele votează separat și adoptă proiectul cu simpla majoritate.

Pachetul de legi aprobat prin votul popular printr-un referendum(ce puțin 50000 de semnături strânse în 100 de zile), dacă acesta a fost solicitat de Parlament, devine lege ce va fi publicată și intră în vigoare la o dată stabilită. Cu toate acestea legislația diferă de la un canton la altul.

Deși abia în 1959 femeile au drept de vot într-unul din cantoane și din 1971 la nivel federal, mișcarea crește odată cu alegerea în sesiunea 1984-1989 a primei femei în Consiliul Federal, Elisabeth Kopp, urmată de prima femeie aleasă președinte în 1999, Ruth Dreifuss, apoi Lothard în 2010. În 2011 e aleasă președinte doamna Micheline Calmy-Rey reprezentând cantonul Geneva, al cărei soț este de origine română, iar copiii posedă și pașaport românesc.

Toată această structurare își trage seva dintr-un trecut de peste 700 de ani, Elveția fiind primul stat federal bazat pe unirea, la început a trei cantoane Uri, Schwiz și Unterwalden la 1 august 1291 pe pajiștea Rutli, aflată în inima Elveției, pe malul lacului Lucerna.

Istoria însă începe cu mii de ani înainte când în această parte a Europei trăiau celții. Dintre ei, helveții, de unde vine numele țării, unul din cele mai importante triburi, locuitori ai meleagurilor elvețiene, au fost înfrânți în anul 58 î.e.n. de romanii conduși de Iulius Caesar care

construiesc aici una din cele mai vechi așezări în anul 44 î.e.n., Augusta Raurica, pe valea Rinului și fortificații împotriva invadatorilor. În timpul lui Tiberius I teritoriul e anexat de romani, partea de nord unde locuiau helveții în Gallia Belgica, în timp ce estul e înglobat în provincia romană Raetia. După 400 e.n. sosesc în nord triburile germane care construiesc mici sate, mai întâi în afara granițelor romane introducând limba germană, iar în vest se stabilesc burgunzii unde asimilează cultura galo-romană punând bazele limbii franceze, platoul elvețian în evul mediu fiind împărțit între regii burgunzi și conții germani. În secolele VI, VII și VIII teritoriile se află sub dominația francă a dinastiilor merovingiene și carolingiene. În jurul anului 800 Carol cel Mare unește triburile germane, dar după moartea sa imperiul e împărțit în trei părți: Franța, Burgundia-Lorena și Germania-Italia. După 1200 teritoriul elvețian este sub dominația caselor de Savoia, Zähringen și Habsburg. Conții de habsburg care mai târziu vor deveni faimoși ca împărați germani și austrieci provin din nordul Elveției. Descoperirea noilor tehnologii din 1230 de săpare în stâncă duce la realizarea trecătorii ce va deschide drumul de la Lucerna spre Germania către Basel și Italia, la Milan.

Este perioada când habsburgii își extind drepturile asupra populației elvețiene care se ridică în apărarea propriei autonomii. Acestea sunt faptele premergătoare jurământului din 1291 când șefii celor trei cantoane Schwitz, Uri și Unterwalden, Werner Stauffacher, Walter Furst și Arnold Melchtal semnează Carta Federală ce va sta la baza viitoarei confederații. Ea se constituia ca un semnal de unire împotriva opresiunii habsburgice ce-și consolida puterea după reunificarea teritoriilor elvețiene și înglobarea lor în Sfântul Imperiu Roman, în jurul anului 1000.

Și așa cum la elvețieni au existat cei trei confederați îi putem numi la fel și noi pe Gelu, Glad și Menumorut primii voievozi care

au încercat după modelul elvețian să jure unire în lupta lor pentru independență împotriva aceluiași dușman: imperiul habsburgic!

Urmează lărgirea confederației prin aderarea cantoanelor Lucerna în 1332 și Zurich în 1351. Alipirea celui mai mare și puternic canton Berna în 1353 se va dovedi decisivă prin preluarea conducerii luptei împotriva ocupanților, Berna reușind să determine alipirea rând pe rând a celorlalte cantoane.

Cantoanele și anul intrării în Confederație:

În același timp habsburgii își vor extinde expansiunea în sud către Ticino, în nord la Argau și Thurgau - locul lor natal - și spre vest

în cantonul Vaud. Istoria celor două țări seamănă izbitor, ambele fiind nevoite să lupte sute de ani până să-și obțină independența. Dacă Țara Românească își cucerește independența prin eroica luptă de la Posada, un loc ales special de Basarab I la poalele Făgărașilor, în județul Vâlcea de azi, lângă satul Perișani în 1330 în fața regelui Ungariei Carol Robert de Anjou, bătălie descrisă în Cronica de la Viena, Elveția devine independentă de facto în 1499, după victoria elvețiană din războiul swab când împăratul Maximilian I este învins.

Urmează perioada Reformei, între 1523-1525 condusă de Zwingli în Zurich și în 1536 de Calvin în Geneva, care împarte țara în două: nordul și vestul trec la noua credință în timp ce părțile rurale și centrale rămân catolice. Aceasta duce la izbucnirea celor patru războaie civile religioase din 1529, 1531, 1656 și 1712.

În timpul războiului de 30 de ani, Elveția rămâne neutră, doar trupele de mercenari recrutate de aici vor juca un rol important. În final, prin tratatul de la Westphalia din 1648, Elveția devine oficial independentă față de Sfântul Imperiu Roman, iar după revoluția franceză, luptătorii pentru libertate, susținuți de trupele revoluționare franceze, înving vechiul regim și proclamă Republica Helvetică cu un guvern central, care, din cauza problemelor organizatorice în modernizarea administrației, duce la haos. În 1803 Napoleon restaurează structurile federative iar după înfrângerea de la Waterloo are loc o contrarevoluție prin care vechile regimuri revin la putere în majoritatea cantoanelor ce devin membri liberi ai confederației, în timp ce Geneva, Neuchatel și Valais, anexate de Napoleon, se reîntorc și ele ca membri cu drepturi depline.

Războaiele dintre Franța și Rusia/Austria fac din Elveția un aliat al Franței iar după Conferința de la Viena din 1815, printr-o lege

internațională ce nu putea fi schimbată decât prin consensul tuturor puterilor implicate, se declară neutralitatea ei între puterile europene, Elveția fiind ca un tampon între Franța și Austria.

Urmează anii '30 considerați ai regenerării când cantoanele își revizuiesc constituțiile printr-un proces democratic ce în final duce la adoptarea noii constituții federale din 1848, după modelul S.U.A., cu ambele atribuții federale și cantonale. Mai mult, se introduce francul elvețian ca monedă unică, sistemul metric și al greutateilor, abolind astfel jungla sistemelor din cantoane. Noua legislație pune în mâna autorităților federale serviciul poștal, căile ferate, telecomunicațiile și afacerile externe.

Interesant că biblioteca Congresului american are printre autori și doi elvețieni, Emmerich de Vattel și Jean Jaques Burlamaqui, autori preferați ai președintelui american Thomas Jefferson din lucrările cărora se inspiră în cele mai multe din frazele din Declarația de Independență. Mai ales din Burlamaqui. Lucrările despre modelul democratic elvețian împărțit în cantoane cu guverne democratice sunt studiate de americani care se inspiră în Declarația de Independență din multe din frazele lui. Exemplu: “în căutarea fericirii”.

Contactele dintre bibliotecile din Elveția și biblioteca Congresului încep în 1884. Lucrările istorice despre Elveția devin însă interesante din 1880 când americanii sunt interesați de instrumentele noii democrații, referendumurile! care sunt adoptate după 1918 în 23 de state americane.

Prima constituție federală din 1848 e influențată de Constituția SUA din 1787. Această reciprocitate a stat la baza relațiilor dintre cele două țări, numite generic și “republicile surori”.

În mai 1991 o expoziție numită “Republicile surori” a fost deschisă în biblioteca Congresului american cu prilejul aniversării a

700 de ani de independență și libertate a Elveției de la semnarea primei Carte Federale din 1291 de la Rutli care a stat la baza statului democratic de mai târziu.

De la început americanii născuți din cei sosiți din imperiul britanic și-au afirmat la fel ca și elvețienii încă din 1291 dorința lor de libertate și au preluat de la cei trei confederați Werner Stauffacher, Walter Furst și Arnold Melchtal care au jurat unirea împotriva imperiului habsburgic, îndemnul:

“Vom fi un singur popor al frăției
Niciodată despărțiți la pericol și necaz.”

Și americanii au urmărit să sădească în constituția lor aceste principii ale vechii democrații elvețiene conforme însă cu timpurile moderne!

În Elveția lumina a venit însă din SUA, după Declarația de Independență din 1776 care adoptă constituția din 1787 dar și din lucrările lui Jean Jacques Rousseau, Jean-Jacques Burlamaqui, Emmerich de Vattel.

Prima constituție americană are articolul referitor la confederație construit după modelul elvețian al confederațiilor de state suverane.

În 1848 elvețienii se vor inspira în realizarea Constituției federale din aceea americană din 1787. În expoziție a fost expus un exemplar al picturii anonime reprezentându-i pe Washington și Wilhelm Tell – luptători pentru libertate.

Contribuția Elveției e semnificativă la crearea Americii prin furnizarea de arme, trupe dar și intelectuali. Peste 25000 de fii și fiice elvețiene au emigrat în SUA în secolul XVIII existând chiar o listă la

Zurich cu emigranții din perioada 1734-1744. Dețin în colecția mea un document vechi cumpărat de la un anticar cu numele unui elvețian emigrat în această perioadă în America. Cu sabia și cu creionul elvețienii au jucat un rol important în evenimentele din 1776.

Burlamaqui, profesor și oficial public la Geneva a scris multe cărți dar “Principiile dreptului natural” a fost una mult admirată de Thomas Jefferson. James Madison, unul din autorii constituției, face și el un studiu asupra guvernelor federale vechi și moderne, printre ele binențeles, situându-se și Elveția - Confederația Helvetică.

Mai mult, în cuvântul ținut la convenția constituțională, Alexander Hamilton, autorul celebrei fraze “viața fără libertate e o mizerie” citează Elveția ca un exemplu de guvernare federală, cu o autoritate centrală.

După ce America și-a declarat independența față de Marea Britanie, 13 state americane au fost puse în fața problemei stabilirii unui guvern federal inspirându-se din exemplele Greciei, Danemarcei și Elveției. Confederația de state cu guverne separate ca aceea din Elveția a fost susținută de congressmanul Witherspoon din New Jersey. Dacă modelul elvețian a fost o bază pentru revoluționarii americani, Constituția americană din 1787 furnizează și ea drept suport pentru elvețieni în adoptarea celei din 1848.

Încă din 1798 când francezii invadează Elveția și o cuceresc rapid impunându-i republica helvetică, una și indivizibilă, elvețienii s-au opus, iar mai târziu au restabilit regulile confederative.

Doctorul Troxler este cel care prin articolele sale face campanie pentru adoptarea de către elvețieni a modelului de republică federală americană. Bătălia decisivă din războiul civil din 1847 din Gislikon, când forțele confederale înving, duce la adoptarea Constituției din 1848 care avea ca suport fondul celei americane din 1787.

Acesta a fost lungul drum istoric al Confederației Helvetice care a avut la bază semnarea în 1291 a primei Carte Federale ce a stat la baza statului democratic de azi.

Azi, Elveția e un stat federativ modern care a aderat la Consiliul Europei în 1963, din 2002 este membru deplin al Organizației Națiunilor Unite, dar încă nu este și membră a Uniunii Europene.

Suntem în inima Elveției, pe lacul Lucerna, mărginit de 5 cantoane: Lucerna, Zug, Uri, Schwyz și Unterwalden, cea mai spectaculoasă zonă, o regiune civilizată unde nu găsești agitația rustică din cantonul Valais, nici excentricitatea din Graubunden sau rafinamentul și farmecul stațiunilor la modă Gstaad, Crans Montana, Davos sau St. Moritz, eterogenitatea cosmopolită din Geneva, Basel și Zurich ori extremele spectaculoase din Berner Oberland. Aici casele se înșiră ordonat în jurul centrelor medievale, în culori pastelate cu acoperișuri în pantă cu bolte arcuite, ca desprinse din ilustrate, cu flori la ferestre și balcoane. Ușor de înțeles cum Wagner a compus aici “Idila lui Siegfried” într-un peisaj despre care spunea: “nu știu să existe un loc mai frumos pe lumea asta”! Legendarul Wilhelm Tell, eroul național care a reușit să redea elvețienilor mândria în fața opresiunii brutale și umilinței îndurate în timpul lui Gessler când acesta îi obliga pe mândri munteni să se plece în fața pălăriei sale agățate într-un stâlp în piața satului Altdorf a jucat un rol important în rebeliunea împotriva habsburgilor, locul legendei sale fiind plasat în extremitatea sudică a lacului Lucerna, o zonă romantică, dar și cea mai sălbatică a lacului, acolo unde valurile, pe timp de furtună, inspiră talgerele și armoniile exprimate de Gioacchino Rossini în opera Wilhelm Tell.

În 1895, în centrul capitalei cantonului Uri, Aldorf, municipalitatea a ridicat un monument înălțător ce comemorează amintirea legendarului

erou. Există chiar un traseu istoric de 35 km pe care fiecare elvețian îl parcurge măcar o dată în viață cu familia.

Am simțit aceleași sentimente când am pășit pe pământul sfânt de la Posada, acolo unde românii și-au câștigat prin luptă independența transmițând mai departe stindardul prin Voievodul Mihai Viteazul care la 1600 reușește să unească toate teritoriile românești într-un singur stat, deziderat împlinit abia după alte sute de ani - mai întâi la 1859 prin Unirea Principatelor, când singurul susținător al românilor a fost împăratul Napoleon al III care-l va primi în audință pe ambasadorul Vasile Alecsandri(trimis special de primul domnitor întregitor Alexandru Ioan Cuza pentru sprijin material și finaciar acordat imediat) - definitivat la 1 Decembrie 1918 prin unirea Ardealului cu Țara sub Ferdinand întregitorul. România urma să-și construiască propriul său destin în Europa încă de pe atunci, destin întrerupt brusc pentru o perioadă lungă de 50 de ani – cea mai sumbră din istoria unei țări europene – de o putere brutală care avea să instaureze în jumătate din Europa un regim ostil națiunilor, comunismul!

Vizitând Elveția trebuie neapărat să treci pe aici pentru că la numai 15 kilometri se află Rutli, pământul sfânt al Elveției, de fapt o pajiște cu trei jilțuri din lespezi de piatră și un catarg cu drapelul elvețian.

Jurământul celor trei confederați Werner Stauffacher din Schwiz, Walter Fust din Uri și Arnold Melchtal din Unterwald - echivalentul elvețian al Declarației de Independență de mult mai târziu al Statelor Unite – a fost primul act de naștere al celei mai vechi confederații din lume care consfințea o alianță între state autonome în ideea de a-și proteja tradițiile și drepturile împotriva puternicului imperiu habsburg. De la unul din aceste cantoane, Schwiz, avea să-și ia și numele tânăra

confederație, Elveția, Switzerland.

Deviza “Unul pentru toți, toți pentru unul” se păstrează și azi alături de crucea albă pe fond roșu, preluată tot de la cantonul Schwiz.

Peste ani, în 1940 sub invazia germană, tot aici generalul Guisan, comandantul suprem al armatei elvețiene, convoacă în secret 500 de ofițeri pentru a jura pe acest loc sfânt reafirmarea devotamentului față de țară.

Cu siguranță nu poți să spui că ai vizitat Elveția dacă nu ai trecut pe aci! E ca și cum ai fost la Roma și nu ai vizitat Vaticanul ori la Ierusalim fără a trece pe la Mormântul Sfânt!

Rutli e menționat pentru prima dată în 1470 în “Cartea albă” de la Sarnen unde se vorbește despre Werner Stauffacher ca lider al bătăliei de la Morgarten din 1315 împotriva habsburgilor (apoi Laupen 1339, când Berna împreună cu cantoanele Uri Schwyz și Unterwalden înving nobilii din Friburg, iar la Sempach în 1386 îi alungă pe habsburgi) și din “Cronica elvețiană” a lui Aegidius Tschudi din secolul XVI. Mult mai târziu, în 1804, drama lui Wilhelm Tell care se împletește cu aceste evenimente e descrisă de Friedrich Schiller. Din cronica lui Tschudi aflăm că jurământul din 1291 e reînnoit tot la Rutli în 8 noiembrie 1307.

Wir wollen sein ein einzig Volk von Brüdern,
in keiner Not uns trennen und Gefahr.
Wir wollen frei sein, wie die Väter waren,
eher den Tod, als in der Knechtschaft leben.
Wir wollen trauen auf den höchsten Gott
und uns nicht fürchten vor der Macht der
Menschen.

We shall be a single People of brethren,
Never to part in danger nor distress.
We shall be free, just as our fathers
were,
And rather die than live in slavery.
We shall trust in the one highest God
And never be afraid of human power.

Sunt cuvintele jurământului semnat de confederați în 1291:
Vom fi un singur popor al frăției

Niciodată despărțiți la pericol și necaz.
 Vom fi liberi așa cum au fost și părinții noștri
 Și mai bine murim decât să trăim în sclavie.
 Vom avea încredere în singurul mare Dumnezeu
 Și niciodată nu ne vom teme de vreo putere umană.

Deviza “Unul pentru toți, toți pentru unul” se păstrează și azi
 alături de crucea albă pe fond roșu.

Pactul semnat de cei trei confederați la 1291 pe pajiștea Rutli este
 păstrat la muzeul Federal al Documentelor din orașul Schwiz.
 Numele latin Confoederatio Helvetica avea să fie introdus abia

în 1848 odată cu noua constituție federală când Berna va fi aleasă drept capitală.

Vizitând locul cel mai încărcat de istorie, Rutli, constăți că e neschimbat de secole, elvețienii neintervenind în vreo modernizare tocmai pentru a păstra misterul, sălbăticia și secretul. Nu poți ajunge aici decât străbătând 5 Km pe o potecă strâmtă și sinuoasă într-o zonă sălbatică, singura neasfaltată în Elveția, urcând și coborând o diferență de nivel de 800 de metri de la Seelisberg până jos la nivelul lacului într-un decor amintind de filmele cu Wilhelm Tell până ajungem la celebra pajiște unde s-au întâlnit șefii celor trei cantoane într-o pădure deasă fără să vezi nimic în față, iar dacă ești singur, sigur ai să înțelegi de ce au ales în secret confederații acest loc ascuns.

Ceilalți, mai puțin sportivi, pot ajunge aici cu vaporul de la Brunnen. Rutli seamănă izbitor cu locurile din județul Vâlcea, drumul până la Perișani fiind și el neschimbat parcă de secole iar când pășești pe locul Posadei, aflat la marginea unor trepte ce te conduc la crucea înălțată în cinstea eroilor neamului, simți aceeași modestie pe care fiecare familie elvețiană o are la întâlnirea cu istoria aici la Rutli! Am avut un sentiment de satisfacție când o familie elvețiană însoțindu-și copiii în acest loc sfânt a constatat că știu atâtea lucruri despre istoria țării lor. Același ca în India unde prietenul indian Manoj m-a admirat pentru cunoștințele istorice spunându-mi că știu chiar mai mult decât el despre țara lui! Iar la Cairo în muzeul de egiptologie arabii rămâneau surprinși cum de am reținut atâtea despre faraonii din cele 31 de dinastii!

Rutli este singurul drum neasfaltat din Elveția, parcă special lăsat așa pentru a te introduce în atmosfera timpului. Poteca de altădată este acum un drum întortocheat printr-o pădure înaltă urmând malul

lacului, plin de primejdii încă, semn că locul a fost special ales pentru a nu putea fi prinși de habsburgi. Nici nu se vede pajiștea decât când te apropii. La baza unui copac imens sunt trei jilțuri din lespezi mari de piatră, probabil scaunele unde au stat la taină și au semnat jurământul! Pe pajiștea de alături lângă un catarg cu drapelul Confederației, crucea albă pe fond roșu, pasc fără grijă vaci siemental și oi. Lângă mine e o familie de americani căreia mândru îi destăinui interesante pasaje din istoria Elveției, prima țară cu o Cartă Federală ce a stat la baza statului democratic de mai târziu, semnată cu peste 400 de ani înainte de Declarația de Independență a SUA. Rămân impresionați și parcă nu cred că e așa!

Avem în față imaginea idilică a lacului Lucerna, cu orașul Brunnen la un capăt, munții Mythen, la poalele căruia se află cantonul Schwitz, apoi pajiștea Rutli și la capătul opus al lacului, Altdorf, altădată satul lui Wilhelm Tell. Parcă te-ai afla în fața frescei din sala Consiliul Național semnată de Charles Giron care reprezintă cred-oul federației: regiunea dintre înălțimile Mythen și Rutli de pe lacul Lucerna, locul unde cei trei au pus bazele confederației: în centru se află micul oraș Schwyz iar în spate, înălțimile Mythen. Numai că aici lipsește femeia din pictură aflată în stânga, învăluită într-un nor cu o ramură de măslin în mână, simbolizând pacea!

Liniștea de aici te îndeamnă...

Să vizitezi acum superba capitală medievală a Elveției, Berna, una dintre destinațiile preferate ale turiștilor, locul de unde vom încerca să decoperim Elveția printr-o romantică călătorie.

Dintre toate capitalele lumii, Berna este poate una dintre cele mai modeste, dar cu siguranță și cel mai frumos și încântător dintre orașele Elveției. Este și motivul alcătuirii ghidului scris în premieră la Berna în

toamna lui 2008, după numai două luni de la sosirea în capitala Elveției.

“Vizitând Berna” a fost lansat în România printr-o prezentare digitală în anul următor apariției lui în Elveția, în 2009, la Călimănești, Râmnicu Vâlcea și Bușteni, unde am sărbătorit 13 ani de la prima lansare IT din România. Stațiunile Călimănești și Bușteni au fost alese special dat fiind realizarea monografiilor ilustrate pe baza studiului cărților poștale vechi, urmare a pasiunii mele de cartofil. Și nu întâmplător, ci dat fiind asemănarea vilelor și pavilioanelor din perioada interbelică - care mai există și azi - cu acelea din celebrele stațiuni din Elveția – Gstaad, Davos și St. Moritz. Cine poate uita inaugurarea Pavilionului balnear Central de la Călimănești construit în stil helvetic în 1855, cu participarea personalităților din București în frac și joben, a marilor hoteluri Jantea nr.1 în 1906, Jantea nr.2 în 1913, Cozia, vilelor Cosma, Antonescu, Zoe, precum și vilele Mary, Păpușica, doctor Nicolescu, toate construite în același stil!

Dacă apariția în anul 1997 a primei cărți “Călimănești’2000 - Monografie ilustrată”, un studiu cartofilic al cărților poștale vechi a însemnat un moment de referință în ideea lansărilor IT, fiind pentru prima dată în România când limbajul obișnuit al lansărilor de carte a fost înlocuit cu acela al mileniului III, limbajul informatic - cel al calculatorului - ghidul scris în Elveția, “Vizitând Berna” - însoțit de o prezentare pe DVD și un CD audio – a fost și el o premieră în România, în ideea de a-i ajuta pe viitorii turiști români să se descurce mult mai ușor în noianul de informații de pe net.

Ediția a doua a ghidului apărută chiar în anul aniversării a 100 de ani de relații diplomatice dintre România și Elveția, 2011, a fost un dar alături de un alt viitor proiect IT drag, “România - o Elveție a estului”, pe care mi-o doresc într-un viitor apropiat și ca apariție editorială!

Cantonul Berna este al doilea ca mărime după Graubunden și unul din cele care au contribuit la lărgirea confederației prin preluarea rolului de conducător în lupta de alipire la confederație a celorlalte cantoane. Tocmai de aceea era firesc ca Berna să fie aleasă drept capitală!

Al patrulea oraș din Elveția după Zurich, Geneva și Basel, Berna este situată aproape în centrul țării la o altitudine de 542 de metri fiind înconjurată de dealurile Gurten înalte de 858 de metri și Bantiger de 947 metri. Orașul vechi, Altstadt, se află pe o peninsulă, acolo unde râul Aare face o buclă naturală de 180 de grade, loc special ales în 1191 de întemeietor, Berchtold al V-lea, duce de Zahringen, care ridică aici o fortăreață în ideea apărării ei din trei părți.

Străzile sale pietruite cu clădiri în stil vechi ce par să nu se fi schimbat deloc în ultimele secole, dar cu magazine moderne și un stil de viață liniștit fac din Berna o lume aparte, departe de aglomerația sufocantă a marilor capitale ale lumii. Seamănă cu străzile comerciale vechi Lipscani, Gabroveni, Șelari, existente încă în partea istorică a Bucureștiului care pe vremea studenției forfoteau de mulțimi înghesuindu-se să cumpere cadouri pentru Crăciun sau Paști. București - micul Paris cum i se spunea în perioada interbelică, cu un centru vechi amintind de străzi comerciale cu nume celebre, alături de clădirile monumentale ale băncilor, Bursei, Bibliotecii, Universității, hanului lui Manau - este azi o capitală europeană cu un centru administrativ având cea mai mare clădire după Pentagon, clădirea Parlamentului, înconjurată de clădirile ministerelor și apoi o alee bordată cu fântâni care ar trebui să fie pietonală la fel ca în marile metropole europene.

Ca și Berna petru elvețieni, Bucureștiul reprezintă pentru români capitala modernă a României chiar dacă Câmpulungul, Târgoviștea și Alba Iulia rămân capitalele de "suflet". Aici s-a desăvârșit formarea

statului modern român la 1859. Anii care au urmat aveau să arate Europei o capitală modernă demnă de titlul atribuit la acea vreme drept “Micul Paris”.

Numai că străzile sale medievale frumos decorate cu statui au dispărut de mult și dacă n-ar fi desenele, litografiile, fotografiile și ilustratele vechi nu ne-am putea imagina cum arăta Bucureștiul de altădată. Mulțumită lor putem oricând reconstitui imaginea a ceea ce a fost odată numit Micul Paris! Toate țările europene pe care le-am vizitat apreciază și au grijă ca centrul vechi al orașelor să fie pietonal ca o prețuire pentru trecut și le pun în valoare ca repere turistice. Remarcabil cum au putut cehii să păstreze până și în sate acele hrad-uri, cetăți în jurul cărora au dezvoltat noile construcții.

Mai există și în România locuri precum Sighișoara, Brașov, puținele castele medievale și cetăți dar ca și în celelalte locuri din Europa ele ar trebuie înscrise pe lista UNESCO a monumentelor protejate, cum am văzut aici la Berna, unul dintre orașele medievale cele mai bine păstrate. Imaginați-vă Berna ca fiind mai multe Sighișoare cu străzi întinse pe 6 kilometri. Am străbătut Elveția timp de patru ani dar m-am simțit mândru cu Pavilionul Central din Călimănești, emblemă a stațiunii, construit în stil helvetic, neegalat ca proporție de niciun edificiu de aici! Aș putea spune că în el încap toate camerele din hotelurile de la Berna! Iar Davos și St. Moritz intră amândouă lejer în Bușteni! Am vizitat în Elveția o mulțime de castele vechi, unele din timpul habsburgilor - castelul de origine al familiei, aflat într-un sat lângă Brugg, numit chiar Habsburg, apoi Chillon, Sion, Gruyere, Burdorf dar nici unul nu se poate compara cu Peleşul ori Corvin, Bran sau Râșnov! Avem motive să ne mândrim dar trebuie să mai învățăm și cum să le păstrăm. La Thun există un castel din secolul al XVIII-lea Shadau transformat acum

într-un restaurant modern cu o grădină frumoasă la malul lacului, iar la Ascona un castel din secolul XIII a fost și el transformat într-un modern hotel cu piscină.

Traversând Elveția nu poți să nu realizezi cât de modești sunt oamenii, câtă disciplină și ordine – asta însemnând patriotismul lor pe care-l afișează fără cea mai mică reținere. O clipă m-am întors în timp pe vremea când familiile române aveau domeniile lor, casele lor, castele, vile și păduri la fel ca aici. Cu siguranță așa arăta România interbelică, cu ferme pe pajiștile cărora pășteau vaci brune. Aici se spune că vaca brună e mai bună! Am spus și o repet: avem încă vreo 7 Elveții, dar mai mult, avem o mare, unul dintre cele mai mari fluvii din lume care se îmbină cu marea în singura deltă din Europa, însă ne lipsesc nu tradițiile care sunt din belșug și salba de biserici nemaîntâlnite, ci refacerea legăturilor cu trecutul și restabilirea locului nostru în noua Europă, pentru că acestea au fost întrerupte odată cu cei 50 de ani de cominuzare impusă, niciodată acceptată. Se poate acest lucru numai cu ochii la Europa, acolo de unde ne tragem rădăcinile și de unde am fost brusc scoși și mutilați de o putere impusă vremelnic. Desigur că este greu să o luăm de capăt dar întotdeauna românii au reușit, dovadă că pe unde sunt împrăștiați în lume izbândesc, se acomodează, sunt inventivi, cuceritori, nu însă la ei acasă! Dacă socialismul nu a reușit în 45 de ani, e greu să gândim că asta va veni curând. Entuziasmul și forța trebuie să învingă în ciuda problemelor actuale. Oamenii vin și pleacă, se schimbă generațiile, țara trebuie să rămână! Iar o modalitate este și aceea a privirii către trecut.

Berna, devenită oraș imperial liber în 1218 după moartea fondatorului său, Bertchold al V-lea – duce de Zahringen, este cu siguranță una dintre cele mai modeste capitale ale Europei, “cel mai

mare sat european, întâmplător capitală a Elveției” așa cum o descria Ambasadorul Marcel Dinu.

Că este așa o demonstrează o vizită la Parlament, alcătuit din Consiliul Statelor (cantoanelor) și Consiliul Național, două săli modeste cu scaunele puse în semicerc. În centru stă președintele, unul din cei 7 aleși pe 4 ani, apoi cei doi counteri care numără voturile – de secole, 6 dintre miniștri asistă aici iar al 7-lea asigură dezbaterile din Consiliul statelor format din 200 de membri dintre care 60 sunt femei iar Consiliul Statelor are 46 de membri.

Berna a fost aleasă capitală a Elveției la prima Adunare Federală din noiembrie 1848. Neavând o clădire specială pentru autorități, Berna a fost obligată să găsească o soluție provizorie și până în 1857 ea a funcționat în vechea casă a familiei von Erlach ca loc al Consiliului Federal în timp ce Consiliul Național se întâlnea în vechiul Casino construit în 1821. Azi în casa familiei Erlach funcționează prefectura Bernei. Consiliul Statelor se reunea și la Rathaus - primăria, și chiar și pe locul de azi al hotelului Bellevue. Azi, Palatul Federal este un grup de trei clădiri cuprinzând aripa de vest și est iar în centru, clădirea Parlamentului, construit între 1852 și 1857.

În 1850 a fost o competiție a arhitecților pentru construirea noii clădiri a Parlamentului. Proiectul trebuia să reflecte demnitatea funcțiunilor sale și a fost construit după planurile lui Hans Wilhelm Auer și inaugurat în 1902.

În dreapta clădirii Parlamentului se află fântâna Bernei, construită în 1848, reprezentând o femeie stând pe o coloană înconjurată de alte patru, la baza căreia se află patru lebede reprezentând cele patru râuri: Rhin, Reuss, Rhone și Tessin. Femeia nu reprezintă însă Elveția așa cum ar gândi mulți, ci zeița apărătoare a Bernei. Încoronată, ea ține în

mâna dreaptă o lance și în stânga un scut cu emblema capitalei, ursul cocoșat. Figura fetei este a Herminei Kern, o fiică a unui demnitar, iar lucrarea aparține lui Raffael Christen.

În fața Parlamentului se află Bundesplatz, o piață unde de secole vin țaranii din împrejurimi să-și vândă produse între 8 și 11 dimineața fără să li se interzică, chiar dacă ar fi o vizită oficială. Este și locul de întâlnire al bernezilor la festivaluri vara și la patinaj, iarna. Bundesplatz este o piață cu o fântână ale cărei surprinzătoare jeturi de apă reprezintă cele 26 de cantoane, prilej de joacă pentru copii.

Clădirea Parlamentului e înconjurată de patru sedii monumentale ale principalelor bănci - semn că aici e puterea, în stânga banca națională a Elveției, o clădire impresionantă, în față Credit Suisse și Valiant și a patra în dreapta, BEKB/BCBE, cu opt statui medievale pe frontispiciu.

După mai multe vizite la Parlament m-am împrietenit cu ghidul care, plăcut impresionat de expozeurile mele privind România, Bucureștiul, stațiunile, munții, marea Neagră, Delta, mănăstirile și tradițiile seculare românești duse în spate de un popor la fel de harnic și modest ca cel elvețian, a rămas uimit când i-am spus că Parlamentul României este a doua clădire după Pentagon! Am rămas prieteni și i-am donat cele două ediții ale ghidului Bernei pentru turiștii români dornici să afle cât mai multe informații interesante despre parlamentul elvețian, o clădire modestă dar plină de simboluri.

La baza clădirii Parlamentului sunt două statui, un filozof reprezentând cronica trecutului și un tânăr pe aceea a prezentului iar între ele, deasupra intrării principale, sunt chipurile semnate de Maurice Hippolyte ale Dreptății, Înțelepciunii și Curajului. Mai sus, două nișe găzduiesc statuile lui Andre Vibert, Dreptatea cu un lanț rupt în mâna dreaptă și Pacea cu sabia în stânga și lauri în dreapta. Le încununează

un grup statuar cu o femeie reprezentând Independența, situată între Executiv și Legislativ, apărate de cei doi paznici, Puterea și Inteligența. În vârful cupolei Domului se află simbolul Elveției, crucea, de data asta aurită!

Cum intri în holul principal, treptele te conduc în holul Domului ce desparte cele două camere ale Parlamentului care formează Adunarea Federală Unită.

Te întâmpină aici o mulțime de simboluri istorice: statuile colosale ale celor trei întemeietori, un grup statuar al “celor trei confederați” Werner Stauffacher, Walter Furst și Arnold Melchtal reprezentând cantoanele Uri, Schwyz și Nidwalden jurând pe constituția primei confederații în 1291, numit și grupul Rutli, după numele regiunii unde a avut loc întâlnirea, o pajiște a lacului Lucerna mărginită de înălțimile Mythen. Holul e construit cu materiale din toate părțile Elveției.

La baza sculpturii de 24 de tone păzesc patru soldați simbolizând grupurile populației vorbitoare de limbă germană, franceză, italiană și reto-romană. În centrul Domului este un mozaic al Crucii elvețiene înconjurat de vitralii afișând stemele celor 23 de cantoane și motto-ul: “unul pentru toți, toți pentru unul”. Stema cantonului Jura, ultimul intrat în confederație, desprins din cantonul Berna în 1978, este separată.

Vitriliile de mai jos ilustrează cele patru regiuni ale Elveției: Jura, Basel, Berna și Elveția de Est precum și principalele activități economice. Medalioanele de aici sunt pictate de Antonio Soldini și reprezintă apărarea, justiția, educația...

Camera Consiliului Statelor este decorată cu o pictură de Albert Welti reprezentând cinci scene ale cetățenilor în costume din secolul XVIII. Candelabrul de aici are 208 becuri, iar ferestrele mari au geamuri

givate cu desene pretențioase. La balcon poți asista la dezbateri iar jos sunt locuri speciale pentru jurnaliști și televiziuni. Tavanul și pereții sunt din lemn special sculptat de culoare maro.

Camera Consiliului Național este dominată de o frescă semnată Charles Giron ce reprezintă credo-ul federației: regiunea dintre înălțimile Mythen și Rutli de pe lacul Lucerna, locul unde cei trei întemeietori au pus bazele confederației. În centru, se află micul oraș Schwyz iar în spate, înălțimile Mythen. Inspectând atent pictura observăm în stânga o femeie într-un nor cu o ramură de măslin în mână simbolizând pacea. În dreapta și stânga picturii sunt statuile soției lui Stauffacher, care a avut un rol important în a convinge pe cei trei confederați să semneze jurământul și a legendarului erou național Wilhelm Tell, realizate de frații Giuseppe și Antonio Chiattoni.

Așa ar putea arăta și Camera deputaților a Parlamentului României având în față copia după Cronica de la Viena a luptei românilor conduși de Basarab I la Posada în 1330!

Tavanul Lobby-ului ceremonial ce împrejmuiește sala Consiliului Național este opera lui Antonio Barzachi Cattaneo, ilustrând în medalioane cele șase virtuți majore la care aspiră Confederația: Justiția, Bunăvoia, Fertilitatea, Patriotismul, Înțelepciunea și Adevărul, alături de activități din industrie, agricultură, educație, artă și turism. Lobby-ul, numit Sala pașilor pierduți este locul întâlnirilor parlamentarilor în pauzele dintre discuții, chiar al definitivării unor demersuri, al primirilor oficiale, al destinderii...

În sala Consiliului Statelor se vorbește fără microfon, în germană și franceză iar voturile se dau prin simpla ridicare a mâinii, așa cum apare și în pictura din spate cu scene din primele întâlniri, spre deosebire de sala mare a Consiliului Național unde sunt cabine pentru traducere

din cele patru limbi și se vorbește la microfon fix 5 minute, după care se taie microfonul!, votul fiind de data aceasta electronic. Cele două balcoane laterale sunt susținute de atlanți și cariatide de influență greacă. Deasupra picturii lui Giron este o frescă cu un grup în centrul căreia se află o femeie. Deși femeia e omniprezentă aici, sus pe frontispiciul clădirii, în laterală sub forma fântânii Bernei, pe monezi etc., totuși ea nu reprezintă Elveția, ci este o alegorie. Totul este la dimensiuni modeste și a fost special construit pentru a sensibiliza prin simbolistică pe oricine intră în acest sanctuar al puterii. Intrarea în holul principal îți sugerează prin cei patru soldați unitatea în diversitate, jurământul celor trei confederați te “leagă” de istorie, sălile sunt primitoare, singurul, Lobby-ul este ceremonial, fastuos!

Cu o populație puțin peste o sută de mii de locuitori, Berna are un șarm medieval, paradisiac, păstrat cu grijă de locuitorii ei, mare parte de sorginte germanică, apoi franceză, italiană și reto-romană(dialect franco-provensal), spre deosebire de Geneva, în majoritate vorbitori de limbă franceză și Zurich – pur germanic.

Cu străzile sale medievale largi, cu piețele fermierilor prietenoși, cu arcadele sale din gresie, cu fântânile pictate și vechiul ceas mecanic încă în stare de funcționare – Berna face parte din patrimoniul mondial cultural și natural ocrotit de UNESCO.

Binențeles, toate acestea sunt protejate cu tot atâta ardoare ca și neutralitatea țării.

Berna e înconjurată de Emmental – o zonă agricolă celebră prin cașcavalul pe care-l produce chiar în fața vizitatorilor, dar mai ales este cunoscută ca locul cel mai bun pentru a observa stilul de viață tradițional rural din casele țărănești acoperite cu țiglă, așezate în mici parcele îngrijite ce etalează în funcție de sezon toate nuanțele de culori posibile,

totdeauna cu lemne gata tăiate și frumos aranjate lângă zid.

În spatele acestor frumuseți se înalță semeț culmile acoperite cu zăpadă Eiger, Monch și Jungfrau care situează zona Berner Oberland printre destinațiile cele mai populare din Elveția.

Alături de munți falnici, lacuri și cascade cristaline, pante cu cirezi de vite și cabane – pârtii de schi, unele dintre cele mai bune din lume – fac din cantonul Berna unul din cele mai căutate locuri ale Elveției. Fără prea mari pretenții târgul anual celebrează umila ceapă iar banalul urs cu cocoasă este mascota orașului. Il vezi pretutindeni, de la podul Nydegg – grotă urșilor, acolo unde este obiectul unui spectacol pentru turiști – până la pecețile de pe vechile canale și steagurile afișate pe străzi...

Berna nu a fost însă întotdeauna atât de modestă! Ea și-a câștigat rolul central datorită unei lungi istorii de autoritate și influență care datează din secolul al XII-lea când Berchtold al V-lea, duce de Zahringen, a întemeiat o fortăreață în această peninsulă a râului Aare în 1191 când a ales special acest loc dat fiindcă râul face aici o buclă de 180 de grade apărând-o natural din trei părți. Lucrările au fost încredințate nobilului Cuno von Buhenberg. Apoi orașul s-a extins treptat cu ziduri de apărare ce-l închideau la vest, întâi până la turnul Zytglogge până în anul 1256, când Kaffigturm preia acest rol până în 1345, iar apoi este succedat de Christoffelturm, aflat lângă gara de azi. Între 1642 și 1897 Kaffigturm se transformă în închisoare, încă mai păstrând și azi efigia orașului, doi urși alături de inscripția cu anul restaurării 1643.

Ducele de Zahringen alege Berna nu numai pentru poziția sa de fortăreață de neînvins ci și pentru apropierea de marele ducat al Burgundiei care cuprindea Franța și o mare parte a teritoriului de azi al Elveției, vorbitoare de limbă franceză. Deși a întemeiat și Friburgul

elvețian în 1171, Bertchold al V-lea este înmormântat în monumentală catedrală din Friburg am Breislau din Germania.

Până în secolul al XIV-lea Berna se dezvoltă ajungând un puternic oraș stat. La moartea ultimului descendent al familiei Zahringen, populația din Berna i-a înfrânt pe cei care ar fi urmat să-i ia locul iar mai târziu, în 1339 își câștigă independența în urma înfrângerii forțelor unite ale nobililor burgunzi la Laupen, și, sfidând Sfântul Imperiu Roman, a devenit al 9-lea canton care s-a alăturat Confederației Elvețiene în 1353, aflată în rapidă ascesiune.

De atunci Berna devine stindardul luptei de extindere a confederației la care vor adera unul după altul cantoanele: Fribourg și Solothurn în 1481, Basle-Town, Basle-Country și Schaffhausen în 1501, Appenzell Outer și Inner-Rhodes în 1513, St. Gall, Grisons, Argovia, Thurgovia, Ticino și Vaud în 1803, Valais, Neuchatel și Geneva în 1815 și, în sfârșit, Jura în 1979. Înaintea Bernei se alătură în același an 1291 al unirii celor trei cantoane Uri, Schwyz și Nidwalden, cantonul Obwalden, urmând apoi în 1332 Lucerna, Zurich în 1351, Glarus și Zug în 1352.

Berna cea urbană și aristocratică, aliată cu comunitățile democratice de fermieri ale Elveției centrale, le-a oferit propriilor locuitori suficientă protecție împotriva Sfântului Imperiu Roman încât să-și poată continua expansiunea spre vest.

În ciuda unui incendiu devastator care a pustiit orașul în 1405, până la sfârșitul secolului al XV-lea Berna devenise o putere de talie europeană, poziție consolidată exponențial prin victoriile decisive asupra ducelui de Burgundia în 1476 și 1477.

Ajutată de alte cantoane și sprijinită de Ludovic al XI-lea, rege al Franței și dușman de moarte al burgunzilor, locuitorii Bernei l-au zdrobit pe Carol Temerarul și l-au alungat din ținuturile Elveției, apoi,

nu numai că și-au extins teritoriile spre vest până la Geneva, dar au dobândit și bogății imense, mari comori de aur, argint și țesături valoroase și au preluat rolul conducător în Elveția și în activitățile comerciale ale acesteia.

Berna și-a păstrat poziția dominantă iar de-a lungul secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea considerabila prosperitate a orașului a fost clădită nu atât pe activitățile comerciale cât și pe exportul de trupe și de tactică militară. Este deajuns să reamintim că garda papei de la Vatican este asigurată, din vechime, de vajnicii soldați elvețieni.

Armata papei este formată din 100 de persoane, cetățeni elvețieni, bărbați între 19 și 30 de ani cu stagiul militar efectuat în armata elvețiană, cu peste 174 cm înălțime, catolici, constrânși la celibat - cu excepția ofițerilor - și cu o reputație ireproșabilă. Garda elvețiană are misiunea să îi protejeze pe Suveranul Pontif și pe apropiații săi, în timp ce jandarmeria pontificală, ai cărei membri sunt italieni, veghează la securitatea statului Vatican. Ea este în serviciul papei din 1506 când la 22 ianuarie un grup de 150 de elvețieni din cantonul Uri sub comanda căpitanului Kaspar von Silenen au defilat pentru prima dată în Roma intrând prin poarta del Popolo. Însă un acord pentru recrutarea mercenarilor elvețieni fusese încheiat încă din 1479 între Confederația elvețiană și papa Sixtus al IV-lea. După cucerirea Romei de către trupele Regatului Italiei în 1870, gărzile elvețiene au fost însărcinate doar cu protecția personală a papei. În 1914 papa Pius al X-lea stabilește numărul de soldați la 100 plus 6 ofițeri. Uniforma este în stilul epocii renascentine în culori albastru, roșu și portocaliu, legenda spunând că este după un desen proiectat de Michelangelo. Dar se pare că ea a fost concepută în 1914 de comandantul Jules Repond care s-a inspirat după picturile lui Rafael. Uniforma de lucru include o beretă din coloare

neagră. Motto-ul gărzii este: *Acriter et fideliter*, curajos și fidel sau cu bărbăție și fidelitate.

Orașul și teritoriile Bernei au funcționat fundamental ca stat aristocratic condus de o nobilime pentru care politica, atât internă cât și externă, achiziționarea de pământuri suplimentare și crearea de alianțe erau unicul “*raison d’etre*”. În același timp mica nobilime continua să se îngrășe din roadele mănoaselor terenuri agricole ale țării.

Napoleon a ocupat temporar aceste ținuturi în 1798 însă până la 1830 locuitorii Bernei reiau din nou controlul, iar când în 1848 Confederația Elvețiană a adoptat temporar forma de stat democratic, Berna a fost alegerea firească pentru capitală.

Astăzi, Berna este centrul geografic educațional și politic al țării, însă pasajele, fântânile și clădirile din piatră ale orașului vechi, perfect păstrate, au fost cele care au determinat UNESCO să acorde orașului, în 1983, statutul de moștenire culturală mondială, plasându-l pe picior de egalitate cu Roma și Florența.

Modest, fără prea mari pretenții, târgul anual al cepei este marele eveniment sărbătorit ca un festival național într-o atmosferă medievală cu inimaginabile preparate din ceapă în butici improvizate din lemn, în timp ce străzile sunt pline de trecători care aruncă cu confeti, realizând un covor multicolor. Tradiția vine din ajutorul dat de locuitorii Bernei celor din Fribourg în urma incendiului din 1405 care le-au permis vinderea cepei în oraș. Deoarece Berna este situată pe o peninsulă înaltă și îngustă a râului Aare, străzile sale par să urmeze cursul râului: Zeughausgasse, Marktgasse, Amthausgasse, Kochergasse, Rauthausgasse, Kramgasse, Munstergasse, Postgasse, Gerechtigkeitsgasse, Junkerngasse...

Simbolul orașului, ursul cocoșat, este prezent pretutindeni pe toate aceste străzi.

Inițial, orașul a fost construit la actualul pod Nydegg, “colțul de jos”, unde Berchthold al V-lea construiește o cetate ce s-a extins spre vest până la Kfigturm.

Numele de Berna vine de la legenda care spune că Berchtold al V-lea, duce de Zahringen, când a sosit aici la 1191, a dat numele orașului după primul animal vânat, acesta fiind ursul cocoșat (Bar în germană), aflat pe emblema cantonului încă din 1224, conform documentelor vremii.

Berchthold al V-lea, ultimul descendent al familiei Zahringen, care venea din Breisgau, își impune puterea asupra regiunii Berner Oberland și își extinde teritoriile până la Thun. Renunțând a fi succesorul lui Henri al VI-lea al Sfântului Imperiu obține în schimb teritoriile de sud ale Germaniei și din nordul Elveției. În 1200 lansează lucrările de extindere a bisericii din Fribourg care va deveni mănăstire în 1250.

Urmele cinstind memoria întemeietorului le vezi pretutindeni prin monumentele ridicate de bernezi în cinstea lui. Pe Kramgasse, strada principală, este fântâna Zahringen, o statuie cu un urs în armură, aflată în fața unui alt simbol al orașului, turnul cu ceas, Zytgloggeturm.

Centrul orașului, activ și comercial din jurul gării și al principalei stații de tramvai trece prin orașul vechi, Altstadt, odată ce ai trecut de Barenplatz și ai pășit prin Kfigturm până la Zytglogge, de unde continuă pe Kramgasse până la podul Nydegg, acolo unde Aare face bucla de 180 de grade.

Cu străzile sale pavate cu piatră și clădirile solide cu arcade, orașul vechi - Altstadt, centrul istoric al orașului, păstrează încă un farmec medieval distinct. Pe caldarâm, la Kornhaus - fostul grâнар al Bernei, pietrele din granit de aici poartă încă numele înscrise ale celor care le-au montat.

După ce clădirile sale predominant din lemn au fost distruse de incendiul din 1405, orașul a fost reconstruit din piatră și nisip, cu pasaje pe sub arcade, întinzându-se pe aproape 6 kilometri distanță, realizând una dintre cele mai lungi promenade comerciale din Europa, de la podul Nydegg construit peste râul Aare, până la gară. Zona veche de 800 de ani este situată la est de Zytglogge și cuprinde frumoase clădiri vechi dar și buticuri cu suveniruri și multe magazine de marcă aflate azi pe sub arcadele vechi. Lor li s-au adăugat poduri înalte construite pentru a ușura accesul la cartierele aflate dincolo de râu. Primul a fost podul *Nydegg* în 1843 cu o lungime de 190 de metri, apoi au urmat în 1883 podul *Kirchenfeld* de 229 de metri, în 1898 podul *Kornhaus* de 382 de metri, în 1930 podul *Lorraine* de 178 de metri, și în sfârșit în 1962 podul *Monbijou* cu o lungime de 337,5 metri.

Aleile străjuite de arcade continuă după aceste ziduri vechi către Hauptbannhof, în mai noul centru al orașului. Deși pasajele și străzile sunt asemănătoare, districtul comercial situat între gara principală și Zytglogge cuprinde magazinele universale Loeb, Globus și lanțuri de buticuri amestecate cu restaurante și pretențioase clădiri pentru birouri precum Kaiserhaus.

Bundeshaus, clădirea Parlamentului, pe frontispiciul căreia stă scris în latină Curia Confoederationis Helveticae, este inima Confederației helvetice, locul unde se reunesc cei 46 de membri ai consiliului statului și cei 200 de membri ai consiliului național. Totul se face aici după modelul senatului și camerei reprezentanților S.U.A. În față este o piață publică cu o fântână, fiecare jet de apă reprezentând un canton. În timpul sesiunilor parlamentare și sărbătorilor oficiale nu se organizează vizite, altfel, te poți bucura de un tur în sala de ședințe.

Pe terasa din spatele clădirii Parlamentului se poate admira

panorama Alpilor cu vârfurile: Finsterahorn înalt de 4200 de metri, Eiger 3969 de metri, Monch 4098 de metri și Jungfrau 4156 de metri precum și dealul Gurten unde se ajunge numai cu un trenuleț care te duce până în vârf la 858 de metri.

În parcul de lângă Parlament, Klaine Sanze, se află monumetul dedicat Uniunii Poștale Universale. O lucrare impresionantă, de fapt un grup statuar reprezentând o femeie stând la marginea unei ape și privind la o alegorie reprezentând un dans de tineri de diferite naționalități în jurul globului, sugerând transmiterea scrisorilor. Tot aici, la ieșirea din parc, se află biserica Sfânta Treime.

Dacă la Geneva se află sediile majorității organizațiilor internaționale ONU, la Berna există sediul și monumentul ce comemorează fondarea Uniunii Poștale Universale, primul aflat pe Muristrasse la 1 km de piața Burghernzielweg iar al doilea în parcul Kleine Schanze de lângă parlamentul confederației elvețiene. În anul 2009 monumentul a împlinit 100 de ani de la inaugurarea sa în 4 octombrie 1909. Am fost martorul acestui eveniment unic sărbătorit la Primăria din Berna și mândru că fac parte din Federația Filatelică Română, secția Cartofilie.

Operă a sculptorului francez Rene de Saint-Marceaux, statuia din granit și bronz reprezintă sugestiv un glob înconjurat de 5 tineri mesageri, reprezentând continentele, ce-și transmit scrisori din mână în mână în jurul lui. Globul se află pe o rocă în fața unei alte statui din bronz, reprezentând de data asta Berna, pe care sculptorul o imaginează drept chipul unei femei nobile, stând majestos și ținând un scut cu ursul, emblema capitalei. Poșta elvețiană a sărbătorit centenarul prin emiterea a 800 de timbre cu imaginea monumetului și a autorului. Istoria monumentului începe în 1900 în urma congresului de la Berna al poștei universale când se lansează un concurs internațional la care participă

122 de artiști. Monumentul trebuia să simbolizeze rolul serviciilor poștale în sânul comunității internaționale. La concurs a participat și celebrul sculptor francez Bartholdi - autorul celebrei statui a Libertății din New York - a cărei casă am vizitat-o la Colmar, în Alsacia. Mai întâi, monumentul s-a numit "În jurul lumii" datorită celor 5 tineri ce gravitează în jurul globului și își trec scrisorile din mână în mână, în timp ce la bază sunt imaginați norii prin stânci ce țin globul suspendat în aer. Aflat lângă monumentul situat în mijlocul parcului din imediata apropiere a Parlamentului elvețian ai impresia că aici dispar toate barierele dintre popoare și e ca un imn devenit statuie ce înalță către cer această fraternitate între personaje ce planează în jurul globului. Imaginea lui a devenit emblema UPU pusă între ramurile de măslini ale ONU, subliniind apartenența la această organizație.

România are un trecut virtuos în domeniul apariției primelor forme poștale care merge mult în urmă, de la cucerirea Daciei de împăratul Traian, când în urma acțiunilor militare întreprinse în perioada 105-106 e. n., autoritățile romane includ noua provincie în rețeaua poștală a Imperiului Roman, cunoscută sub denumirea de *cursus publicus*, pe care o mențin aici până în anul 271, când administrația romană s-a retras peste Dunăre.

Din istoricul Poștei române aflăm că responsabil de corespondența purtată pe timpul domnitorilor români era logofătul al treilea, care mai târziu în secolul al XVI-lea va fi înlocuit de marele postelnic, un cărturar, scriitor și vorbitor bun, "totdeauna lângă domn". O intensă corespondență s-a manifestat în timpul domniei lui Ștefan cel Mare (1457-1504) care a întreținut și relații cu străinătatea.

Cuyîntul *menzil* care a intrat în circuitul limbii române, provine din limba turcă, semnificând locul unde se schimbau caii de poștă, menzil,

adică stație de poștă. Aceste releuri de poștă, conduse de un căpitan de menzil au luat ființă în Moldova în prima jumătate a secolului al XVII-lea. Curierii trimiși cu misiuni în cadrul țării se numeau *lipcani*, iar cei care plecau în străinătate - *călărași*.

Poșta de pe meleagurile românești începe să fie cunoscută din evul mediu. Ea a fost înființată din nevoia de a transmite poruncile voievozilor până la limitele teritoriului aflat în stăpânirea lor. Curierii domnului se slujeau de cai, pe care locuitorii satelor și orașelor tranzitate erau obligați să-i pună la dispoziție.

Primul document privind existența serviciilor poștale pe teritoriul țării noastre este “hrisovul” dat de domnitorul Mircea cel Bătrân, în anul 1399, la Giurgiu. Prin aceasta, localitățile erau obligate să pună la dispoziția curierilor domnești mijloace de transport, cai și căruțe pe două roți, numite olace. La începutul ei, poșta cuprindea mai ales serviciul de transport al călătorilor și al corespondenței oficiale a domnilor și marilor dregători.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, domnitorul Constantin Mavrocordat stabilește ca toți curierii să treacă la stat, cu toate cheltuielile. Se construiesc localuri pentru călători și funcționari - așa numitele hanuri de poștă, grajduri pentru cai și se acceptă și călătoria publicului cu poștalioanele, contra unei taxe. Până la Revoluția din 1848, poștele au fost arendate unor particulari, de regulă pentru perioade de câte 3 ani.

După 1850, în orașele de reședință administrativă, stațiile de poștă orășenești au fost transformate în birouri poștale. În acea perioadă existau 30 de curse poștale, cu stații de poștă, al căror punct nodal era Craiova. Din anul 1852 este organizat serviciul de corespondență pentru particulari, sub supravegherea Ministerului de Finanțe.

Între anii 1857-1862 se introduce, etapizat, monopolul de stat asupra activității de poștă. La 12 noiembrie 1857, o comisie întrunită la Iași a hotărât introducerea timbrelor poștale pe teritoriul Moldovei. Au fost tipărite cu o presă manuală, bucată cu bucată, patru valori ale primei emisiuni “Cap de bour”, pusă în vânzare pe data de 22 iulie 1858.

La 23 iulie 1862, a fost emis Decretul 527 privind unificarea administrațiilor poștale din Moldova și Muntenia, măsură realizată începând cu 1 august 1862. În urma unificării, conducerea direcției generale a fost încredințată lui Panait Sevescu, care din decembrie 1860 ocupa aceeași funcție și în Muntenia.

Perioada poștei moderne a început însă în 1864, când domnitorul Alexandru Ioan Cuza a unit serviciul poștal cu cel telegrafic, la care, în 1893 s-a adăugat și serviciul telefonic, luând naștere simbolul PTT. Această decizie a fost luată în ședința Consiliului de Miniștri, care a avut loc în ziua de 29 august 1864, ședință desfășurată sub conducerea domnitorului Alexandru Ioan Cuza. În calitate de director general al poștelor și telegrafelor, a fost numit maiorul Cezar Librecht, care ocupă funcția de inspector general al telegrafelor încă din luna mai 1859.

Prima lege de organizare a ramurii de comunicații purtând denumirea de “Lege telegrafo-poștală” a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1865, dată de la care a fost reglementată și situația personalului, prin statut propriu.

La 1 mai 1865, se introduce serviciul abonamentelor prin poștă la presa din țară și străinătate, administrația poștală percepând un comision fix de 10% din costul abonamentului, plus cheltuielile de expediere a sumelor și francarea trimiterilor. Tot în anul 1865, este organizat serviciul de poștă rurală, care asigura legătura între comune, prin curse de factori. Se înființează câteva sute de circumscripții rurale, grupate în

jurul unor oficii poștale.

În luna august, se înființează în București încă patru birouri de poștă, sucursale ale biroului existent, noile birouri fiind amplasate în Calea Craiovei (Calea Rahovei), Calea Moșilor, Calea Mogoșoaiei (Calea Victoriei) și Str. Belvedere.

La 1 iulie 1871, intră în vigoare prima lege de organizare a personalului, însoțită de “Regulamentul pentru fixarea atribuțiunilor funcționarilor telegrafo-poștali”.

La 16 februarie 1874, se înființează “biroul statistic al poștelor și telegrafelor” pe lângă divizia contabilității.

Cu începere din 1 mai 1874, intră în vigoare “Legea pentru serviciul de poștă rurală”, care a avut ca efect imediat înființarea unui număr de 115 birouri poștale rurale.

În perioada 15 septembrie - 9 octombrie 1874, la Berna se desfășoară primul Congres Poștal în cadrul căruia s-a decis crearea Uniunii Poștale Universale, România fiind unul dintre cei 22 de membri fondatori ai organizației. La acest Congres, România a fost reprezentată de George Lahovari, director general al poștelor și telegrafelor.

La 28 martie 1875 se înființează primul serviciu de poștă ambulantă pe relația București-Ițcani, iar, în anul 1876, pe relația București-Varciorova.

După anul 1883, se introduc primele planuri de îndrumare pe linie de cartare, timbrele porto și serviciul de încasări și mandatul telegrafic.

În anul 1894, după modelul unor clădiri similare din occident, începe construcția Palatului Poștelor, care va fi dat în funcțiune în anul 1900.

În anul 1925, administrația PTT a preluat exploatarea unei noi ramuri de telecomunicații, radiotelegafia (comunicațiile radioelectrice,

cum se zicea pe atunci), fiind adăugată o nouă literă simbolului care a devenit PTTR. În perioada interbelică, administrația de poștă și telecomunicații a fost trecută în cadrul Ministerului Lucrărilor Publice și Comunicațiilor, structura organizatorică fiind inițial bazată pe direcții regionale.

În anul 1938, constatând faptul că Administrația PTT se afla într-o stare de deficiență, au fost adoptate trei legi fundamentale, prin care s-a reorganizat activitatea în spirit comercial: legea de organizare, legea de exploatare și legea pentru statutul personalului.

În anul 1955, a fost promulgat Decretul nr.197 prin care era stabilit obiectul de activitate al ramurii de poștă și telecomunicații, fiind din nou consfințit monopolul absolut al statului în acest domeniu.

După anul 1989, au avut loc profunde transformări în administrația centrală a statului, reflectate prin înființarea Ministerului Poștelor și Telecomunicațiilor, denumit ulterior Ministerul Comunicațiilor.

La nivel central, pentru conducerea activității operaționale, a fost creată în luna septembrie 1990 Regia Autonomă “ROMPOSTTELECOM”, care a funcționat până în luna iunie 1991, prin această măsură fiind realizată separarea între organul de reglementare și operatorul serviciilor.

Hotărârea nr.448 din luna iunie 1991 a Guvernului României dispune desființarea R.A. “Romposttelecom” și separarea activităților prin înființarea a patru regii autonome, și anume: R.A. Poșta Română, R.A. RomTelecom, R.A. Radiocomunicații și Inspectoratul General al Radiocomunicațiilor.

Prin Hotărârea nr.371 din luna iulie 1998, Guvernul României a dispus transformarea R.A. Poșta Română în societate comercială, cu denumirea Compania Națională “Poșta Română” S.A.

Prin aceeași hotărâre, a fost stabilit “Actul constitutiv” al C.N.

Poșta Română S.A. (anexa la H.G. nr.371/1998).

Din scurta incursiune în istoria Poștei române putem realiza importanța acestui domeniu pe parcursul dezvoltării informațiilor, practic Poșta a urmat îndeaproape toate transformările intervenite, de la mijloacele rudimentare până la accesul de azi al celor moderne ale informaticii. A câștigat odată cu introducerea lor dar a pierdut în calitate și farmecul de început al realizării ilustratelor, deși tehnica digitală permite atingerea oricărei măiestrii. Poate și de aceea i-a făcut pe colecționari să aprecieze mai mult o carte poștală veche în ideea că ea reprezintă pe lângă istorie și un document în orice domeniu de certare. Privind o carte poștală veche e ca și când respirația îți este oprită de măiestria autorului, dar și de aduceri aminte, uneori ireparabil pierdute. Este vorba – așa cum spunea expertul cartofil Silviu Dragomir – de o perioadă revolută în care mijloacelor deja cunoscute li se adaugă micul petic de carton, ilustrata document!

Astfel din lucrarea lui *I. Simionescu* “Orașe din Romania” din 1925 aflăm că înainte, Bucureștiul era privit ca un rai pentru oamenii de afaceri în timp ce pentru provincialii naivi care veneau să-și capete dreptatea, era o ghenă.

Bucureștiul se reducea aproape numai la Calea Victoriei: “nici Parisul, nici Viena, nici Berlinul nu aveau o Calea Victoriei, în care să se afișeze cât ține ziua de lungă, că timpul la noi nu are nici un preț.

Îngustă dar serpuind în cotituri dese ca un Broadway, ea are aspecte puțin deosebite, dimineața, la amiază, seara, ori la miez de noapte. E cam tot una duminica cât și în zilele de lucru. Cadrul ei este același, de iarmaroc. Fiecare fereastră este ademenitoarea unei capcane pentru tot ceea ce e lux, lume și desfrâu. Când foametea rânjea celor mulți, ferestrele băcăniilor erau pline de trufandale. Când în țară nu se găsea pânză pentru cămăși, mătăsurile stăteau înșirate ca o sfidare la numeroasele vitrine. Când se țipă pretutindeni că lipsesc brațe de muncă, noian de făpturi lenevite abia își târâie picioarele cât ți-e ziua de mare între Capșa și Palat.

Bucureștiul e o mare de case, palate cu turlle pompoase, dar cu spații neîncăpătoare, alături de resturile de odinioară, căsuțe cu cel mult două rânduri. Străzile tăiate drept sunt puține, celelalte sunt cărări înguste, întortocheate, un labirint din care cu greu te poți descurca.

Dealul Mitropoliei unul din puținele puncte pitorești. De aici pe ecranul cerului fumuriu se înalță pajura cu aripile întinse de pe vârful cupolei cu care se termină palatul parlamentului pe temelii groase înconjurat de coloane masive. E singurul semn mai important al libertății câștigate de scurtă vreme. Urmează cele trei turnuri cu ferestruici înguste ale Mitropoliei construite de Constantin Brâncoveanu în secolul XVII.

Bisericuțele îmbătrânite, odată peste o sută, se pierd în noianul caselor care nu se repetă, înconjurându-le, acoperindu-le privirei, luându-le până și raza de soare ce dă sfințenie lăcașului când cade oblic spre altar. Giuvaerul architectural al bisericii Stravropoleos abia se zărește dintre zidurile Palatului Poștelor și al băncilor ce o închid din toate părțile.

Blocul de clădiri al Universității, mai încolo Ateneul înălțat cu

contribuția românilor din vechiul regat, iar mai spre nord, Calea Victoriei, spre capătul unde era Podul Mogoșoaiei e palatul modest al Academiei Române cu neprețuite ... valori relative la limba și istoria românească. Unde și unde se vede câte un mic sanctuar al artei – muzeul Simu, Aman ori Stelian. Peste tot se întinde rețeaua caselor bine îngrijite și a parcurilor care se confundă adesea cu grădinile vechilor curți boierești. Într-acolo e Cișmigiul, mereu în floare, de cum încep toporașii și până ce crizantemele sunt bătute de brumă. În această parte dincolo de Capul Podului e pădurea de la șosea cu vile cochete și palate mărețe.

Încetul cu încetul haina occidentală acoperă tot ce a mai rămas de pe urma timpurilor de nesiguranță și valurilor doborâtoare.

Esențial este că Bucureștiul a rămas un oraș de cinste și faimă unde totul nu e ca în vest, perfect, nimic atrăgându-ți atenția că în capitala Romaniei viața nu s-ar desfășura ca acolo!”

Că este așa o deducem și din interesul lui Bouquet arătat pentru realizarea lucrării “Album Valaque – Vue et costumes pitoresques de la Valachie”, desene după natură de Michel Bouquet și litografii de Eug. Ciceri și Feroggio, publicată la Paris în 1845 la editura Goupil et Vibert. Aflându-se în Valahia, acesta e interesat de costume și de locuitori, înregistrând cu meticulozitate, admirație și sensibilitate spectaculosul arhitecturii brâncovenești, obiceiuri și tipologii pitorești din București, Câmpulung, Târgoviște și de pe Valea Prahovei. Nu numai subiectul acestora ne interesează pentru că la o atentă privire rămânem copleșiți de reușita compozițiilor: e ca și cum autorul ne-ar derura în față noastră un film color cu admirabile costume populare ori boierești de început de secol XIX plimbându-ne pe ulițe sau străzi abia trasate, alteori admirând palate, biserici sau calești.

Extraordinaire scene reprezentând costume tradiționale, defilări

ale agricultorilor, cavalerilor, ceasornicarilor, căruțașilor, hărți cu provinciile istorice, harta Bucureștiului la anul 1871 în cele 5 culori, o imagine a lui Carol I la inundația din 1885 trecând pe cal Dâmbovița se regăsesc în albumul lui Bouquet despre Moldova, Transilvania, Bucovina dar și în desenele lui C. Doussault din 1844. Spendide imagini cu regele Carol I și regina Elisabeta traversând bulevardul cu caleașca ori ale regelui Carol I în fruntea oștirii în războiul de independență din 1877.

Cum arătau Bucureștii înainte de 1900 aflăm și din lucrarea lui George Costescu din 1944 “Bucureștii vechiului regat”, când, spune autorul, acesta era structurat pe culori: roșu, prezent în miezul orașului cuprindea Colțea, Sf. Gheorghe Nou și Vechi, Curtea Veche, Sf. Ion Nou, Sf. Niculae Șelari, Șerban Vodă, Sf. Dumitru, Biserica Doamnei, albastru Foișorul, Dobroteasa, Doamna Bălașa, Sf. Ecaterina, Staicu, Broștenii, Căramidarii, Radu-Vodă, galben Biserica Enei, Batiștea, Oțelarii, Caimata, Armeneasca, Silvestru, Sf. Visarion, Precupeții Noi, verde Kretzulescu, Sfinții Voievozi, Schitul Măgureanu, Sf. Elefterie, Izvor, Mihai Vodă, negru Olteni, Udricani, Sf. Vineri, Vergu, Popa Nan, Mântuleasa, Olari, Oborul Vechi, Iancul, Pantelimon.

O carte apărută în 1871 a maiorului D. Papazoglu sub formă de ghid afirmă că orașul era împărțit în cinci “despărțituri” numite culori: galbenul era zona unde locuia nobilimea, în verde, negru și albastru locuia populația de mijloc, iar roșu era destinat centrului comercial încărcat cu magazine.

Teatru Național exista înaintea clădirii Ateneului iar înainte de venirea lui Carol I pe tronul Țării mai dăinuiau Palatul regal, fost conac al boierilor Colfești și apoi casă a boierului Dinicu Golescu, cumpărată de stat pe vremea lui Alexandru Ghica Vodă în 1839 având numai

clădirile dinspre biserica Kretzuleștilor. Și Alexandru Ioan Cuza a avut reședința în acest palat. Regele Carol I dispune reclădirea și adăugarea părții de mijloc în care erau Sala Tronului și sălile festive, apoi aripa dreaptă destinată corpului de gardă, construită pe locul casei banului Constantin Cantacuzinul. Palatul Șuțu, azi muzeul municipiului București era în fața așezămintelor cantacuzine de la Colțea și a Turnului.

În josul Căii Victoriei, al capătului gârlei se afla Palatul cel mic al Brâncoveanului. Mai erau vechiul palat al banului Dumitrache Ghica, fratele lui Grigore Alexandru Ghica, fost domn al Moldovei de origine albaneză, unul dintre cele mai vechi se întindea între Academia de Arhitectură și Bulevard. Palatul Știrbei o casă frumoasă și impunătoare era tot pe Calea Victoriei la colțul cu strada Banului, familie care a dat Munteniei un domn de la 1849 până la ocupația rusească de la 1853. Palatul lui Grigore Ghica Vodă din Teiul Colentinei împodobit cu picturi de Giacometti. Palatul din chiliile Mănăstirii Cotrocenilor unde Tudor Vladimirescu a vut cartierul general când a sosit în București să izgonească pe fanarioți și unde a locuit o vreme regele Carol I împreună cu regina Elisabeta până la terminarea Palatului Regal din oraș. Palatul Adunării Deputaților de pe dealul Mitropoliei. Pe lângă acestea mai erau clădirile ministerelor, casa de Depuneri și Consemnațiuni. Le-am menționat doar pe cele principale cărora li se adăugau din cele peste o sută de biserici ale orașului Mitropolia construită la 1654 de către Constantin Vodă Șerban, biserica Mihai Vodă, Domnița Bălașa, Antim, Sfântul Spiridon, Stavropoleos, Sărindar....

Toate aceste împărțiri și-au avut vremea și rostul în timpul când mahalalele erau temeiul orașului când administrarea era pe mâna agăi care ținea loc de primar și de prefect. Abia după ce Bucureștiul a fost ales capitală lucrurile aveau să ia o cu totul altă față, după normele

țărilor europene avansate.

Mi-aduc aminte entuziasmul Alteței Sale, Principesa Margareta la apariția primei mașini Volkswagen descris în cartea "Mihai al României" primită în dar cu prilejul vizitei de la Aubonne de la Majestatea Sa, Regele Mihai: cât de mândră se simțea la șase ani când stătea pe scaunul din față al mașinii condusă de rege care o lua de la școală, iar mai apoi zburând cu avionul sau descrierile vechilor palate și străzi din București din cartea "Coroana română".

În anul 1856, în timpul ocupației austriece (5 octombrie 1854 – 25 iunie 1856) un fotograf austriac **Angerer** a realizat 29 de fotografii panoramice de pe acoperișul Teatrului Național, de pe dealul Mitropoliei și de pe dealul Spirii iar altele în detaliu care constituie o imagine fidelă a Bucureștiului din acele timpuri. Ludwig Angerer s-a născut la Malaczka în Ungaria dar a trăit și lucrat la Viena unde a murit în 1879. În timpul ocupației austriece lucrează pentru aceștia și realizează primele poze panoramice ale Bucureștiului.

După fotografiile sale s-au reprodus pentru Academia Română și Comisia Monumentelor istorice 29 de vederi prin bunăvoința domnului Henry Zweifel care are rugămintea ca să se dea publicității aceste prețioase documente. A 29-a copie s-a găsit la un anticar din Paris și reprezintă hanul Manuc, fost hotel Dacia.

De asemeni 16 reproduceri din colecția Zweifel sunt publicate în "Bucureștii din trecut și de astăzi" de colonelul Popescu Lumină. Pe lângă pitorescul aspect al capitalei și multe case boierești azi dispărute, sunt nenumărate datele ce le putem culege din aceste documente, relative la monumentele istorice din București, dintre care notăm:

1. Monumente cu totul dispărute: Clopotnița și biserica Sărindar, biserica Sf. Sava (actuala piață a Universității), biserica Sf.

Ecaterina din Curtea Arsă, Turnul Colței,

2. Monumente parțial distruse: catul superior al Clopotniței Mitropoliei, turla Pantocratorului Paraclisului Mitropoliei, Poarta dinspre Vest, zidurile și bucătăriile mitropoliei, turla clopotniței de zid, biserica Doamnei,

3. Monumente transformate sau restaurate după 1856: mănăstirea Radu Vodă, Antim, biserica Stavropoleos, hanul Manuc, biserica Brezoianul cu vechea turlă-clopotniță, biserica Dintr-o zi cu arcadele pridvorului încă deschise, biserica Curtea Veche restaurată de Bibescu și Stirbey, Dâmbovița înainte de canalizare etc.

Din articolul “Amintiri din Bucureștii de acum 60 de ani” publicat în “**Gazeta Municipală**”, ziar din 25 ianuarie 1942, organ săptămânal de informație și critica edilitară condus de Mihail Dragomirescu, aflăm din discuția dintre redactor și cunoscutul industriaș Henri Zweifel, proprietar al firmei Zweifel et Co., că acest pasionat cercetător al trecutului Bucureștiului poseda o prețioasă colecție de fotografii luate în București la anul 1856.

Articolul ne dezvăluie și o interesantă istorioară a maiorului Eremie Gheorghe, vărul fostului antreprenor de lucrări publice, inginer Tiberiu Eremie, care a fost atașat militar la Viena înainte de războiul din 1916 - 1919. Pasionat cercetător al anticariatelor și colecționarilor de piese istorice, maiorul Eremie găsește la unul din anticarii vienezi o colecție de fotografii vechi din București luate de fotografii Angherer în timpul ocupației austriece în anul 1856. Colecția a fost încredințată de maiorul Eremie prietenului său d-l Henri Zweifel care prin bunăvoința sa le împărtășește publicului cititor prin intermediul acestui ziar. Din discuție aflăm și multe impresii interesante despre Bucureștii de altădată împărtășite de domnul Zweifel din vremea copilăriei....

În anul 1885, deși locuia pe strada Doamnei, nu se făcuse însă canalizarea orașului, abia atunci începuseră lucrările astfel încât confortul lăsa de dorit: apa se aducea cu butoaiile din Dâmbovița și se trata cu niște aparate rudimentare, iar resturile se aruncau într-un canal aflat între Bursă și Camera de Comerț din vechea canalizare care ducea la Dâmbovița. Se putea lua apă și de la fântâna Cantacuzino din parcul Carol I, existau și sacagii speciali care vindeau pe stradă. Apa și luminatul erau foarte importante și de aceea aveau în casă două servitoare, una se ocupa de băutul apei și cealaltă de îngrijitul lămpilor de petrol. Mai spune d-l Zweifel, că pe vremea mamei sale, calea Victoriei era podită cu lemn, podul Mogoșoaiei cum i se mai spunea celei mai importante străzi pe care se aflau mai multe cafenele și un magazin de articole optice deținut de un francez, Menu. Pe vremea aceea Palatul Regal nu avea gard, iar la biserica Albă era cișmeaua Roșie construită de turci. Pe strada Luterană se aflau în 1886-87 niște hambare. După ce s-a întors de la studii din Elveția Ateneul era construit și se lucra la deschiderea bulevardului Regina Maria, când primar era Nicu Filipescu. În 1898 și-a construit casă pe strada construită de elvețianul Gustav Adolf Suter, care a cumpărat terenul de la primărie. Acesta a parcelat și terenul de la strada 11 Iunie până la viitoarea expoziție din Parcul Carol I. Aflăm că terenul s-a vândut foarte ieftin, cu 5 lei metrul pătrat și toate acestea s-au creat în același timp cu Bulevardul Regina Maria.

Angerer a obținut panoramicele de pe cele mai înalte clădiri și dealuri din București: Teatrul Național, Dealul Mitropoliei, Dealul Spirii la ruinele bisericii Sf. Ecaterina, dar și câteva fotografii de la nivelul solului: din Cismigiu, de la bisericile Sf.Dimitrie și Sf.Nicolae, din curtea Palatului Știrbei, unde era Înaltul Stat Major austriac, din curtea Palatului Șuțu și din curtea Palatului Bibescu.

Că Teatrul Național era o construcție reușită se vede și din obsesia lui Angerer de a lua imagini mai multe și din diferite unghiuri.

Dintr-un număr de vreo 50-100 de calotipii s-au păstrat 32, 29 dintre ele figurând și în albumul reprodus de arhitectul Alexandru Petit după colecția de negative - de hârtie! - a lui Henry Zweifel din Viena și conservat la Cabinetul de Stampe al Bibliotecii Academiei Române, unde sunt și câteva “originale”, restul - dezvoltate de Angerer între anii 1856-1870 - aflându-se în colecțiile Muzeului Municipal. De asemenea, 31 de fotografii Angerer de proveniență necunoscută, dar, cu două excepții, identice cu acelea fotografiate de Petit, se găsesc în posesia unor colecționari particulari (sub formă de clisee “moderne” pe sticlă fumurie, deci “neoriginale”).

Originalele sunt acum în posesia familiei Dinu Pop din Oradea care mi le-a încredințat pe DVD pentru a le folosi în lucrarea „Bucureștii de altădată”, o ediție îmbunătățită realizată la Berna în 2009.

Sunt primele fotografii cunoscute ale Bucureștilor, datorate nu ideii de suvenir ci dorinței ascunse a imperiului habsburgic de a încorpora Țara Românească, odată cu executarea lor cartografiei austriece lucrând cu acribie tipic nemțească la întocmirea primei hărți detaliate a principatului, aceeasi pe care Szathmari - la îndemnul lui Cuza - o va copia mai târziu, în 1862, la Viena.

Interesant că în 2009, la San Remo, am descoperit vila în care a locuit celebrul fotograf și i-am cunoscut pe noii proprietari care mi-au vorbit despre intenția lor de a o transforma în muzeu.

Astfel, după Londra și Paris, dar înaintea Romei, Berlinului și Vienei, Bucureștii se numără printre primele capitale europene fotografiate în detaliu, având cu alte cuvinte “un portret fotografic”, “portret” ce va deveni “o moda” abia către anul 1900...

Dar primele încercări au fost încă din 1840 când un boier oltean, director al Eforiei școalelor, înzestrează Colegiul Sf. Sava cu un aparat de fotografiat „Pierson”, la numai un an de la apariția lui pe piața internațională pe care profesorii îl foloseau ca material didactic și cine știe? poate chiar Carol Popp de Szathmari prin 1844. În 1845 aflăm și despre încercările lui I. Pohmann care își amenajează atelierul la hanul Greceanu aflat peste drum de consulatul Rusiei, de pe podul Mogoșoaiei, iar în 1852 brașoveanul Friedrich Binder își instalează atelierul în casele Slătineanu, azi Capșa.

Plimbarea noastră în frumoasa capitală elvețiană, Berna, va începe din fața gării, acolo unde trenurile sosesc mereu la timp întrecând chiar precizia ceasurilor elvețiene! În Bahnhofplatz se află biserica Sfântului Spirit.

Dacă aveți numai o zi la dispoziție, în incursiunea noastră în minunata capitală a Elveției, pornim pe jos sau cu bicicleta pe Spitalgasse, din fața magazinului Loeb, din apropierea gării, unde ne întâmpină ruinele Christoffelturm, o poartă medievală și porțiuni dintr-un șanț cu apă.

Și pentru că suntem la Berna nu trebuie să pierdem celebrele fântâni frumos pictate ale lui Hans Gieng aflate pe tot parcursul vizitei noastre. La pasajul Spitalgasse, în fața magazinului Globus și Voge ne oprim să admirăm fântâna cimpoierului, frumos decorată, construită

în 1507. La baza coloanei pe care e așezat cimpoierul, pitici bufoni se îndeamnă la dans în cerc. Pe stânga și dreapta, printre arcadele medievale, admirăm vitrinele moderne ale magazinelor Yendi, Muller, Walder, Loeb, Globus.

La două străzi paralele, în spatele hotelului Savoy de 4 stele, pe Aarbergergasse, în fața restaurantului Divino, parcă predestinat numele, se află fântâna lui Ryffli din bătălia din 1339 de la Laupen, în culori deosebite, cu barbă și pene de cocoș la pălărie, cu arbaleta ținută pe umărul stâng și, binențeles, cu ursul lângă picior, proptindu-se într-o pușcă. Ea a fost ridicată în anul 1545.

Suntem la Barenplatz, unde începe piața centrală, mereu însorită, cu terase ademenitoare unde locuitorii își petrec sfârșiturile de săptămână la mesele scoase special pe terasă de restaurantele și cafenelele aflate în apropiere: Bim Grobi, La Gioia, China Imperial, Chez Edy... Piața e despărțită în două de linia de tramvai. Dacă e marți, joi sau sâmbătă aici puteți admira și chiar cumpăra câteva cadouri pentru acasă din târgurile organizate aici. Traversăm linia de tramvai pe lângă Kfigturm, vis a vis, în cealaltă jumătate a pieții unde au loc în zile special aprobate de primărie descinderile fermierilor cu produse proaspete și prețuri pe măsură. În capătul ei, o fântână medievală afișează un nobil cu nelipsitul urs - de data asta în lanț, aflată lângă colțul șahistilor, un pătrat desenat special pentru amatori, prilej de aprinse mize bahice. De reținut amplasarea aici a câtorva sedii de bănci însoțite de bancomate: Credit Suisse, BEKB/BCBE, UBS și PostFinance.

Trecem pe sub Kfigturm, cândva folosit ca închisoare și pe sub arcade medievale, admirăm vitrinele moderne ale magazinelor de pe Marktgassee: Claire's, Orsay, Beldona, Reinhard – cunoscut pentru produsele de patiserie, Tally Weijl, Migros, Denner, S.Olivier, celebrul

Ciolina, Chat Noir, Dosenbach, Bata și Wartmann în frumoasa clădire Kaiserhaus afișând pe fațadă o breslă a cărei reprezentare e un leu cu o coroană pe cap.

Continuăm vizita pe Marktgasse și admirăm o alegorie pe tema cumpătării: o fântână reprezentând-o pe Anna Seilerbrunnen, cu un ulcior cu apă în mână, care a înființat primul spital din oraș, construită în 1543, iar apoi fântâna reprezentând un căpitan cu steag și sabie, un omagiu adus unui comandant de trupe din 1543, care poartă între picioare un urs cu arma la ochi semnificând bunul trăgaci.

La stânga, în Kornhausplatz – descoperim unul dintre cele mai controversate monumente medievale, Kindlifresserbrunnen, fântâna Căpcăunului, realizată în 1545, care adesea le provoacă celor mici coșmaruri prin realismul execuției: căpcăunul își morfăie porția de copii mici! Trebuie vizitat aici Kornhaus, pe vremuri grânarul Bernei, azi o clădire cu birouri moderne și un restaurant cu o atmosferă medievală, cu arcade și desene vechi puse în valoare de lumina clarobscură a gîngșelor candelabre.

În spatele clădirii se mai păstrează încă vechiul pavaj din piatră pe care sunt înscrise numele celor care le-au montat. În față, spre dreapta, se află cea mai veche biserică din oraș, Franzosische Kirche, biserica franceză, la origine o mănăstire dominicană cu interiorul datînd din anul 1302 și o frescă pictată din 1495. Vis a vis este hotelul Berna de 4 stele, elegant în interior dar păstrînd la exterior arhitectura veche.

Lîngă Kornhaus se află clădirea teatrului, una din cele mai bune săli ca dotare tehnică din Europa, iar vis a vis, un mic parc găzduiește statuia ecvestră a lui von Erlach înconjurată de 4 urși din bronz. Excelentă realizare!

Ne întoarcem în Marktgasse și înainte de a porni pe Kramgasse

trecem pe sub primul zid de apărare al orașului, un turn cu ceas, Zytglogge, simbol al orașului alături de ursul cocoșat. Fiind prea devreme, este bine să ne întoarcem la 12 fără 10, ora de vârf, când turiștii se adună aici pentru a urmări un adevărat spectacol, drept mulțumire pentru orele petrecute pe caldarâmul vechi al străzilor.

Trecem prin pasaje cu arcade și admirăm fântânile: Zahringen, operă a lui Hans Hiltbrand dedicată de bernezi în 1542 lui Berchtold al V-lea, fondatorul orașului, un urs în armură ținând un stindard în mâna stângă și având la bază textele: Statt Bern gestift im iar 1191, Berchtold Herzog von Zeringen hat die, Liberam condi dit ano MCLXXXI, Berchtold DVS DVX Zeringen Ber nam, și o altă fântână din 1544 – o copie după o statuie înfățișându-l pe Samson.

Urmând tramvaiele pe strada largă bordată cu arcade admirăm uluitoarea arhitectură a orașului și multitudinea de steaguri.

Kramgasse este o stradă veche plină de case ale breslelor, unele chiar din secolul al XVIII-lea. Că este așa ne-o amintesc statuile montate pe fațade reprezentând gildele tradiționale ale meșteșugarilor. Un maur îi reprezintă pe țesători, tâmplarul cu topor pe cei ce se îndeletniceau cu prelucrarea lemnului, iar o maimuță pe zidari și pietrari.

Pe sub arcade, la numărul 49, este casa unde a locuit și lucrat Albert Einstein împreună cu soția sa Milena Maric. Aici, la etajul II, între 1903-1905 la numai 26 de ani, după ce absolvise cu câțiva ani înainte Institutul Tehnologic din Zurich, Einstein a publicat teoria relativității care a dat o nouă viziune asupra lumii prin revoluționarea conceptului despre timp, pe care-l credeam absolut!

Specialiștii plasează casa Einstein ca patrimoniu cultural mondial. Este vorba despre locul unde publicul are acces în universul celui ce a descoperit caracterul cuantic al luminii pentru care a primit după 16

ani, în 1921 – premiul Nobel: obiecte, documente filmate, cele mai importante realizări științifice și chiar un voiaj virtual în cosmos.

Nicăieri în lume nu vezi atâtea case atât de bine conservate ca la Berna. Case cu o valoare patrimonială excepțională de peste patru-cinci sute de ani.

Poate că așa ar fi arătat și Sighișoara azi! Așa mică cum se prezintă azi Sighișoara îți poți ușor imagina dacă te afli la Berna cum poate arătau odată Brașovul sau Sibiul!

Kreuzgasse. O străduță îngustă perpendiculară pe Kramgasse ne conduce spre Rathaus – Primăria, o clădire ridicată între 1406-1417 care are în față fântâna drapelului cu stema cantonului – ursul cocoșat – construită în 1542, statuia reprezentând imaginea unui stegar local în armură. Binențeles, un urs stă la picioarele lui!

În stânga Primăriei se înalță impunătoare catedrala Sfântul Petru și Pavel construită în 1858, prima biserică catolică deschisă în Berna de la Reformă. Tot aici, pe Kreuzgasse, se află un magazin în care funcționează o farmacie încă din 1571.

Revenim în Kramgasse și mergem în dreapta, tot pe Kreuzgasse, unde drumul ne conduce către cea mai importantă catedrală a Elveției, Munster, construită în stilul goticului târziu și având un turn impresionant, cel mai înalt din Elveția. Munsterplatz, piața unde se găsește catedrala este înconjurată de clădiri baroce și are în față o fântână, de dată mai recentă, 1792 cu Moise amintind a doua poruncă. Construcția catedralei începe în 1421 de către meșterul zidar Matthaus Ensinger din Strasbourg, dar prima biserică a fost ridicată aici odată cu fondarea orașului, fiind menționată într-un document din 1124. Era atât de spațioasă încât se spunea că ar fi încăput în ea jumătate din populația Bernei. Catolică la început, în timpul reformei este transformată în

biserică protestantă. Lucrările sunt finalizate timp de 25 de ani, între 1573-1598, iar nava și turnul al cărui vârf se află la 100 de metri înălțime, face din Munster cea mai înaltă catedrală din Elveția. Portalul principal de la intrare reprezintă o Judecată de Apoi finalizată în 1490. O magnifică compoziție de 234 de sculpturi dintre care s-au păstrat 170 dintre cele originale, 47 din elementele mari fiind înlocuite în anul 1964 de copii, originalele fiind păstrate la muzeul de istorie. Portalul îi împarte pe cei judecați în două - la dreapta cei damnați, diavoli verzi cu gurile căscate umplu iadul, iar la stânga cei mântuiți, îngeri vioi cu părul auriu umplu raiul și este un miracol că această operă de artă deosebit de expresivă nu a fost distrusă în perioada Reformei. În centru se găsește Justiția, înconjurată de îngeri, iar deasupra ei arhanghelul Mihail.

Interiorul catedralei este pe măsura exteriorului: masiv, atent construit și cu decorațiuni impresionante. Stranele pentru cor, datând din 1520, sunt sculptate minuțios cu chipurile profeților și scene din viața cotidiană. De remarcat vitraliile din interior, din secolul al XV-lea, cu simboluri heraldice locale și iconografii creștine. În față, către dreapta, un întreg vitraliu dezvăluie o obsesie macabră a artiștilor medievali “dansul morții”, o alegorie despre universalitatea morții: dansul morții îi unește pe toți indiferent de poziția socială! Vitraliile dezvăluie oameni răătăciți, cheflii, jucători de cărți, schelete, pe deasupra cărora citim: ce sens are viața dacă l-ai părăsit pe Dumnezeu? Nu poți ajunge în ceruri astfel!

O scară îngustă, cu 254 de trepte roase din piatră te duce în vârful turnului, la 100 de metri, unde poți admira o frumoasă priveliște și cel mai mare clopot din Elvetia, turnat în 1611, cu o greutate de peste 10 tone.

Parcul de lângă catedrală, Munsterplattform, construit în 1334 pe

o terasă timp de 100 de ani, la mare înălțime de malul râului Aare, are o reputație nedorită pentru că de aici erau aruncate în apă icoanele catolice în timpul Reformei. Acum este locul promenadelor printre castani și al relaxării pe bănci, oferind o priveliște deosebită cu panorama dealului Gurten, muzeul de istorie, apoi Parlamentul, hotel Bellevue, Cazinoul și râul Aare. Jos, la malul râului, pe o terasă special amenajată se poate servi o cafea lângă valurile zbuciumate din apropierea unei mascote a ursului cocoșat. Vara, în parcul de pe platforma catedralei, sunt târguri ale artiștilor plastici.

Imediat cum ai ieșit din parc, pe strada Junkerngasse la numărul 47 se află Prefectura, o clădire la fel de modestă cu cele aflate în apropierea ei, toate vechi și restaurate de parcă ar fi noi. Casa a aparținut familiei von Erlach și aici s-au ținut primele sesiuni ale Parlamentului până la construirea acestuia. În fața ei se află o fântână veche din piatră care are în vârf un leu cu o lance și un scut.

Alături sunt câteva case interesante cu desene de la 1806 și embleme heraldice: reținem casa de la numărul 51 în care a locuit pictorul Albrecht von Haller între 1708-1777. Alte case au scris pe fațadă că proprietarul și urmașii vor locui pe veci, stăpâni ai acestor case, tipic elvețiene, cu etaje din lemn. Strada Kramgasse continuă de data aceasta sub numele de Gerechtigkeitsgasse, cele două fiind tăiate de Kreuzgasse. Întâlnim aici o spectaculoasă fântână a balanței construită în 1543 cu o alegorie interesantă: o femeie legată la ochi, cu sabia în mâna dreaptă și balanța în stânga; în jurul ei colcăie tot felul de indivizi dubioși.

Proprietarii casei de la numărul 22 de pe partea opusă se pare că se ocupau cu pictura pentru că desenul afișat înfățișează o scenă ce reprezintă trecerea omului prin viață, de la naștere până la moarte, iar

textul de deasupra spune că nu există nici un răspuns la întrebarea: ce este viața? Și, ca un făcut, ea se află pe strada Justiției!

Urmând strada principală ajungem în așa numitul colț de jos, la podul Nydegg, unde în dreapta se află Barengaben, grotă urșilor, o atracție turistică de primă importanță cu o faimă puțin înfricoșătoare dat fiindcă aici erau crescuți urși feroși, “simbol al Bernei”, încă din secolul XVI. Astăzi, mascota orașului, bătrânul urs cocoșat, cerșind morcovi de la copii, se află aici pentru a distra vizitatori din întreaga lume, bucurându-se pentru o clipă de apariția lui misterioasă, ca de o întoarcere în copilărie!

În spatele grotei se află vechiul depou al tramvaielor ce adăpostește în prezent centrul de informații turistice și un restaurant.

Zona se află în reconstrucție, municipalitatea dorind să transforme malul drept al râului Aare într-o plăcută promenadă, încă o bucurie pentru bernezi și turiști: o esplanadă unde se vor plimba printre urși aflați în libertate pe aleile teraselor special amenajate.

Azi ea este finalizată și este zona cea mai vizitată. Nu numai turiști vin aici să se minuneze de joaca urșilor în fiecare zi ci și bernezi la sfârșit de săptămână.

De pe podul Nydegg se coboară în cartierul Matte, cea mai veche parte a orașului unde se întâlnesc străzile Postgasse, Gerechtigkeitsgasse și Junkerngasse. Aici a descins și întemeietorul orașului în 1191, ridicând castelul Nydegg, distrus la jumătatea secolului al XIII-lea. Azi doar o mică parte din fundațiile masive amintesc de existența lui.

Biserica protestantă, aflată jos lângă piciorul stâng al podului este din punct de vedere arhitectural un amestec de stiluri și elemente adăugate ulterior clădirii construite în 1341. Tocmai pentru acest melanj este interesantă. În fața bisericii se găsește o curte interioară și o fân-

tână care odinioară se găsea chiar în interiorul castelului. La intrare, o frumoasă statuie a lui Zahringen cu ursul alături completează farmecul locului amintind din nou legenda numelui orașului când Berchtold al V-lea în 1191 a stabilit că-l va numi după primul animal întâlnit, acesta fiind ursul bernez.

Pornind de aici pe Lauferplatz ne aflăm în fața unei alte fântâni cu o statuie reprezentând un nobil cu alura unui mesager purtând lance și spadă, construită în 1545. Ursul este prezent și el între picioarele mesagerului. O altă fântână reprezentând pe David a fost construită în piața Bumplitz în anul 1729 dar a fost distrusă în 1919!

După ce trecem podul Nydegg, în stânga, sus spre deal, o potecă te conduce spre Rosengarten, o grădină cu trandafiri atent îngrijită, de unde poți admira o priveliște încântătoare a orașului: râul Aare, podurile, străzile vechi, Munster, Muzeul de istorie, hotel Bellvue, Bundeshaus, dealul Gurten și, dacă avem noroc, când e senin, Alpii, înveșmântați de zăpada veșnică, chiar vara!

Azi în casa de vis a vis de hotel funcționează înalta societate din Berna cu membri din vechea nobilime.

Râul Aare are 295 Km, izvorăște din masivul Gotthard și are culoarea mării, albastră, cu valuri învolburate semănând cu Oltul zbuciumat de altădată, ale cărui valuri izbeau zidul vechi al mănăstirii Cozia. Este considerat de către localnici ca unul din simbolurile capitalei, o baie în el fiind deajuns pentru a fi considerat bernez! Foarte interesant parcursul lui Aare care se varsă în lacul Brienz străbate lacul Thun și renaște din el urmând cursul până în capitală unde înconjoară vechiul oraș apoi continuă drumul său sinuos vărsându-se în micul lac Wohlensee pentru ca apoi să ajungă la mijlocul lacului Biel de unde renaște a doua oară la capătul lui prin părăsirea lacului la Nidau, trece

prin Solothurn, Olten și Aarau ajungând la Brugg unde se unește cu Reuss și Limat devenind în final afluent al Rhinului la granița de nord cu Germania lângă localitatea Koblenz.

Coborâm la grota urșilor și urcând pe strada din spatele fântânii cu obelisc se ajunge la casa unde a trăit pictorul expresionist Paul Klee, pe Obstbergweg, la numărul 6, în mijloc, veche din 1893 și cumpărată de părinți în 1898. La etajul I era camera lui Paul care revine și locuiește aici după Munchen, din 1902 până la căsătoria din 1906 cu soția sa Lili, profesoară de pian. Verile le petrece împreună cu fiul său Felix, născut în 1907. În 1915 se stabilește la Munchen, centrul artelor moderne. După emigrarea din 1933 locuiește din nou aici pentru o scurtă perioadă de timp. Profesor, scriitor, grafician, Paul Klee a fost unul dintre cei mai importanți artiști ai secolului XX, precum și un teoretician al artei, considerat un model și o sursă de inspirație pentru tinerele generații. Născut în Elveția, Klee avea să îmbine în creația sa influențe diverse, de la arta primitivă la suprarealism și cubism. Crescut într-o familie înstărită, a luat lecții de muzică, fiind un talentat violonist.

Primele sale lucrări sunt compoziții de grafică și gravuri ce combină elemente satirice, grotești și suprarealiste, demonstrând influența lui Goya și Ensor.

După căsătoria cu pianista Lili Stumpf, Klee se stabilește la Munchen, unde prietenia cu Wassily Kandisky și August Macke îl determină să se alăture grupului expresionist Der Blaue Reiter. Un punct crucial în cariera lui a fost vizita în Tunisia din 1914, alături de August Macke și Luis Molliet. Fascinat de vitalitatea și culorile întâlnite acolo, își schimbă stilul, realizând compoziții pline de culoare, asemănătoare mozaicurilor pe care le văzuse în perioada petrecută în Italia în 1902, unde descoperă arta bizantină.

Limbajul său artistic complex, incluzând adesea litere și cifre, crează o manieră personală și stranie.

După primul război mondial Klee a predat la școala Bauhaus, unde a fost coleg cu prietenul său Kandisky. Publică în 1925 unul dintre cele mai interesante dintre eseurile sale de teorie a artei, *Carnet pedagogic*, în care încercă să definească și să analizeze elementele vizuale principale și metodele de aplicare a acestora. Din 1931 începe să predea la academia din Dusseldorf, dar este concediat de guvernul nazist, fiind trecut pe lista “artiștilor degenerați”. Pleacă în 1933 în Elveția, unde se îmbolnăvește grav, lucrează cu dificultate, într-un stil marcat de linii groase, întunecate, inspirându-se cel mai des din propria viziunea asupra războiului și a morții. Moare în 1940, după ce reușise cu greu să termine ultimele sale lucrări.

Coborâm acum spre podul Nydegg și ne întoarcem spre turnul cu ceas Zytglogge. În drum revedem fântâna balanței, casele vechi, statuile, fântânile, vitrinele de sub arcade, iar pe strada paralelă, Munstergasse, admirăm o casă veche cu un interesant balcon pe 4 etaje susținut de un monstru cu limba scoasă.

La turnul cu ceas poposim la ora 12 fără 10 când aici se adună turiști din întreaga lume pentru a admira figurinele în acțiune.

Turnul a fost construit în 1191 ca poartă vestică și are un masiv ceas cu un calendar astrologic încă din 1530 când pe acele vremuri toate ceasurile din oraș erau potrivite după el. Trecem pe sub turn și admirăm 4 picturi cu scene vechi, unul având drept subiect acordarea orașului Berna a statutului de oraș liber de către Frederic al II-lea în 1218 și un altul cu o scenă din 1191 având în stânga pe întemeietor, Berchtold al V-lea, Duce de Zahringen.

Zytglogge – un turn cu ceas de dimensiuni impresionante și

o arhitectură aparține semănând coplesitor cu cel din Stare Mesto de la Praga (poate cel mai frumos oraș european unde te poți pierde ușor printre străduțele sale medievale) – a fost construit la început din lemn la poarta de vest a Bernei între 1218-1220, marcând prima poartă vestică a orașului. Odată cu expansiunea orașului finalizată în 1256 prin construirea turnului Kfigturm, turnul cu ceas a fost abandonat și distrus în incendiul din 1405 dar avea să fie reconstruit din piatră și împodobit cu un frumos ceas ce va fi înlocuit cu un altul cu un mecanism complicat, o adevărată bijuterie tehnică realizată de Caspar Brunner în 1530 ce fascinează și azi, și de atunci funcționează fără oprire anunțând cele 12 ore ale zilei.

Sub ceas se află un zodiac ce afișează ziua săptămânii, fazele lunii și ale soarelui în timp ce, cu 4 minute înainte de ora fixă, strigătul unui cocoș dă semnalul de începere al declanșării complicatelor mecanisme ce acționează la comandă câteva figurine într-un spectacol nemaiîntâlnit: șapte urși, cu coroană pe cap, stând pe cal, bătând toba și alții cu arme și instrumente muzicale se mișcă în cerc la semnalul unui bufon aflat deasupra, dansând, în timp ce cu mâinile bate clopotele mici așezate deasupra lui Chronos ce măsoară cu o clepsidră timpul scurs până la ora exactă, încadrat de un alt urs ce mișcă lancea din mâna dreaptă. Abia după ce acest spectacol se încheie ochii turiștilor adunați aici se îndreaptă către acoperișul turnului unde un cavaler auriu bate orele cu un ciocan puternic. După alte patru minute turiștii sunt treziți din magie printr-un alt strigăt al cocoșului ce anunță finalul unui spectacol cuceritor!

La Berna, capitala țării cu producția cea mai valoroasă în materie de ceasuri, aproape că nici nu-ți folosesc pentru că toate clopotele bisericilor anunță timpul exact din sfert în sfert de oră! Trebuie să știi numai că la primul sfert se bate o dată, la jumătatea orei se bate de două

ori, la fără un sfert de trei ori iar la fix sunt 4 băți urmate imediat de un număr de băți egal cu cel al orei exacte.

Nicăieri în lume ca aici la Berna n-ai să vezi turiști rămași cu gura căscată la aceste surprinzătoare întoarceri la copilărie: ceasul mecanic, urșii de la grotă și baia în râul Aare! Turnul poate fi vizitat urcând trepte ce duc până în vârf, acolo unde priveliștea este o încântare.

În stânga, drumul urmează linia de tramvai către Cazinou, o clădire impunătoare aflată lângă podul Kirchenfeld. Aici, de ziua națională a României, 1 Decembrie 2008, într-o atmosferă tipic românească, alături de diplomații străini acreditați la Berna, Gheorghe Zamfir și-a încheiat concertul festiv cu impresionantul imn Deșteaptă-te române! A fost o seară de neuitat.

Din mijlocul podului poți admira frumoasa clădire a muzeului de istorie și în depărtare, dealul local Gurten, apoi zidurile Munsterului, vechiul cartier Matte, pe stânga, iar în dreapta cartierul Marzili cu splendida clădire a Parlamentului, hotelul Bellevue, și dacă este senin – o admirabilă panoramă a Alpilor, un adevărat decor de operă.

Marzili și Matte, în trecut zone muncitorești, se întind de-alungul mătcii sinuoase a râului Aare, jos, la 50 de metri sub podul Kirchenfeld construit în 1883, în stânga Matte, cu o clădire cu ceas în centrul pieței unde se desfășoară din mai până în octombrie un târg de antichități ușor îndoielnice iar în dreapta Marzili, cu piscine în aer liber lângă râul Aare unde bernezii aleargă după o zi cu soare când apa râului atinge rareori 16 grade și atunci zic că “vara a fost ieri”! Ei nu se opresc însă până târziu în toamnă, o baie în râu dovedindu-ți tinerețea!

Aici, într-un parc cu piscine bine îngrijite zilnic, municipalitatea a dăruit – gratis! – încă o surpriză bernezilor care sosesc aici vara la întâlnirea cu valurile albastre ale învolburatului râu. Se spune că dacă

ai făcut numai o baie în Aare unde apa rar atinge 17 grade, ești deja bernez!

Toate aceste zone pot fi străbătute pe jos cu ușurință, dar în Marzili și Matte s-ar putea să preferați să urmați exemplul localnicilor: coborâți pe jos și apoi luați un mijloc de transport ori trenulețul vechi, cel mai scurt traseu public din Europa, lung de 106 metri ce leagă Bundeshauss, palatul Parlamentului, de cartierul Marzili.

La capătul podului Kirchenfeld se află Helvetiaplatz, sinonimă cu piața muzeelor, fiind locul unde se întâlnesc cele mai multe dintre ele, fiecare cu o anume specificitate.

Pentru o vizită de doar o zi ne putem mulțumi cu ceea ce am văzut până aici!

Dacă dispuneți de câteva zile trebuie neapărat să vizitați emblematicele muzee din Berna aflate la capătul podului Kirchenfeld, în Helvetiaplatz, sinonimă cu piața muzeelor, locul unde se întâlnesc cele mai multe dintre ele, fiecare cu o anume specificitate.

Nu mi-a fost ușor în cei 12 ani petrecuți departe de țară, în India, la Bombay și New Delhi ori în Egipt, la Cairo, dar nu am făcut din asta o tragedie, ci dimpotrivă am reușit să înțeleg civilizațiile vechi și noi respectând tradițiile, înțelegând istoria, regulile și simțămintele indienilor și egiptenilor, mai ales că un diplomat trebuie să împlinească un rol patriotic în care politica primează, dar care trebuie să servească mai întâi interesul țării și să se raporteze la relațiile internaționale.

Studiile și impresiile asupra acestor coplesitoare civilizații timp de peste 8 ani m-au ajutat să înfirip la Cairo câteva dintre cărțile dedicate viitorilor turiști români, *Indiei, și Impresii de călătorie* cărora li se alătură ediția a doua la *Mirajul civilizațiilor și fascinația muzeelor*, scris la Berna ce adăugă celor peste 90 de muzee descrise, unele dintre

cele mai mari din lume, am numit aici Ermitaj, Luvru, British Museum, Tower of London, Victoria & Albert, Tate Gallery, Versailles, Musei Vaticani, Borghese, Pergamon, Albertino, Metropolitan și Brooklyn din New York - pe acelea din frumosul oraș medieval Berna, așezat pe malurile învolburatului râu Aare, cu ape albastre ca marea.

Primul muzeu de aici, **muzeul de istorie**, se află la capătul podului Kirchenfeld.

În fața muzeului, după ce am trecut pe podul înalt Kirchenfeld care leagă centrul de muzeu, ne întâmpină o fântână la baza monumentului “mamei Elveția”, un complex statuar impresionant cu o frumoasă femeie în centru și scene din viața cotidiană, ridicat în urma deciziei din 1908 a Uniunii Telegrafice Internaționale de la Lisabona cu sprijinul statului francez. Uniunea Telegrafică Internațională a fost fondată la Paris în 1865. Monumentul este opera lui Giuseppe Ropmagnoli și a fost terminat în 1922.

Muzeul găzduiește o colecție de tablouri și sculpturi obișnuite aduse în urma victoriei asupra Burgundiei. Surprind aici magnificele tapiserii flamande medievale, precum “tapiseria celor o mie de flori”, piesa de rezistență a colecției, ultima dintr-un set de opt tapiserii, realizate în 1466 la Bruxelles și furate de armatele din Berna în timpul războielor din anii 1476-1477, când locuitorii Bernei l-au alungat pe Carol Temerarul înapoi în Franța, arme și armuri, blazoane și stindarde, comori și icoane bisericești, monezi și medalii precum și 47 dintre originalele sculpturilor Judecatei de Apoi de pe portalul marii catedrale. La mezanin, o inedită expoziție islamică, are printre exponate o bogată colecție de arme, ceramică și chiar un manechin purtând o uniformă de războinic din Turkistan, iar la subsol este o interesantă colecție cu tema “dansul morții”, o adevărată obsesie a artiștilor medievali, întâlnită și în

Munster, în dreapta, lângă altar.

Muzeul deține copii ale picturilor din 1516-1517 ce decorau zidul mănăstirii dominicane din oraș, astăzi distruse. Este o înșiruire de 24 de imagini pline de viață, care vă vor înfiora cu siguranță, dar și încânta prin finețea execuției, chiar dacă sunt realizate în 1649. În altă parte a vastului subsol al muzeului sunt reproduse realist și detaliat interioare ale locuințelor din secolele XVII și XVIII. Urcând spre nivelurile superioare admirăm portretele de epocă înfățișând 280 de țărani și meșteșugari elvețieni, purtând vestimente tradiționale realizate la sfârșitul secolului al XVIII-lea.

De aici mergând pe Thunstarasse 1 km ajungem la Nunțiul Apostolic care are în față o clădire veche transformată acum într-o fântână impresionantă: la baza ei apa curge în cascadă din gura unui leu. Din laterale apa țâșnește din alte două capete de lei și perechi de șerpi încolăciți. În fața noastră se ridică o arhitectură barocă cu doi păuni auriți care stau pe stâlpii unui balcon din grilaj aurit sprijinit de coaloane deasupra cărora stă scris în piatră: Mysis et Patriae. Ușa din balcon, și ea din grilaj aurit, are deasupra emblema Bernei – ursul brun pe un scut aurit.

Doi lei în oglindă parcă păzesc întreaga compoziție care se termină în vârf cu statuia unui roman cu lance și scut. Lateralele se termină cu două obeliscuri.

Un alt muzeu, potrivit pentru un oraș aflat chiar lângă munți, **muzeul alpin elvețian**, prezintă toate aspectele vieții din munți, într-o manieră inteligentă și nouă. De la turism la excursii și viața celor care locuiesc în Alpi, fauna și flora, impactul industriei asupra munților, nimic nu a fost uitat! Munții sunt prezentați în cadrul muzeului prin intermediul imaginilor și al machetelor detaliate.

Muzeul de artă din Berna aflat în Helvetiaplatz la numărul 1, găzduiește numeroase expoziții de artă contemporană iar muzeul de istorie naturală din Bernastrasse numărul 15 are cea mai mare colecție de diorame din Europa, tablouri de mari dimensiuni alcătuite din mai multe planuri care sub efectul unui joc de lumini dau senzația realității. Mai sunt de admirat aici vasta colecție de minerale, dar și un exponat aparte: “Barry”, un St. Bernard împăiat, cu celebrul butoiș de rachiu la gât. Pe Helvetiastrasse, la numărul 16, muzeul comunicațiilor, prezintă evoluția media și a comunicațiilor de la timbrele poștale la primele telefoane și până la magia de azi a internetului.

Pentru gurmanzi Berna mai ascunde o surpriză pe Langgasstrasse, la numărul 49a. Aici este clădirea Unitobler, fabrica unde se producea celebra și delicioasa ciocolată Toblerone. Astăzi ciocolata este produsă în altă parte, lângă Berna, iar clădirea este folosită de Universitatea din oraș.

Pe Hodlerstrasse la numărul 8-12, la mică distanță de gară, se află **Kunstmuseum** – principalul muzeu de artă ce găzduiește pe lângă lucrările lui Paul Klee, uimitoare alegorii, peisaje și portrete semnate Ferdinand Hodler, lucrări de Stauffer, Anker și Kocking.

Din păcate, cea mai mare parte a celor peste 2000 de piese din colecția Paul Klee sunt în depozitele muzeului, așa că nu veți avea prilejul să le puteți admira. Pe lângă operele lui Paul Klee și a altor pictori elvețieni, putem admira aici numeroase opere semantice de Fra Angelico, Cezanne, Matisse, Picasso, Roualt, Kandisky, Modigliani, Giacometti, Pollock, Rothko, Miro și mulți alții, majoritatea prezentate în expoziții permanente. Nici artiștii contemporani nu au fost uitați, fiind preferați cei elvețieni.

În apropiere este și Frauen-Kunstforum, un mic muzeu dedicat

pictorițelor elvețiene contemporane, o inițiativă lăudabilă, completată de o cochetă cafenea și o mică librărie.

Pornind de la Consulară, din Brunadernstasse 20, pe Steinerstrasse sau Bockinstrasse se ajunge la un lac înconjurat de alei bordate cu flori ce te conduc la Complexul expozițional, **Zentrum Paul Klee**. Parcul se numește Serpentine Egelsee și e un proiect comun al municipalității împreună cu grădina botanică din Berna și câțiva arhitecți de renume. În parc este o copie după o pictură a lui Paul Klee – Monument in Fruchthland (ținutul fertil). Drumul șerpuiește printre pajiști cu oi păscând, o fermă cu ponei și cai antrenați de fetele proprietarului – până la autostradă, unde se văd siluetele ondulate ale acoperișurilor Complexului Paul Klee, proiectat de Renzo Piano (autor al Centrului Pompidou și faimosului aeroport pe mare Kansai), alcătuit din trei clădiri unde sunt expuse majoritatea dintre cele 4000 de opere ale celui mai prolific artist al Elveției. Aici se țin conferințe, recepții...

Paul Klee, fiul artist al orașului, în mod ironic, nu a fost cetățean elvețian în timpul vieții, deși s-a născut la Berna și a petrecut cea mai mare parte a vieții sale în Elveția. Naționalitatea sa a fost impusă de aceea a tatălui care era german.

Mersul cu bicicleta sau pe jos nu e o ciudățenie în Elveția după cum nu constituie o curiozitate faptul că cei 7 membri ai coaliției guvernamentale dintre care unul este pe rând președinte timp de un an trebuie să-și asigure singuri locuința. De fapt nici măcar nu există o reședință oficială și este foarte probabil ca președintele Confederației Elvețiene să meargă la serviciu cu tramvaiul! În toate orașele există centre de închiriat biciclete și, un element specific, în Elveția trenurile au vagoane speciale pentru transportul lor în mai toate destinațiile, pentru că aici ciclismul este mai mult decât un sport național! El este o

obișnuință, peste tot în orașe trasee speciale lor fiind marcate cu linie galbenă. Firesc, singurele drumuri interzise mersului pe bicicletă sunt autostrăzile.

Printre minunatele lucruri întâlnite aici la Berna a fost întâlnirea cu acest miraculos râu Aare. O călătorie pe malul lui drept pe cheiul Dalmazi, imediat ce ai trecut podul cu același nume venind din Marzili, ne întoarce în copilărie: o întreagă poveste cu ponei, rațe, flamingo, pelicani, mistreți, capre, antilope. Municipality a transformat malul râului într-o adevărată grădină zoologică, parcul Tierpark - Dählholzi devenind o plimbare plăcută cu opriri pline de surprize și amuzament mai ales pentru copii, iar pentru adulți o petrecere de neuitat cu grătare amenajate chiar pe malul râului.

În apropiere se află chempingul Eichholz un loc plăcut și atrăgător, pe malul râului Aare, la doi pași de centru, cu prețuri foarte atrăgătoare: pentru două persoane cu cort costă în jur de 25 de franci iar o cameră cu trei paturi 30 de franci! De reținut și important pentru cei cu un buget destinat mai mult pentru intrarea la muzee ca și faptul că orașele elvețiene au piste speciale pentru bicicliști, chiar și pe drumurile naționale. Mai mult, în orașe sunt centre speciale pentru închirierea bicicletelor iar pentru distanțe mari poți călători chiar în tren cu ele!

Malurile râului au poteci asfaltate special pentru bicicliști și alergători, trepte care te conduc direct în apă, ștranduri cu intrare liberă, terenuri amenajate pentru volei, badminton, tenis, patinaj, schi...

Sportul în Elveția se practică de la cei mici - cărora li se cumpără biciclete fără pedale, tocmai pentru a se obișnui cu efortul - până la cei în vârstă, care se plimbă pe trotuare special amenajate aflate chiar pe lângă autostrăzi și de foarte multe ori mi-a fost dat să-i surprind nu numai pe bicicletă dar și pe trotinetă!

La sfârșitul plimbării noastre urcăm în Elfenau, o zonă cu parcuri și vile, uneori ferme de vaci, poteci și plaiuri cu grătare special amenajate, dar și străzi întregi cu sedii ale ambasadelor țărilor acreditate în Elveția.

De-alungul timpului, în excursiile prin țările vizitate, peste 45 din 4 continente, m-au fascinat sediile ambasadelor acreditate în țările respective, dar după periplul diplomatic din India și Egipt, la New Delhi și Cairo ele au constituit subiectul uneia dintre cărțile scrise la Cairo, "Impresii de călătorie". Îmi aduc aminte ce plăcere era la New Delhi să străbați Shanti Path, unul din principalele bulevarde ale marii metropole, locul sediilor celor mai importante ambasade: Canada, Franța, SUA, China, Anglia, RFG, Rusia, fiecare clădire dezvăluind personalitatea țării prin afișarea arhitecturii, nemaivorbind de mărimea terenului marcând parcă prin aceasta și importanța locului în lume! Ambasada S.U.A. se întindea la New Delhi pe 3 străzi, un mic cartier, cu magazine și chiar terenuri de sport în incintă. Urmau, bineînțeles, cele ale Rusiei, Chinei, Angliei, Germaniei, Franței ...La fel de mari erau și sediile din Cairo, Singapore, Colombo, Kuwait, Damasc, Amman, Beirut, Roma și în toată Europa.

Aici la Berna, sediile sunt modeste, semn că banul e cheltuit cu grijă. Impresionează sediile ambasadelor Cehiei, României, Italiei, Franței, Suediei, Poloniei, Nunțiului Apostolic, Germaniei – singura cu un domeniu imens și Serbiei, clădiri înconjurată de parcuri și alei frumos întreținute unde se desfășoară multe dintre recepții și întâlniri culturale. Nu aceleași impresii lasă sediile noi, austere, ale Marii Britanii și SUA.

În apropiere de Berna în drumul către Zurich, la Grauholtz, ieșind spre Soloturn vizităm la Mooseedorf monumentul dedicat celor 1000 de elvețieni care au rezistat eroic unei supraarmate a lui Napoleon Bonaparte la 1798. O coloană întreruptă cu o coroană de lauri din piatră

omagiază luptătorii care și-au dat viața pe cmpul de lângă pădurea Grauholtz: printre ei și un von Erlach care s-a salvat.

Dacă aveți la dispoziție o săptămână trebuie neapărat să vizitați împrejurimile Bernei. O excursie până la **Affoltern**, în zona Emmental, vă introduce în paradisul montan cu drumuri înguste, dar asfaltate până în vârful dealurilor înalte, șerpuind printre case vechi cu etaje din lemn, cu acoperișuri ondulate și ziduri căptușite ordonat cu lemne gata tăiate pentru la iarnă, cu vaci Siemental care pasc disciplinat și ele pe pajiști dinainte pregătite de fermieri și mai ales, n-o să credeți - decât dacă ajungeți sus în vârf, acolo unde sunt plasate mai toate satele elvețiene - în mirajul fabricării celebrului cașcaval, chiar în fața dumneavoastră! Alături de plăcerea de a gusta din peste 20 de feluri de cașcaval - dulce, sărat, cu nuci, cu alune și cu tot felul de fructe, mai moale, mai tare ori mai uscat, în funcție de timpul procesului de fabricație ce se întinde până la doi ani pentru cel de înaltă calitate, asțiți aici la toate etapele transformării laptelui, de la preluarea lui prin colectare de la săteni, singura în care intervine omul, până la obținerea produsului finit obținut prin asistarea cu mijloacele tehnicii moderne, calculatoarele! Pentru că, de la subsolul fabricii și până la etaj, nu există decât un singur operator ce urmărește pe ecrane timpii și temperatura operațiunilor, restul procesului se desfășoară automat prin conductele speciale ce conduc laptele spre diferitele faze. Abia la sfârșit se intervine manual pentru uscare prin întoarcerea roților mari de cașcaval de pe o parte pe alta și, în final, când li se aplică eticheta cu un aparat special. Iar dacă ai curiozitatea să vezi cum se pregătea cașcavalul pe vremuri, într-un ceaun, la foc încins din lemne, există în apropiere un muzeu aflat într-una din casele vechi unde și azi un veteran încearcă să atragă turiști dornici să-și pună pe el numele ca semn de amintire în schimbul

cumpărării lui.

Până la Affoltern, o oprire la **Burgdorf** vă destăinuie viața medievală menținută între zidurile vechi ale castelului în timp ce vizitele la Biel/Bienne și Neuchatel vă bine dispun cu atmosfera carnavalelor dacă întâmplător sunteți acolo toamna când se culeg strugurii iar sătenii scot mustul în fața caselor și vă energizează apoi pentru o călătorie spre Interlaken, orașul dintre cele două lacuri, Brienz și Thun, iar atmosfera mirifică a orașelor Spiez și Brienz nu vă dă răgazul să respirați pentru că, în drum spre Lausanne și Geneva, primul lucru pe care îl veți vedea este superbul oraș Montreux cu o priveliște a lacului Lemman încântătoare. Orașul vechi păstrează și se mândrește cu nume precum Rousseau, Rilke, Mendelssohn sau Stravinsky, dar și cu statuia starului muzicii pop Freddie Mercury, aflată chiar pe malul lacului.

În drum spre castelul feudal Chillon aflat lângă Montreux, veți trece prin câteva grădini de-a dreptul spectaculoase. Castelul a fost construit în 1160 iar din secolul XIII a fost casa contelui de Savoia. Aici au poposit faimoșii Victor Hugo și Lord Byron care a scris “Prizonierul din Chillon”.

Matterhorn-ul a fost cel care a făcut din Zermatt una dintre primele stațiuni alpine din Elveția care și-a câștigat de-a lungul anilor renumele mondial. Zermatt, situat la picioarele impunătorului Matterhorn, este o lume fără mașini. Mașinile electrice, săniile și căruțele trase de cai sunt singurele mijloace de transport permise în această zonă. Pitorescul sat de munte este în zilele noastre cea mai importantă stațiune turistică. Odată ajunși în Zermatt veți avea timp să vizitați stațiunea și multele sale magazine. Alt lucru pe care trebuie să-l faceți este să luați trenul Gornergrat care urcă până la peste 3000 de metri, acolo unde veți fi copleșiți de priveliștea asupra muntelui Matterhorn care vă taie respira-

ția.

Având la dispoziție două săptămâni nu trebuie ratate muzeele din Geneva, Zurich, Basel, Lausanne și Lucerna. Geneva – un oraș cosmopolit este sediul celor mai importante organizații internaționale, al doilea după New York. Aici se află Palatul Națiunilor și un interesant muzeu internațional al Reformei cu o istorie de la origini și până azi dar și opera și influența lui Jean Calvin, manuscrise și cărți rare, gravuri și tablouri. Zurich – inima comercială a Elveției, cu numeroase centre de cercetare din toată lumea datorită impozitelor mici practicate este cunoscut ca orașul cu cea mai bună calitate a vieții dar și cel mai bogat oraș european. Considerată capitala culturală a Elveției, Zurich găzduiește un număr impresionant de muzee dintre care se detașează muzeul național al Elveției și Kunsthaus. Basel – al doilea ca mărime după Zurich, concentrează aproape 40 de muzee, teatre, diferite galerii de artă contemporană și clasică dintre care amintim muzeul de istorie naturală, muzeul de artă contemporană, muzeul muzicii și muzeul arhitecturii elvețiene. Lausanne – un oraș universitar cu o mare diversitate culturală, gazdă a muzeului Olimpic, cel mai vizitat obiectiv turistic și baletul Bejart, unul din cele mai renumite din lume.

Mai mult, dacă dorești o excursie completă trebuie adăugate vizite în fascinantul Grindelwald, extravagantele Gstaad, Crans Montana, Davos și St. Moritz, extremul Adelboden – renumit prin pârtiile sale de dificultate mare alese ca etapă a cupei mondiale de schi, Zurich – orașul bancar și St. Gallen cu impresionanta bibliotecă abațială, Geneva – sediul organizațiilor internaționale, cu inegalabila fântână Eaux Vives aflată pe lacul Lemman, conservatorul, unde Dinu Lipatti a fost profesor în ultimii ani ai vieții și Chene-Bourg unde e înmormântat, Lucerna - orașul celor mai multe case cu picturi pe fațade, unde poți admira

de pe podul Capelei construit din lemn în 1333 râul Reuss ce se varsă în lac, Solothurn - un oraș renăscut pe ruinele unei fortărețe romane - unde ai impresia că te-ai rătăcit undeva în Italia când intri în catedrala Sfântului Urs construită de Gaetano Matteo și Paolo Antonio Pisoni și privești imensele fresce cu scene biblice realizate de Francesco Pozzi și Domenico Corvi, Rutli acolo unde s-a semnat primul act al Confederației în 1291, Bellinzona și Lugano unde ai ocazia să treci prin lungul tunel de 17 kilometri de la Saint Gotthard aflat la o înălțime de 2100 m ori cel de la St. Bernardino din apropiere aflat la 2065 m înălțime sau cel mai înalt tunel, Saint Bernard, situat la 2469 m care face trecerea în Italia prin Aosta la Torino. Pe drumul spre Milano De al Lucerana la Como sunt ceel mai multe tuneluri și parcă să te obișnuiești cu ele se începe cu unul de numai 9,7 KM numit Serehisburghener și se termină cu cel de lângă Lugano de 7,5 Km! Nume de tuneleși câte? Peste 30 tunele?

Nu în ultimul rând, dacă nu v-au satisfăcut micile magazine din centrul Bernei, amatorii de Mall pot ajunge ușor la Westside, o construcție cu o arhitectură modernă realizată de Daniel Libeskind, cu peste 55 de butikuri, aflată în afara orașului, pe autostrada către Lausanne la numai 5 minute de mers cu mașina.

Și pentru că Zahrigen a fost și întemeietorul orașului Fribourg în 1157 o vizită aici, într-o zonă unde se vorbește curent franceza, trebuie să înceapă la catedrala aflată în centru. Multe de aici seamănă cu Berna, înlocuind doar râul Aare cu Sarine.

Continuăm spre Bulle, apoi trecem prin La Tour-de-Treme și ajungem la Broc – vizităm fabrica de ciocolată Nestle de aici unde vizionăm un film istoric al începuturilor fabricii, o expoziție cu utilaje vechi iar apoi suntem îndemnați să gustăm din minunata ciocolată. Ce

noroc pentru că vititând-o după după un an intrarea nu mai era gratis!

În apropiere, Charmey este o zonă încântătoare cu ape termale deschisă în toate sezoanele iar iarna are pârtii cât cuprinde, deși orașelul are numai 2000 de locuitori! Les bains?? de la Gruyere se numește locul care seamănă cu minunatele locuri din Valea Oltului de la Călimănești Căciulata, numai că aici la Charmey, deși o localitate mică nu ai loc s-o vizitezi de mulțimea celor veniți din toată Elveția și din Franța veniți să se relaxeze. Așa era pe vremea copilăriei mele când la Călimănești se vorbea franceza, engleza și italiana iar nordicii inundau hotelurile iarna pentru băile în apa termală.

Să descoperim acum ținutul Berner Oberland unul din cele mai frumoase și căutate zone turistice, paradis al schiorilor și fanaticilor excursioniști. În plimbările noastre vom porni din Berna către mai toate destinațiile din Elveția.

Către sud, la 25 Km de Berna se află orașul Thun de unde râul Aare, după ce a trecut prin lacul Brienz renaște din lacul Thun și-și continuă drumul spre capitală. Interlaken este orașul dintre cele două lacuri Thun și Brienz. La întoarcere spre orașul Thun, vizităm cetatea constrită de Zahringen în 1190 și castelul Schadau devenit acum restaurant, înconjurăm lacul Thun, vizităm grota St. Beatus, orașul Spiez, Brienz.

Berner Oberland e regiunea renumită în pârtii de schi. Cele mai apropiate de capitală se află pe drumul spre Thun urmând autostrada până la primul tunel iar după 6 km ieșim la dreapta spre Zwiesimen, pe drumul național, lăsăm în stânga localitatea Wimmis cu un mic castel drept primărie acum, continuăm până la al doilea tunel și după 2 km avem de ales să mergem înainte spre celebrele Zwiesimen și Gstaad sau ieșim la stânga către pârtiile de la Springenboden, Wirihorn și

Grimialp.

Dacă sunteți la Berna iarna este păcat să nu vizitați pârtiile din apropiere urmând autostrada spre Interlaken iar după numai 30 de minute, după primul tunel o luați la dreapta spre Wimmis și aproximativ încă doi kilometri după ce ați trecut de al doilea tunel vă îndreptați spre stânga 7 Km pe un drum de țară spre Wiriehorn și apoi Grimmelalp.

Pârtia de la Wiriehorn e înconjurată de cabane unde puteți închiria un apartament cu numai 80 de franci. Alți 7 kilometri și drumul se termină la pârtia de la Grimmelalp unde există și o pârtie pentru începători. Pe același drum, însă mergând drept înainte 40 de kilometri, se ajunge la celebrele pârtii de la Zweizimmen și extravagantul Gstaad.

Mergem acum spre stațiunile cele mai apropiate de Berna, Wiriehorn și Grimmelalp aflate doar la o oră de mers! Intrăm în Berner Oberland prin Simmental. Trecem printr-un mic sat feremecător cu adevărate case elvețiene cu acoperișuri ondulate și o mulțime de flori la balcoane din lemn. De fapt în toată Elveția casele sunt din lemn, cel mai ieftin și la îndemână material de construcție. În general sunt casele vechi transmise din generație în generație, moștenite de la părinți. Cele mai vechi au lângă ziduri, sub streșină lemne tăiate și frumos aranjate, gata pregătite pentru iarnă. Primul sat mai mare Oey arată ca un mic orașel cu stație de gară și supermarket. Este zona Diemtigtal iar drumul de țară asfaltat perfect șerpuiește urmând valea unei pârau de munte curat și îngrijit, parcă am fi pe drumul de la Bușteni spre cabana Gura Diham. Este și locul preferat pentru că aici totul seamănă ca acasă! Doar drumul e altfel, asfaltat! Parcurgem 7 Km până la Wiriehorn, prima oprire, unde e o pârtie abruptă dotată cu o telecabină la fel ca aceea de la pârtia Kalinderu din Bușteni. Pârtia însă e de două ori mai mare, centrele de închirire au iarna schiuri, clăpări, patrine, iar vara

biciclete pentru traseele de munte. Sus, la jumătatea pârtiei se află câteva cabane mari, din lemn, de 3 etaje, ale sătenilor din satul Entschwill cu apartamente puse la dispoziția turiștilor din străinătate. Vin aici pe lângă nemți, englezi, francezi și turiști înstăriți din Africa de Sud. Prețul este de numai 80 de feranci un apartament de 3 camere cu tot confortul plus bucătărie, însă programările sunt făcute deja pe 3 ani. Ce e de reținut că satul se întinde până în crestele munților pe un drum asfaltat, e drept foarte îngust, până în casele loicalnicilor. Dacă cabanele seamănă cu cele din Predeal, casele din sat sunt modeste, în schimb fiecare gospodărie are vaci, oi, capre și păsări, mașini de oraș și mici tractoare pentru gospodărie.

Cea de-a doua stațiune, Grimalp se află la o distanță de încă 7 Km și aici drumul asfaltat se termină. Însă vara excursioniștii pot urca pe poteci marcate până în vârful muntelui iar iarna fondiștii sunt peste tot. Din nou o pârtie abruptă cu telecabine pentru urcat în vârf, dar aici există și o pârtie pentru începători. Pentru 14 franci dacă ai echipament, poți coborî fără prea mari griji că n-ai să reușești s-o străbați, petrecând o zi întreagă între 10.00 și 16.00 coborând pe schi sau servind masa și un vin fierț la restaurantele de aici Eggli și Spillgarten. Peisajul e încântător, iar puștii de 5-6 ani zburdă pe lângă tine cu iuțeală și adesea fără bețe! În week end pasionații coboară din vârf cu parapanta. Amatorii de patinaj au alături și un patinuar artificial.

Dacă doriți pârtii performante trebuie să alegeți stațiunile Grindelwald, Zwiesimen, Crans Montana, Gstaad ori Adelboden incluse în circuitul mondial.

Gstaad este cea mai renumită stațiune cu cabane private ale artiștilor celebri și bogătașilor, cu un centru mic ce ține cât o stradă de 1km dar cu butici de marcă cu prețuri pe măsură și un singur hotel mare.

De la Grindelwald sau Lauterbrunnen se merge cu trenul spre Kleine Scheidegg, 2061m la poalele vârfului Eiger 3970m, apoi prin stația intermediară Eismeer 3160m se ajunge la stația cea mai înaltă din Europa, Jungfraujoch la 3454m, vârful Europei. De aici se vede cel mai mare ghețar din Europa, Aletsch de 23 km intrat în patrimoniul UNESCO.

Din Interlaken se poate merge și spre Wengen și Muren de unde cu telecabina se ajunge la Schilthorn 2970m unde admirăm cea mai spectaculară panoramă de 360 de grade a întregii regiuni din primul restaurant rotativ din lume, de acolo de unde în iarna 1967/68 s-au turnat scene cu James Bond pentru filmul “On her Majesty’s Secret Service”.

Dacă Zurich este orașul bancar, Geneva - așezată la extremitatea sud-vestică a lacului Lemman, este cel mai mare centru mondial al diplomației multilaterale. Cunoscut pentru toleranța sa a fost locul care i-a adăpostit pe Voltaire, Victor Hugo, Dumas, Balzac, Byron, Richard Wagner și Franz Liszt dar l-a silit la exil pe filozoful liberal Jean Jacques Rousseau. Pereții din mozaic de la Prefectură descriu intrarea lui Caesar în anul 58 î.e.n. și cucerirea romană. Apoi în 1798 cade în mâna francezilor pentru ca în cele din urmă să se alăture Confederației Elvețiene în 1815. Trecând podul Mont Blanc pe locul unde lacul se subțiază și pătrunde în Rhon se ajunge în centru unde magazinele se îngheșuie pe Rue du Rhone, admirăm Eaux Vives, jetul simbol care aruncă apa la 50 m înălțime, trecem pe lângă Plaine de Plainpalais apoi suim spre vechiul centru până la catedrala Sfântul Petru unde vizităm muzeul Reformei, apoi ne îndreptăm spre Cologny, locul vilelor artiștilor celebri. O vizită la Universitate și la Conservator ne îndreaptă pașii pe urmele lui Dinu Lipatti profesor aici în ultimii ani de viață, chiar una din săli poartă numele lui iar lângă, la Chen Bourg ne închinăm

la mormântul său.

Al doilea centru al ONU după New York, cartierul general din Geneva are 200 de organizații internaționale. Dar pe lângă ele mai există federația internațională de hokei pe gheață, Comitetul Olimpic Internațional de la Lausanne, Asociația internațională a federațiilor de fotbal FIFA la Zurich, Forul economic mondial din Geneva cunoscut prin adunările anuale de la Davos....

Aici la Geneva suntem cu un pas în Franța la Annecy, Chamonix - celebra stațiune montană de schi, sau în Italia prin Martigny urmând zona vinurilor Chablais și trecând St. Bernard, pasul cel mai înalt, aflat la 2469 m înălțime înspre Aosta și apoi Torino...

Am mers special să văd Evian - localitate aflată pe malul lacului Lemman în Franța – ale căror ape sunt comparabile cu cele din stațiunea Călimănești – Căciulata. Până la Evian nimic deosebit, drumul serpuiește pe malul lacului iar cele câteva cătune cu modeste case țărănești seamănă cu acelea din România, însă Evianul este frumos! Are în centru un pavilion asemeni celui din Călimănești și vile frumoase. Și, la fel ca la Călimănești-Căciulata apele sunt cele ce dau faima acestui orașel.

Nu poți lăsa nevizitat Neuchatel cu celebrele fabrici de ceasuri de la Chaux-de-Fonds, Patek Philip, Cartier, Breitling, Tag Heuer, Jaquet Droz și Le Locle unde sunt Mont Blanc, Montre, Tissot și Zenith, localități aflate spre granița cu Franța, apoi Murten, Gals, Erlach și Avenches, printre cele mai vechi localități din Elveția.

În materie de ceasuri am cunoscut la Berna pe managerul celui mai scump magazin din oraș, Gubelin, ai cărui patroni sunt din a 5-a și a 6-a generație. Am primit chiar invitație la deschiderea din 2011 după renovarea magazinului care se află lângă gară, aproape de hotelul Schwizerhof, celebru și el. Este interesant cum a fost prima întâlnire!

Nu poți intra oricum, ci doar unul câte unul, prin intermediul unui security iar din vitrină se scoate doar câte un ceas folosind mănuși albe iar tu n-ai voie să pui mâna, mai ales dacă este cumva Patek Philippe de peste 93000 de franci!!! Ierarhia este: Breguet din 1775, numele fiind chiar al creatorului, Patek Philippe, Omega, Rolex, Britling, și, la distanță Longines, Mont Blank, Schaffhausen, Tissot, Certina, Tag Heuer, Zenith,...

Spre vest, pe autostrada ce duce la Lausanne, după 25 de km ne îndreptăm către **Neuchatel**, cantonul unde se realizează celebrele ceasuri elvețiene, pe un drum național, de data asta până la autostrada ce leagă Biel-Bienne de Neuchatel. Din același loc la întoarcere vom porni spre alte direcții interesante: Murten, Gals și Erlach unele din cele mai vechi localități. De reținut că această zonă e bine să fie vizitată în septembrie odată cu festivalul vinului de la Neuchatel când formații de fanfare sosite din canton se întreg în a oferi publicului vizitator momente folclorice plăcute alături de degustări cu must și șnaps alături de preparate delicioase. Suntem plăcut surprinși de ecuadorienii emigrați sau sosiți special aici pentru un câștig de-o vară alături de asiatici cu tot felul de preparate... După o masă copioasă, de fiecare dată la taverna elvețienilor de sorginte italiană cu preparate de mare, caracatiță și calamar, pornim spre Chaux-de-Fonds și Le Locle aflate la granița cu Franța, intrând pe tărâmul fabricilor de ceasuri. Prima este Tag Heuer la intrarea în Chaux-de-Fonds, urmează apoi Breitling, Jaquet Droz, Patek Philip și Cartier aflate toate într-un compaund protejat chiar de UNESCO.

Le Locle, ultimul oraș înainte de a trece în Franța, găzduiește sediile fabricilor Mont Blanc și Montre, Tissot și Zenith care fac parte din patrimoniul Unesco!

Să descoperim acum unul din simbolurile elvețiene: ceasul! Alături de cașcaval, vaca Milka, ciocolata Toblerone, automobilul elvețian – am numit aici bicicleta, peisaje de un verde de-a dreptul ireal și trenuri rapide ce merg mai bine decât ceasul, Elveția e cunoscută în lume prin celebrele branduri de ceasuri atât electronice cât și mecanice.

Când am revenit în Elveția în 2008 aveam deja 2 ceasuri elvețiene originale, un Omega al soției și un Chopard. Binențes că neputând să-mi permit unul nou am încercat să descopăr magazinele specializate. Și cum sunt un “norocos” am intrat drept la Gubelin – cel mai grozav dintre magazinele din Berna ai căror patroni au ajuns la a 6-a generație! Prima dată a fost în 2008 când am rămas surprins că nu puteam intra deși înăuntru erau doar două persoane! Abia când au terminat de cumpărat, unul de la security a deschis ușa cu cheia și m-a introdus. Când am văzut însă prețurile afișate însoțite de 4-5 zerouri mi-a fost jenă și am stat deoparte, asistând la celălalt cumpărător, mult mai hotărât.

Am tras cu coada ochiului și am intrat în panică - cel mai ieftin ceas era 2500 de franci iar cel mai scump 93000, un Patek Philippe – Geneva! Am ieșit din elegantul magazin situat în laterala gării lângă hotelul de lux Schwizerhof și am pornit către magazinele mari Loeb și Globus unde găseai și ceasuri de cumpărat nu doar de privit! Mi-am dat seama că trebuie să învăț și am început cu magazinele specializate Bucherer, Chris, Ziggler și Helen Kirchhofer. Dar nu a fost de ajuns și atunci am proiectat o vizită la Geneva pe celebra Rue du Rhone, acolo unde oamenii normali merg ca la muzeu – doar să viziteze! Aici în Elveția totul e pe bani – mulți, singurele gratis sunt patinoarul artificial din fața Parlamentului dăruit de Primărie bernezilor iarna prin sponsorizarea firmelor Mobiliar, Coop și Bea, vizita la grota urșilor și ștrandul din Marzili deschis vara lângă Aare, unul din cele 4 râuri

principale alături de Reuss, Rhone și Rhin.

Acum 20 de ani, când am vizitat pentru prima dată Geneva, l-am întrebat pe unul dintre vânzătorii de pe faimoasa Rue du Rhone de ce nu sunt cumpărători și cum face să reziste chiriei exorbitante. Mi-a răspuns că e de ajuns să vină de sărbători un șeic care-i face o comandă de câteva milioane, da! Milioane, căci arabii comandă ceasuri extravagante din aur sau platină cu mecanisme montate manual, în special cu diamante! Am revenit în România și le-am povestit amicilor care au rămas perplecși.

A doua oară când am vizitat Gubelin a fost în 2011 când acesta era în renovare însă am fost primit de același security și vânzătorul a fost foarte amabil și mi-a adus din vitrină tocmai un model Patek Philippe de 93000 de franci! Bineînțeles toate vitrinele sunt închise iar ceasurile se iau cu mânuși albe și nu ți se dă voie să pui mâna pe ele! În modestia mea i-am spus că nu-mi pot permite decât unul până în 2000 de franci, deși eram departe de suma alocată! Mi-a adus două modele dar m-am făcut că nu-mi plac. Și explicațiile au început să curgă: PP e topul ceasurilor, îl iei pentru o viață, perfecțiune, eleganță, exuberanță ... Dar magazinul fiind gol am repetat întrebarea de acum 20 de ani de pe Rue du Rhone: câți cumpără ceasuri atât de scumpe? Și jenat nu mi-a răspuns zicând că e confidențial! Oricum i-am spus că tocmai vizitasem Ticino cu un Lexus de 80000 de franci al consuliței din Lugano și că dacă avem banii ăștia vreodată, ceea ce era departe de adevăr, i-aș da mai repede pe o mașină! Un răspuns provocator care l-a făcut să mă invite la ceremonia de deschidere din 8 decembrie 2011 ținută într-o atmosferă newyorkeză, în stradă, cu muzică la saxofon, șampanie și stridii în fața trecătorilor elvețieni invidioși că n-au fost invitați și ei.

La Berna am vizitat toate magazinele, dar de top sunt doar 4: Gubelin, Zigler, Bucherer și Helen Kirchhofer.

Sosind împreună cu soția la post în 2008 – Consulatul României în Elveția din Berna aveam oportunitatea de a mă autoeduca în această branșă a măștrilor în ceasornicărie. Am făcut cunoștință chiar cu patroni și producători direcți de la care am învățat, apoi mi-am cumpărat cataloage și am studiat pe îndelete. Mi-aduc aminte și acum prima întâlnire cu Rolf Dillmann înaintea recepției de ziua națională a Belgiei când sosisem cu 15 minute mai înainte de ora 18 în faimoasa Sală masonică din Hotel de la Musique. Fiind devreme mi-am aruncat ochii în prima vitrină, binențeles cu ceasuri și am intrat. Ospitalier am fost întrebați de o doamnă ce dorim să vedem și i-am arătat ceasul din vitrină cu inițialele RD. Văzând că întârzie m-am uitat la ceas și mai erau doar 10 minute până la începerea recepției și pentru nimic nu aș fi rămas peste 1 minut! Sosește însă o doamnă, dar cu o tavă cu două cafele și refuzăm politicos spunându-i că ne grăbim! Între timp un tip elegant la vreo 60 de ani se îndreaptă către noi – era patronul! Foarte amabil ne-a prezentat rapid vreo 10 ceasuri dar toate erau scumpe pentru mine, de la 8 mii în sus! Erau însă două automate care mi-au plăcut enorm – nu mai văzusem un rafinament ca aici, toate ceasurile automate fiind mari și greoaie! Acestea erau de o finețe cum rar întâlnești! De aici m-am inspirat în achiziționarea unui superb Frederique Constant în 2011. M-am uitat, l-am pus la mână, apoi m-am ridicat și politicos m-am scuzat că trebuie să plecăm dar cu siguranță o să revim altădată pentru a continua plăcuta conversație care mi-a deschis apetitul. A trebuit apoi să vizitez Le Locle orașul sunt sunt cele mai multe fabrici.

De mic copil mi-au plăcut mașinăriile ceasurilor, apoi am început să colecționez, primul a fost unul rusesc binențeles. Apoi peste ani a urmat unul adevărat, elvețian primit cadou de la soacra mea, mecanic. Am trecut apoi la pendule pe care deja știam să le repar. A venit apoi

India cu moda ceasurilor electronice. Acolo la New Delhi ți le făceau pe trotuar, doar te întrebau ce poinson să-ți pună: Rolex, Swiss Military, Tag Heuer, Rado, de 5 \$ unul, așa că mi-am luat câte unul din fiecare pe care le mai port încă.

Primul ceas din aur l-am cumpărat în 2008, mecanic, dar a trebuit să-mi schimb remontorul aici la Glob unde un șarlatan argentinian mi-a luat 25 de franci și mi-a oprit originalul din aur. Oricum în alte magazine reparatul costa 80, 60 franci !

Asta m-a făcut să încep să învăț să apreciez un ceas și mi-a luat 3 ani de cercetări. Abia acum am îndrăznit să-mi cumpăr primul ceas adevărat, nicidecum unul elvețian dar cu părți fabricate aici, un Armani. Nu mi-am putut permite unul elvețian deși îmi plăcuse un Hamilton de 700 franci și un Longines de 3010. Armani m-a costat 600!

Totul a început cu vizitele la magazine din care nu înțelegeai nimic, dat fiind că sunt pline și nu întotdeauna găsești și explicații. Am trecut la magazinele de top, acolo unde se intră unul câte unul și au security la intrare. Apoi am vizitat fabricile de lângă Neuchatel, cele de la Le Locle, o așezare intrată și ea în patrimoniul UNESCO datorită aglomerației fabricilor de aici: PP, Cartier, Jaquet Droz, Mont Blanc, Zenith, Tissot.. Însă aici se fac doar componentele, restul se assemblează la Geneva... și datorită politicilor nu poți cumpăra.

La o expoziție am aflat că ceasurile cele mai scumpe sunt cele asamblate manual de firme mici cu patroni de 3,4, 5, 6 generații, numai că pentru un ceas ca acesta poți aștepta și un an!

Constatând că nu pot să-mi permit la început un ceas pur elvețian am ales Armani asamblat aici dar pe baterie deși mie îmi plac cele mecanice!

Pe lângă cele mecanice mai sunt cele electronice și automate.

Mi-aduc aminte cum mă lăudam prin Elveția cu unul automatic PP, o copie din Famagusta de la turci de 200 euro (caz fericit, pentru că la Nicosia, lângă biserica Sfânta Sofia transformată în moschee, pornea de la 1200!) negociat de soție până la 35 de euro, dar o copie bine realizată în Emirate, la Abu Dabi, de asta nici nu era remarcat până am făcut greșala de a merge la cumpărat un Tissot de 800 de franci și când le-am arătat PP-ul meu, vânzătorul a râs și i-am spus că e primul care-și dă seama. Răspunsul a venit prompt: cine are un PP nu cumpără un Tissot!

De atunci nu mai pomeneam că e o copie făcută în Emirate, iar vânzătorii nedeosebindu-l de original, mă apreciau!

Adevărata aventura în istoria ceasurilor începe indiscutabil la Geneva deși istoricii și cercetătorii se bat între ei pentru că practic nu există un singur loc, cum nu există un singur inventator!

Philippe Stern este președintele celei mai mari firme, Patek Philippe, iar Gerdi, soția sa se ocupă de decorațiile din cel mai mare muzeu de ceasuri din lume: muzeul PP din Geneva care conține esența istoriei celor mai cunoscute ceasuri din lume. Aici găsești obiecte adunate de 5 secole în materie de ceasuri și emailuri și tot aici se vede cel mai bine că un ceas e și o operă de artă! O istorie care începe din 1839 de la înființarea PP care a fabricat până acum numai 700000 de ceasuri, mai puțin de 1% din producția de ceasuri elvețiana pe un an, ceea ce demonstrează că la un PP se lucrează mult timp și cu mulți specialiști.

Se află aici în muzeu o raritate, un ceas fabricat în Germania între 1530-1540, o cruce a Sfântului Spirit cu un ceas, semnată Abraham Cusin din 1633-35, cel care a introdus ceasornicaria în Geneva.

Muzeul conține și peste 500 de semnături ale marilor ceasornicari și emailori din Geneva, mai mult de 500 de exemplare vechi și peste

1000 de ceasuri semnate PP – toată istoria de marcă a brandului, portrete în miniatură pictate pe email, 200 de mașinării vechi, peste 5000 de lucrări dedicate măsurării timpului...

Sunt două muzee în Geneva: muzeul ceasurilor și emailurilor înființat în 1972(cu maeștri care au contribuit la fabricarea ceasurilor) și muzeul PP cu obiecte strânse în 3 generații(peste 2000 de obiecte expuse, cu o evoluție a creațiilor sale din secolul XVI și până în prezent). Bunicul și tatăl lui Philippe Stern au început și i-au transmis mai departe gustul pentru achiziționarea și conservarea piseleor cele mai interesante fabricate de PP de la înființarea sa din 1939.

În 29 noiembrie 1830 ca urmare a insurecției poloneze forțele țariste transformă Polonia într-o porovincie rusă. Revoluționarii părăsesc țara cu miile, printre ei aflându-se și tânărul ofițer de cavalerie, contele Antoine Norbert de Patek care preferă exilul în schimbul închisorii. Se stabilește la Geneva, capitala ceasurilor și bijuteriilor. Nouă ani mai târziu, împreună cu prietenul și compatriotul său, Francois Czapek, fondează fabrica de ceasuri Patek, Czapek & Cie cu sediul la Geneva. Producția va reflecta artistic teme din istoria Poloniei cu portrete de eroi revoluționari, legende din secolul X – XII precum și cultul Fecioarei Maria neagră. Dar dezacordul dintre ei duce la înlocuirea lui Czapek cu francezul Adrien Philippe. Și astfel firma devine Patek Philippe. Prima întâlnire are loc la Paris la Expoziția din 1844 unde acesta prezenta ultima invenție a sa, primul sistem de remontor integrat industrial, un pas mare în evoluția ceasurilor moderne căci până acum ceasurile erau întoarse și puse la ora potrivită cu ajutorul unei chei separate, ceea ce ducea la erori. Acest sistem revoluționar împreună cu geniul artistic vor duce la renumele mondial al firmei. În 1851 la Expoziția mondială din Londra de la Cristal Palace regina Victoria cumpără primul ceas

fără cheie PP și-i numește pe cei doi - asociați oficiali ai curții Angliei, deschizându-le porțile tuturor caselor regale europene. După regină este rândul marilor savanți și scriitori să poarte un PP: contele Leon Tolstoi, Piotr Ilici Ceaikovsky, Richard Wagner, Albert Einstein, exploratorul polar american Richard Evelyn Bird – toți vor comanda câte un ceas PP.

În 1910 ducele de Reghla, Carlos Rincon – Gallardo y Romeo de Terreros achiziționează un ceas de buzunar, o adevărată capodoperă cu o mică și o mare sonerie pentru ore dar și la cerere care va fi returnat pentru reparație după o intervenție a unui necunosător. Repararea durează 4 ani și e reușită de maestrul firmei M.Max Berney, cea ce demonstrează prestigiul și întâietatea în materie de arta complicațiilor în mecanismele ceasurilor.

Către sfârșitul secolului XIX se nasc mai multe curente artistice noi: simbolismul va ocupa un loc important prin artiști de valoare ca: Gustave Moreau, Fernand Khnopff, Ferdinand Hodler. La Viena pictorul Klimt împreună cu alți artiști tineri adoptă un nou stil – Art Nouveau care se extinde rapid în Europa cuprinzând și orologeria. În Franța bijuterii Lalique, Vever, Fouquet și Gautrait fac din arta lor expresia cea mai rafinată, ceasurile reflectând prin frumusețea lor finețea și rafinamentul acestei arte. Către primul război mondial Art Nouveau va face parte din Art Deco. Se produc acum tot felul de influențe cu forme geometrice abstracte de influență cubistă prin culori vii folosind materiale noi ca bakelita, cromul. Dar, prin ironia sorții, Art Deco nu va rezista decât până la începutul celui de-al doilea război mondial găsindu-și sfârșitul prematur în 1939.

Casa PP începe să întrețină relații comerciale cu America printr-un acord de exclusivitate semnat în 1851 cu Tiffany New York. Dar e prezentă și în America latină din 1870 prin distribuitorii săi La Maison

Gondolo & Labouriau care inventează o metodă de vânzare prin crearea unui Club unde fiecare va participa la un fel de tombolă săptămânală cu 10 \$ apoi prin tragere la sorti unui membru îi revenea un ceas PP. Cei 179 de membri continuau să plătească 10 \$ până când fiecare obținea un ceas PP. Metoda le-a permis ca în doi ani să vândă 180 de ceasuri!

După războiul de secesiune, America întoarce spatele imaginii de societate agricolă și cu timpul ajunge o puternică națiune industrială cu oameni de afaceri bogați. Depășind Europa care se înecă în războaie intestinale, America se trezește prin Charlestonul său la o nouă modă de viață astfel încât prin 1900 SUA deținea o rețea feroviară mai mare decât a Europei iar industria petrolului prospera prin cel mai bogat om de afaceri, John D. Rockefeller prin compania Standard Oil. Andrew Carnagie edifică și el un vast imperiu grație industriei electrice, a mașinilor și băncilor. Acești bogați nu-și vor refuza niciodată luxul și colecționarea de piese rare antice și picturi care duce la un duel captivant între cei doi magnați în domeniul orologeriei. Ideea de a deține cel mai complicat posibil ceas îi va pasiona pe strălucitul inginer de automobile James W. Packard și finanțistul newyorkez Henry Graves care se adresează Casei PP ce va crea ceasurile cele mai complicate, unul dintre ele având un cadran rotativ cu cele 500 de stele reprezentând cerul din Ohio. E vremea când PP realizează calibrul 89, cel mai complicat ceas din lume, în 1989, odată cu cea de-a 150-a aniversare, în urma unor cercetări de peste 9 ani. Acesta este compus din 1728 de piese și 35 de complicații: afișarea anului, afișarea datei Paștelui pentru anul viitor fixată de Vatican până în 2017, sonerie, o hartă cu 2800 de stele a Căii Lactee...

Simbolul perfecțiunii, crucea de Calatrava e adoptată de PP către sfârșitul secolului al XIX. O simplă cruce estetică cu rădăcini adânci în

evul mediu, crucea de Calatrava devine simbolul casei Patek. Calatrava era un ordin de călugări războinici, care la fel ca și Templierii, au asigurat apărarea pământului Sfânt pe timpul cruciadelor, în același timp când Spania era invadată de mauri.

Ordinul e înființat de un călugăr cistersian în 1158 fiind cel mai vechi și cel mai important ordin de călugări cavaleri iberici care au apărut cetatea Calatrava situată la frontiera cu zona musulmană. În 1487, după moartea ultimului Mare Maestru, ordinul a fost atașat Coroanei Spaniei și sub regii catolici Ferdinand de Aragon și Isabela de Castilia se lansează în recucerirea ultimului bastion maur, Granada. Simbolul crucii de Calatrava este unul al victoriei iar azi el are o misiune nouă, aceea de a cuceri și stăpâni timpul.

Și așa va fi. După împărțirea lumii în cele 24 de fuse orare, în 1870 e rândul genevezului Cottier să inventeze ora universală, prin crearea unui ceas care să indice simultan ora locală în mai multe orașe. Tot el este cel ce crează pentru PP câteva serii de ceasuri universale produse din 1940 până în 1950 și din 1953 până în 1966, azi cele mai apreciate piese pentru colecționari.

În 1934 când a fost creat calibrul Graves firma e cumpărată de frații Stern, Jean și Charles care au hotărât să respecte tradițiile dar să și le dezvolte în timp, realizând peste 70 de patente. Singurul român prezent în muzeu este domnitorul Grigore Ghica cu un ceas comandat la PP, dar sunt foarte mulți din familiile bulgare bogate!

Muzeul are 3 etaje: la Etajul 3 se află biblioteca cu cărți rare despre ceasuri și arhiva PP; Etajul 2 găzduiește colecția veche de ceasuri – secolele XVI – XIX cu secțiunile: ceasuri din secolul XVI și XVII, ceasuri din secolul XVIII, salonul automatelor, salonul portretelor miniaturale, arta Brequet, tehnica ceasurilor, ceasuri fanteziste, ceasuri

fabricate pentru piața chineză și ceasuri fabricate pentru piața turcă; Etajul 1 conține colecția PP, ceasuri de buzunar, ceasuri de buzunar cu complicații, ceasurile lui Henry Graves jr., ceasuri cu brățară complicate, ceasuri comemorative, ceasuri cu brățări, pendule de casă.

În fine pe 8 decembrie 2011 am fost invitat la Longines....

În 1832 Auguste Agassiz fondează compania iar din 1852 până în 1900 Ernest Francillon pune bazele modernizării ei.

Auguste Agassiz s-a născut în 1909, a lucrat o vreme în Nuechatel unde unchiul său conducea o bancă. În 1832 se asociază cu Hernry Raiguel în satul Saint Imier din cantonul Jura unde cumpără două bucăți de teren la locul numit Les Longines, singurul loc întins din sat. Pentru că lângă sat curgea un râu la început el a fost folosit pentru crearea energiei electrice necesară uneltelor din fabrică. Apoi lărgeste fabrica și aduce muncitori permanenți pentru că până acum comenzile erau date sătenilor ce le executau după un timp îndelungat dat fiindcă ei le lucrau numai iarna.

În 1834 se îmbolnăvește și-l cheamă pe nepotul său Ernest Francillon din Nuechatel să-l ajute în afacere. Acesta va moderniza fabrica iar azi numărul ceasurilor fabricate aici se ridică la peste 38 de milioane. Logo-ul brandului, înregistrat de Ernest Francillon în 1874, Longines, stă deasupra unor aripi de vultur și o clepsidră, vechiul ceas antic.

“Eleganța este o atitudine” - fraza de reclamă îl face faimos în lume obținând multe premii internaționale. Mulți dintre pionierii aerului vor purta Longines: Howard Hughes, Graf von Zeppelin, Charles Lindberg, exploratorul Richard E. Bird.

Precizie și eleganță - Longines are drept ambasori ai săi nume celebre: Andre Agassi, miss India Aishwarya Rai, cântărețul din Hong

Kong Aaron Kwok, actrița din Lituania Ingeborga Dapkunaite, actorul rus Oleg Menshikov, modelul din Taiwan Chiling Lin, actorul german Peter Lohmeyer, artiști din Azerbaidjan, Tailanda, Singapore, Rusia, Elveția, SUA, Norvegia...

Muzeul de azi a fost realizat în 1992, extins în 2007 pentru a omagia cei 170 de ani de la fondarea Companiei și am avut privilegiul de a fi invitat chiar de doamna Jennifer Bochud, managerul de imagine al Companiei, pe 8 decembrie 2011 deși el este deschis numai VIP-urilor. Eram deja gata pregătit cu material bogat pentru a începe descrierea faimoaselor branduri de ceasuri din Elveția. Trebuie spus că în Elveția nu poți intra oricum într-o fabrică pentru că accesul e interzis de o groază de security și nici o fabrică nu vinde și nici nu posedă un magazin de prezentare, distribuția făcându-se prin dealeri specializați.

Singurul loc unde am fost invitat de onoare dat fiindcă începusem să fiu perceput în lumea diplomatică din Berna și printre patronii marilor case de vânzări de ceasuri elvețiene drept un cunoscător, a fost Muzeul Longines! Încă de la intrare am fost întâmpinat de Jennifer care după un tipic protocolar m-a condus în bibliotecă unde mi-a arătat arhiva Longines ce conține peste 800 de cărți rare și dosare cu traseul fiecărui ceas de la dealer până la posesor. Așa am descoperit că Longines era vândut în toată lumea însă cel mai mult în America. Sunt prezente aici calibrele 13 ZN din 1913 și 30 CH, cele mai invidiate și dorite de către orice colecționar. Dar și cele din 1936, anul Olimpiadei din Berlin. Calibrul 360 – un vis al tuturor colecționarilor este și el prezent în muzeu alături de peste alte 200 de mecanisme cu carcase originale. Testele făcute la observatorul din Nuechatel în 1959 și 1967 fac din Longines partenerul oficial al tuturor întrecerilor sportive la nivel mondial. Trebuie subliniat că încă din 1870 numeroase companii de căi

ferate vor face o cerere mare dat fiind perfecțiunea ceasurilor pe care le foloseau în gări. Vorbind de tradiție amintim că în 1899 câteva ceasuri au însoțit echipa condusă de prințul italian de Savoia la Polul Nord.

Muzeul descrie istoria veche a ceasurilor Longines, istoria modernă și are o colecție mare de ziare, reviste și documente vechi. Sunt prezente aici primul ceas cu curț și primul ceas cu calendar.

Plin de postere vechi cu reclame Longines muzeul dezvăluie interesanta istorie a ceasurilor fabricate aici de-a lungul anilor. Peste 500 de obiecte sunt expuse în cele trei camere.

Interesant că fiecărui brand îi este caracteristic o frază ce exprimă apartenența la el: Patek Philippe (PP) - "pasiunea pentru timp", Chopard - "pasiunea pentru mișcare", "tradiția excelenței", "o lungă istorie a pasiunii și preciziei", Rolex - calitatea, stilul și respectul unei mari tradiții în ceasornicărie, Longines - "eleganța este o atitudine", Baume & Mercier - "viața e compusă din momente", Frederique Constant - "Trăiește-ți viața" dar interesantă este și aceea a brandului american Hamilton - spiritul libertății, "viața fără libertate e o mizerie!".

Pe drumul de întoarcere în Elveția la Neuchatel, din rondul aflat lângă autostrada Berna – Lausanne ne îndreptăm către ținutul vechii familii von Erlach trecând prin satul Gals și Murten, două localități vechi de 1000 de ani. Că este așa ne-o dovedesc chiar casele care poartă patina veche. Deși drumul e secundar, asfaltul e perfect, casele îngrijite iar câmpurile lucrate în parcele parcă desenate. Ajungem la castelul Erlach vechi și el de 1000 de ani, acum transformat în școală, cu săli de mese în încăperi restaurate după modelul vechi, una dintre ele – cea mare – fiind folosită drept sală de sport. Și pentru că era sărbătoarea vinului am vizitat la parter un beci cu butoaie mari acum goale și cazane în care se pregătea vinul de 1000 de litri. Pe pereți mai sunt încă texte

vechi rămase pe tencuială.

Afară e atmosferă de sărbătoare pe o terasă care oferă o priveliște deosebită spre lacul Neuchatel cu pante pline de rânduri perfect paralele cu viță de vie.

Ne întoarcem la rondul de dinainte de autostradă și urmăm indicatorul **Murten**, un oraș vechi cu prima atestare din anul 515 când era numit Muratum, aflat în ținutul lacurilor (Neuchatel, Murten pe malul căruia se află și Biel).

Din anul 1013 este atestat ca fortăreață căreia i se adaugă noi clădiri și ziduri de apărare.

Între 1159-1179 Berchtold al IV-lea, duce de Zahringen, construiește orașul ca un bastion al cantonului Berna și Fribourg, orașul fiind recunoscut ca liber de împăratul german Frederic II. În 1255 orașul intră sub protecția Conților de Savoia, iar contele Pierre al II-lea de Savoia construiește aici un castel.

În 1377 contele Amedee de Savoia confirmă privilegiile acordate ducelui Berchtold. Orașul se dezvoltă în mijlocul unor ziduri puternice dat fiind că regele Conrad al IV-lea îi scutește pe nobili de taxe timp de patru ani dacă participă la construirea lui. Acest document mai există și azi în arhivele orașului. Castelul va fi transformat în fortăreață din secolul XV, cu ziduri și turnuri de apărare, folosit ca avanpost al orașelor Berna și Fribourg.

După marele incendiu din 1416 orașul e reconstruit din piatră, iar din 1475 își proclamă fidelitatea pentru Berna și Fribourg. Cel mai important eveniment se întâmplă în 1476 când armata ducelui de Burgundia, Carol Temerarul îl asediază și este apărat de armata confederației. De atunci în fiecare an la 22 iunie este sărbătorită victoria. Pentru 300 de ani din 1484 orașul e controlat de cele două state Berna

și Fribourg. În 1798 e invadat de francezi care distrug castelul, dar Napoleon îl redă cantonului Fribourg de care aparține și azi.

Se intră pe poarta Bernei construită în 1239 și refăcută în 1778 de Niklaus Hebler din Berna, autorul celebrului turn al ceasului, Zytgloggeturm. În interior, mașinăria ceasului mai funcționează și azi din 1712 și este fabricată de frații Ducommun din orașul ceasurilor, Chaux-de-Fonds.

Principalul bulevard, bordat de clădiri vechi și arcade păstrate din secolul XVII și XVIII ce adăpostesc acum magazine moderne, ne conduce către castel. Folosit ca avanpost împotriva cuceritorilor, apoi ca spital în timpul revoluției, cazarmă și închisoare pe timpul ocupării de către francezi, azi el e sediul prefecturii. Grădinile de aci oferă o splendidă priveliște asupra lacului Murten sau Morat, a munților Jura și a ținutului Vully, cunoscut datorită excelentelor vinuri de la Mont Vully unde se produc specialități de riesling, merlot, Chardonnay, cabernet, pinot noir și rose-ul de Vully de pe vremea celților. Multe din ele pot fi gustate toamna la culesul viilor după întoarcerea de la Festivalul vinului de la Neuchatel, urmând drumul chiar pe rute care poartă numele Pinot Noir, Chasselas, riviera vinului...

Urmăm strada principală către Primărie, o clădire impozantă reconstruită în 1748 după ce a fost distrusă de incendiul din 1416.

Alături se află biserica franceză construită în 1481 pe vechiul loc al capelei Sfânta Ecaterina. O placă comemorativă e pusă în onoarea reformatorului Guillaume Farel(1530).

Biserica germană e construită în 1732 în stil baroc și e închinată Sfintei Maria.

Ne abatem și spre orașul **Avenches**, un sit vechi datând din vremea romanilor și considerat de importanță națională dat fiind că pe

vremea ocupației de către romani era capitala Elveției romane (secolul I î.e.n. – secolul V e.n.). În vremea aceea orașul avea 20000 de locuitori și se numea Aventicum. Admirăm vestigiile vechi rămase încă pe locul lor și folosite azi în scop cultural: amfiteatrul, teatrul, băile termale, turnul Tornallaz. Muzeul roman aflat acum într-un turn medieval aflat lângă amfiteatru găzduiește o colecție de obiecte antice galo-romane, o copie a bustului lui Marc Aureliu din aur, sculpturi, mozaicuri... Castelul a fost construit la sfârșitul secolului XIII de către un preot din Lausanne. Biserica reformată a Mariei Magdalena este construită la sfârșitul secolului al XI-lea iar primăria este atestată din secolul XV. În curtea castelului se află bustul celebrului nobil născut aici, generalul de mai târziu Guisan și un bust al pilotului Ernest Failoubaz cu brevetul cu numărul 1 din Elveția.

Lucerna – capitala unuia din cele mai vechi cantoane te întâmpină cu poduri vechi din lemn ce traversează râul Reuss care se varsă în partea sudică a lacului și renaște din el exact în centrul orașului, pentru ca apoi să-și urmeze drumul către Brugg, acolo unde în 1386 Leopold III, duce de Austria, cheamă armatele, printre care și valahi, ca să-i pedepsească pe elvețieni, acei munteni vânjoși care mânuiau la fel de bine invincibila halebardă ca și arbaleta. Că elvețienii erau viteji, cruzi, o dovedește înfrângerea habsburgilor la Sempach lângă Lucerna unde Leopold moare în luptă. Leopold făcea parte din a 10-a generație a familiei. Primele mențiuni despre habsburgi provin din anul 1020 când episcopul de Strasbourg, Worner și fratele său Radbot au construit turnul alb – Habichtsburg pe malul râului Reuss. Descendenții lui Leopold, Werner și Radbot au început să folosească numele leagănului familiei lor. Prin urmare ei erau cei de la Habichtsburg de Habsberg, pentru ca în cele din urmă să se ajungă la Habsburg. La mijlocul secolului

XII domeniile lor s-au extins spre nord către Rin, dincolo de Pădurea Neagră dar și spre sud în Elveția. Prima construcție ecleziastică a fost ridicată la Muri în 1027 – abația Muri. Apoi, un secol mai târziu, au stăpânit pământuri de la Basel până la Lucerna.

Înainte de a ajunge la Zurich poposim la Brugg îndreptându-ne spre locul Konigsfelden(câmpia regelui) unde se află capela familiei Habsburg, aproape de locul asasinării lui Albert de către un nepot al lui Rudolf, Ioan. O biserică franciscană din 1308 se află la Brugg, în cantonul Aargau, aproape de Zurich. Konigsfelden este capela familiei de Habsburg, locul unde se regăsește identitatea lor dinastică. Albert și Leopold s-au jertfit în slujba Domnului și a familiei. Ferestrele și vitraliile de aici întruchipează spiritul cavaleresc, virtuțile familiei Habsburg care au triumfat prin spirit religios, prin credință în tainele bisericii și prin refugiul în tradițiile protectoare ale familiei. Moartea lui Leopold și înmormântarea lui aici e comemorată printr-o succesiune de picturi ce împodobesc pereții bisericii și ai camerei tezaurului. Ferestrele zvelte cu ogive constituie prima realizare documentară ilustrată într-o formă dramatică de maximă intensitate a legăturii simbolice pe care habsburgii doreau să o perpetueze. Multe dintre picturile de pe ferestre datează din perioada înmormântării lui Leopold. De construcția capelei s-a ocupat soția și familia. În apropiere de Brugg satul Habsburg găzduiește castelul familiei, folosit în acele vremuri ca reședință în Elveția.

Mănăstirea de la Konigsfelden se află în vecinătatea castelului de origine al habsburgilor din satul Habsburg, în mijlocul ruinelor romane de la Vindonisa, amintind de urmele esențiale lăsate de habsburgi în istorie și anume asasinatul din 1 mai 1308 al regelui Albert I de Habsburg de către nepotul său Ioan de Swab. Văduva regină Elisabeta fondează aici o mănăstire princiară căreia îi dă numele de Konigsfelden. În 1311 se

instalează aici 6 călugări. După moartea în 1313 a reginei, de mănăstire se ocupă fiica sa Agnes, regină a Ungariei, care are grijă de realizarea vitraliilor. După moartea sa în 1364 mănăstirea intră în declin, iar după cucerirea de către Berna în 1415 se rup legăturile cu fondatorii. Prima piatră a mănăstirii e pusă în 1310. Un mormânt din marmură neagră se află în centru păstrând un descendent până în 1807 când a fost transferat la Sf. Paul în Carintia. Părinții regelui asasinat sunt donatorii celebrelor vitralii din 1325-1330: patimile lui Cristos, Crucificarea și Învierea, precursorii lui Isus, Sf. Ioan Botezătorul și apostolul Paul, martiriul Sfintei Ecaterina, moartea și venerarea Sfintei Marii.

În 1173 moștenesc dreptul asupra orașelor Semoach și Willisan, apoi și îndepărtatele Schweiz și Nidelwalden ca și Zurich și Lucerna. Chiar au deschis drumuri în munți spre Italia prin St. Gotthard construind un pod uimitor ce traversa Alpii.

Habsburgii au cârmuit și Spania aproape un secol și jumătate după moartea lui Carol V.

În timpul lui Franz Joseph II mareșalul Radesky are grijă de el în timpul revoluției din 1848 în Italia, fiind eroul războiului împotriva lui Napoleon – și de aici s-a născut celebrul marș!

În 1273, prinții germani electori s-au întâlnit în orașul imperial Frankfurt și l-au ales pe Rudolf de Habsburg ca împărat la 55 de ani, în dauna regelui Boemiei – Ottocar.

Și Carol Temerarul a sfârșit mort într-un șanț în afara orașului Nancy în urma unei lovituri produsă de o halebardă mânăuită de un elvețian care i-a sfărâmat țeasta.

Einsiedeln e un loc special, unul din locurile de pelerinaj importante din Elveția.

Istoria mănăstirii benedectine de aici începe cu Sf. Meinrad a cărui relicvă (capul) se află într-o casetă din argint în altar. Sfântul s-a născut în jurul anului 800 undeva între Tübingen și Rottenburg, iar părinții l-au trimis la renumita școală monastică de la Reichenau unde intră apoi la mănăstire. Având vocația de hermit, pustnic, se retrage în pădure iar pe locul acela ridică o mică capelă în 835 unde rămâne 26 de ani până la moarte. În ianuarie 861 e atacat de doi hoți care-lucid. Rămâne în urmă legenda care spune că două păsări pe care le-a salvat din ghearele animalelor își arată gratitudinea urmărind pe cei doi hoți până în vale unde sunt arestați pentru crimă. Cele două păsări sunt acum prezente pe emblema bisericii. După moartea sa locul rămâne părăsit pentru 40 de ani până când preotul Beno din Strasbourg vine aici și reface capela. Apoi construiește împrejur case unde pustnicii vor trăi în uniune.

Acum începe istoria mănăstirii benedictine, în 934, când devine primul stareț. Otto I care dorește să-și mărească imperiul ca și predecesorul său Carol cel Mare începe construcția mănăstirii care azi aparține cantonului Schwyz. În 1314 elvețienii sunt atacați de habsburgi care preiau controlul mănăstirii dar vor fi înfrânți în bătălia de la Morgarten din 1315 iar după victoria de la Sempach din 1386 îi forțează pe habsburgi să le redea protectoratul asupra mănăstirii. Până în secolul XIII mănăstirea benedictină Einsiedeln și-a extins teritoriile și acceptă numai pe călugării din familiile nobile. Reforma prinde aici doar doi călugări ale căror îndatoriri sunt preluate de Huldreich Zwingli reformatorul Zurich-ului pe timpul căruia își pierde multe din proprietăți. Intervine protectoratul Schwyz care conferă conducerea unui preot din

St. Gallen și se redeschide mănăstirea strict sub regulile benedectine. Când francezii invadează țara și o ocupă, mănăstirea era refăcută în stil baroc, dar în 3 mai 1798 soldații conduși de generalul Shauenburg confiscă mănăstirea și-l înlătură pe preot, dărâmând capela. În epoca catolică mănăstirea rezistă din nou și renaște, iar în timpul papei Pius al X-lea este recunoscută de Vatican. Aici vor trăi 200 de călugări. În 1984 papa Ioan Paul al II-lea o vizitează.

Urmele influenței italiene se văd și azi datorită nobilului conte Luigi Ferdinando Morsigli din Bologna, frecvent vizitator, care aduce aici un arhitect, urmaș al celebrului Bernini. Biserica are 3 părți iar în centru un spațiu oval care adună credincioșii lângă Lady Chapel. În 1723 se ridică capela proiectată de Moosbrugger.

Miraculoasa statuie a Fecioarei cu Pruncul din capelă a fost creată de un artist anonim în secolul XV.

Mai întâi, după 40 de ani de la moartea Sf. Meinrad capela construită pe ruinele celei vechi a fost dedicată Mântuitorului. Apoi a fost dedicată Sfintei Fecioare.

Toată lumea se întreabă de ce fețele sunt negre?

Există o singură explicație: în timp ele s-au înnegrit de la fumul ars al uleiului din candelă care a acoperit culorile originale, devenind Madona Neagră cu pruncul. Și datorită ei mănăstirea este loc de pelerinaj internațional dat fiindcă credincioșii o consideră aducătoare de munini!

Deasupra capelei conținând miraculoasa statuie domul se sprijină pe doi stâlpi centrali la 20 m înălțime. Altarele din stânga și dreapta capelei sunt dedicate Sf. Iosif, soțul Mariei și Sfintei Ana, mama Mariei.

Altele sunt dedicate Sfinților Meirad și Benedict. Cupola galbenă e înaltă de 37 m.

Frații Cosmas Damian și Aegid Quirin Asam sunt artiștii care au

decorat-o. Principala temă este adevărul etern. Totul emană bucurie și joacă de copii cu îngeri peste tot, pe cornișe, pe capiteluri, pline de exuberanță, subliniind demnitate și devoțiune, grație desăvârșită. Figurile reprezintă adulți, preoți și călugări, gravi, demni și aparțin italienilor Carlo și Diego Carlone din Scaria de lângă Como.

În pulpit, Aegid Quirin Asam, crează o capodoperă reprezentând predica lui Ioan Botezătorul, Isus în templu și Moise cu șarpele. Tavanul are cele 4 adevăruri ale existenței umane în jurul mielului domnului și cărții cu 7 sigilii descrise în Apocalipsă. Tavanul e opera cea mai supremă a bisericii în punctul ei cel mai înalt. Dumnezeu Tatăl e prezent cu crucea și o ramură de măslin, porumbelul și Sfântul Duh urmărind evenimentele ce au loc. Nașterea Salvatorului e reprezentată printr-o magnifică panoramă în culori galben pe dom. Maria ține pe Isus în brațe, la picior având monograma IHS cu o triplă coronă. Sf. Iosif păstorul, femei și copii, îngeri cu instrumente muzicale vin să se roage Domnului, ținând în mâini "Gloria in excelsius Deo". Sunt prezente mesaje scrise: "Gloria fie cu Dumnezeu Mare" și "pace pe pământ pentru oameni în fața noastră iar Isus coboară acompaniat de îngeri și sfinți, vis a vis Maria e descrisă ca regină înconjurată de cei patru evangheliști. Apoi din toate colțurile apar Sfinții Petru, Ștefan, Laurențiu, Augustin și Ambrozie, Grigore și Mihail. Și ca și cum s-ar fi semnat, cei doi frați Asam apar și ei în scenele pictate. Diagonalele întregii biserici se întâlnesc în fața altarului acolo unde călugării celebrează zilnic Eucharistul. Altarul se află imediat după acest punct și a fost proiectat de unul din frații Torricelli și colorat de sculptorul milanez Domenico Pozzi. El a fost transportat în 1751 prin pasul St. Gotthard și executat dintr-o marmură neagră.

În mijlocul altarului se odihnește într-o casetă de argint capul Sf.

Meinrad. Pozzi realizează monumental o Cina cea de taină în momentul în care Isus anunță că unul din tovarăși îl va trăda.

Frescele din volte sunt episoade din Vechiul Testament: potopul, salvarea lui Noe cu arca, distrugerea Sodomei și Gomora, Lot și familia sa - toate consecințe ale păcatului original. Dumnezeu decide acum să salveze umanitatea. “Decizia divină” e redată în prima fescă a bolții principale cu Dumnezeu tatăl ce stă în centru în timp ce un înger afișează întrebarea:”cine o va face pentru noi? Fiul său îngenunchiază înaintea tatălui, în mâna stângă ținând cartea cu cele 7 sigilii. Aici sunt! Trimite-mă ! se citește pe inscripția purtată de un înger. Sacrificiul va fi cel de pe cruce. Îngerii mai poartă simboluri ale pasiunii, crucii, coroanei de spini, cuiele și lancea. Arhanghelul Gabriel pregătește un mesaj, în altă parte Abraham se pregătește să-și sacrifice fiul, pe Isaac, dar Dumnezeu îl previne la timp. Isus salvează lumea prin sacrificiul sângelui său. El e reprezentat printr-un miel sacrificat. Alături, un înger strânge sângele mielului. Moartea vine! Grandioasa poveste a Paștelui e reflectată printr-o înaltă piesă de artă în altar: urcarea Maicii Donului la ceruri. Pe balustradele din față ale altarului sunt 4 figuri alegorice de femei, inocența cu porumbelul în mână, puterea, măreția cu corona și sceptrul, curajul cu armură, cască și lancea ațintită către dragoni, turnând belșug din conținutul cornului peste pământ.

În centrul ei e un grup de îngeri ce țin în mână un pergament cu “mama vieții”. În fața lor doi îngeri țin cu mâinile galeria ca și cum ar dori să se urce pe balustradă și ei.

Scena realizată cu aceste figuri dinamice împreună cu apostoli și evangheliști a fost executată de sculptorul Johann Baptist Babel.

Giusepe Torricelli prezintă aici scene din viața lui Isus: predica de pe muntele măslinilor, interogarea de către Caiafa, suferința sub tortura

crucificării și baterii cuielelor, luarea de pe cruce de către credincioși și punerea în mormânt.

Fratele său, Gian Antonio Torricelli creează iluzii optice pe pereți cu coloane, nișe și uși deschise care de fapt nu există și un dom suspendat care parcă se deschide către ceruri.

Franz Anton Kraus realizează o crucificare în culori fantastice cu lumini și umbre de care ar fi mândru chiar Caravaggio: Isus e pe cruce cu trupul contorsionat de durere, cele două Marii plâng la picioarele sale în timp ce Sf. Ioan e disperat iar un ofițer roman călărește în spate către oraș!

Impresionanta orgă compusă din două părți întinse pe laterale care sunt conectate între ele cu un mecanism de 15 m a fost realizată în 1754 și comandată de părintele Nikolaus Imfeld de la Viktor Ferdinand Bossard din Baar.

Spațiul din fața bisericii are și el influențe italiene cu balustrade pe care sunt figuri alegorice create de John Baptist Babel. E reprodus aici binefăcătorul imperial Otto I și Henry al II-lea privind către vizitatorii sosiți în marea curte.

La intrare, pe frontipiciu bisericii se află stema pe care sunt prezente și cele două păsări din legendă referitoare la moartea Sf. Meinrad.

Iar pe locul unde Sfântul și-a așezat capela prima dată e un izvor cu apă bună de băut, miraculoasă, legenda spunând că dacă bei din ea trăiești mult. Pe acest loc călugării au ridicat mai târziu o fântână, dedicată Fecioarei Maria, care are acum 15 spoturi. În 1893 a fost renovată și în centru se află statuia Fecioarei în galben, încoronată.

Locul e renumit pentru pelerinaj pentru că e aproape de drumul

spre Roma și Santiago de Compostella din Spania.

Am întâlnit aici și măicuțe venite din Italia.

Azi călugării urmează strict regulile benedictine ce vin din vremea Sfântului Benedict care a lucrat la anul 500 în Subiaco și mai târziu în Monte Casino unde a scris regulile prin care benedictinii nu numai se roagă lui Dumnezeu în liniște, dar trăiesc în comunitate conduși de un stareț și muncesc din greu pentru existență. “Ora et laboro” e leitmotivul lor și azi. Uluitor! Am simțit aceeași emoție ca la intrarea în Mănăstirea Cozia, acolo unde se odihnește domnitorul Mircea cel Bătrân, întemeietorul.

Călătorind prin cantonul Ticino, aflat în sudul Elveției, te simți cu adevărat în Italia pentru că aici oamenii vorbesc italiana iar toate localitățile au denumiri italienești: Biasca, Bellinzona, Lugano, Locarno, Verasca, Ascona, Mendrisio...

Se ajunge aici prin pasul St. Gotthard printr-un tunel lung de 17 km aflat la 2108 m înălțime, inaugurat în 1882. Locarno se află pe lacul Maggiore și e renumit prin festivalul de film, în timp ce Lugano este pe lacul cu același nume. Aici se află celebrul parc Swiss miniature – o Elveție în miniatură unde te simți ca un Gulliver printre clădirile cele mai importante din Elveția. Cel mai frumos loc rămâne însă Ascona, cu străzi medievale încă, restaurante și cafenele la malul lacului și un hotel cu piscină cu apa încălzită tot timpul anului, amenajat într-un vechi castel din secolul XII.

Zurich este cel mai important centru comercial, financiar și cultural, situat pe ambele maluri ale râului Limmat, acolo unde renaște din lacul Zurich în locul numit Quai.

Obiectele descoperite în epoca de piatră și expuse acum în muzeul național de aici atestă case mici plasate pe piloni în jurul lacului

de peste 4500 de ani. În secolul I î.e.n. romanii construiesc aici o vamă transformată apoi în fortăreață. Sfinții protectori Felix și Ragula, doi frați creștini, au fost decapitați de guvernatorul roman pe o insulă mică, iar legenda spune că ei și-au luat capetele, au trecut apa și au mers pe deal unde s-au prăvălit pe locul unde se află azi catedrala Grossmunster.

După secolul V vin triburile germanice care-i gonesc pe romani. Mai târziu carolingienii construiesc un palat pe râu iar Ludovic Germanul, nepot al lui Carol cel Mare ridică o mănăstire pe locul catedralei Fraumunster unde fiica sa va fi prima stareță.

În 1336 Rudolf Brun fondează breslele care au rezistat până la revoluția franceză. Și azi locuitorii se îmbracă în costume medievale în marșul lor anual.

Reforma lui Zwingli transformă mentalitatea locuitorilor prin devotamentul pentru cumpătare și muncă. Însă cel care pune bazele sistemului bancar devenit al patrulea în lume după New York, Londra și Tokio este Alfred Escher a cărui statuie este situată în fața gării.

Interesant că acum depozitele subterane din oraș sunt goale, ele fiind mutate într-un loc mai sigur, lângă aeroport.

Zurich nu e numai orașul afacerilor, de aici a pornit în 1916 mișcarea dadaistă a lui Tristan Tzara, Jean Arp și Hugo Ball. James Joyce a trăit și scris aici. Mormântul lui se află în cimitiriul Fluntern.

Pornind de la gară, ocolim statuia vrăjitorului finanțist Escher și mergem pe malul stâng al râului, în orașul vechi, pe strada cea mai costisitoare din lume, Bahnhofstrasse, plină de magazine cu prețuri extravagante dar și centre de afaceri și comerț. Ajungem în Parade Platz acolo unde are loc anual parada breslelor. O vizită la Grossmunster, apoi la Fraumunster, Sf. Petru și apoi la Podul Quai ne conduce la unul din cele mai renumite hoteluri, Bar du Lac.

Pe Spiegelgasse la numărul 14 a locuit Lenin înainte de Revoluția din Rusia, iar Pe Limmatquai, lângă pod, la cafeneaua bar Odeon, Lenin citea ziarele, iar lângă Rathaus exista pe vremuri o bibliotecă unde a scris lucrările: Imperialismul.... ultimul stadiu al capitalismului....

Nordul Elveției îți oferă cea mai frumoasă priveliște a Rinului lângă Schaffhausen, la cascada de la Neuhausen am Rheifall. Rinul curge prin Schaffhausen, intră în lacul Boden, iese și se varsă în marea Nordului, având traseul cel mai lung din Elveția, de 375 km, e urmat de Aare cu 295 km, Ronul 264 km, Tessinn și Ticino, majoritatea izvorând din masivul Gotthard. Lor li se adaugă lacurile: Thun, Brienz, Lemman, Neuchatel, Murten, Biel, Zurich, Lucerna, Maggiore, ...O vizită în Turgau la lacul Constanța te introduce în atmosfera napoleniană de la castelul din Arenenberg - acolo unde a fost exilat Napoleon al III-lea, a copilărit, studiat și a scris cărți despre arta militară.

Mai la sud se află Chur, capitala celui mai mare canton, Graubunden sau Grison, iar pasurile Fluellepass 2283m și Julierpass 2284m te conduc spre renumitele stațiuni Davos și St. Moritz. În apropiere se află tunelul și trecătoarea St. Bernardino la 2065 m înălțime folosită ca drum ocolitor când tunelul St. Gotthard e închis!

Spre est **St Gallen** îți oferă șansa să vezi una din cele mai vechi biblioteci din lume găzduită de biserica abațială.

Dea ici ajungi ușor la Vaduz, în unul din statele cele mai mici, Liechtenstein.

Vitasem Liechtenstein în primul concediu în țară și nu ne-a luat mai mult de o oră.

Lichtenstein este vecinul Elveției la frontiera de est, iar Vaduz, capitala, se întinde pe o stradă principală pe 10 km.

Liechtentein are cel mai mic teritoriu după Monaco, dar cu cel

mai ridicat nivel de trai din lume și asta într-o țară cu numai 30000 de locuitori, fără resurse petroliere și materii prime.

Statul se întinde între Elveția și Austria într-o vale pierdută într-o scorbură a Alpilor cu o șosea ce o străbate pe nu mai mult de 15 Km, bordată de case îngrijite, iar centrul este cât un teren de fotbal! Curios este că au și un stadion de fotbal!

Surprinzător **Liechtenstein** intră în istorie abia în secolul al XII-lea – așa cum o atestă un document al proprietarului castelului de atunci, Hugo de Liechtenstein – unul din seniorii familiei, proprietară a castelului cu același nume de lângă Modling, situat la sud de Viena.

Timp de secole ei ocupă funcții imperiale dat fiind averea lor cât și devotamentul și fidelitatea pentru habsburgi. Foarte bogați, mari palatini încă din 1607, sunt ridicați la rang de prinți în 1608 și dobândesc numeroase seniorii, însă ambiția lor este să devină prinți ai imperiului. Pentru aceasta trebuie să dobândească o seniorie direct de la împărat și în 1662 prințul Hans-Adam le Riche(bogatul) cumpără pe aceea de la Schellemburg în schimbul a 115000 de florini, apoi pe aceea alăturată de la Vaduz pentru suma de 229000 de florini. Astfel că la 23 ianuarie 1719, împăratul romano-german Carol al VI-lea ridică la rangul de principat cele două seniorii unite sub domnia lui Anton-Florian de Liechtenstein(1656-1721). Statul va fi botezat după numele proprietarului: Liechtenstein!

Dintre cele 343 de state ale Sfântului imperiu, Liechtenstein este singurul care-i va supraviețui.

De atunci pe tron s-au succedat 12 prinți dintre care primii 7 nici măcar nu au pus piciorul pe pământul principatului. Ei au avut reședința la Viena în palatul Liechtenstein sau pe domeniile din Boemia și Moravia.

Singurul care simbolizează cel mai bine trecutul a fost prințul Josef Wenzel(1696-1772), apropiat al împărătesei Maria Tereza, ambasador la curtea Franței. Intrarea lui la Versailles va fi într-o caleașcă din aur, mult mai strălucitoare decât a regelui Soare!

După dispariția Sfântului imperiu în 1806, Liechtenstein devine principat autonom în cadrul Confederației Rinului, iar în 1815 Congresul de la Viena confirmă existența lui în cadrul noii confederații germane.

În 1871 devine independent. Are o suprafață de 159 Km pătrați și 30000 de locuitori.

Ceea ce e de reținut e faptul că prinții au fost adevărați mecena ai artelor și literelor, binefăcători ai bisericii și promotori ai progresului social. Ei creează Casa de Economii și Împrumut, precursora citadelei financiare de azi.

Înainte de primul război mondial pământurile familiei situate în Boemia și Moravia, Polonia și Ungaria reprezentau 1850 Km pătrați, dar după 1948 – după confiscarea lor de către guvernele comuniste ajung la 240 de Km pătrați. Privilegiile fiscale acordate între 1923-1928 fac din Vaduz – un paradis fiscal.

În timpul primului război mondial, Jean le Bon acordă statului un împrumut fără dobândă de 550000 de franci ce depășea bugetul pentru a ieși din foamete.

Mari colecționari de artă, prinții reușesc să recupereze colecțiile furate de nemți și să le ascundă pe malul lacului Constanț. Prima colecție privată din lume e începută de Georg al III-lea în secolul XV și numără 1600 de tablouri ale marilor maștri: 27 sunt semnate de Rubens, 20 de Van Dyck, Rembrandt, Breughel, Franz Hals, Jordans, Tenniers, Memling, Ruysdael, Raphael, Botticelli, Perugino, Ribera... experții evaluând-o la 3-4 miliarde de euro!

De menționat că numărul companiilor de aici este de 4 ori mai mare decât cel al populației: 135000!

Prințul Hans-Adam al II-lea este al șaselea monarh bogat și este prințul superlativelor: cel mai bogat, cel mai absolut, cel mai discret,... este căsătorit din 1967 cu Marie-Aglae Kinsky, diplomată în artele grafice la Munchen. Au 3 fii, Alois care urmează la domnie, Maximilian și Constantin și o fiică, Tatiana.

Prințul moștenitor Alois, pe care am avut onoarea să-l cunosc în 2010 cu prilejul zilei naționale pe 15 august, de Sfânta Maria, la Vaduz, s-a născut la 11 iunie 1968 la Zurich și a făcut studiile la Vaduz, în Marea Britanie și în Austria. Este căsătorit cu prințesa regală Sophie de Bavaria. Castelul unde se sărbătorește ziua națională este în proprietatea familiei din 1140. Veneam tocmai după vizitarea castelelor de pe Valea Loarei aflate între Blois și Tours cu Chambord, Blois, Chaumont, Amboise, Chenonceaux, Sully-sur-Loire, Huardiere al cărei proprietar era românca Angela Crăciun – așa că vechiul castel de aici nu ne-a mai impresionat ca prima dată, însă merită subliniată neintervenția în modernizarea lui pe dinafară. Mesa de dinainte s-a ținut pe o pajiște a domeniului din fața castelului și pe lângă locuitori participă și corpul diplomatic acreditat la Berna. Deși era o zi cu o ploaie torențială erau prezenți foarte mulți localnici care apoi s-au bucurat de o masă modestă în grădina castelului, acolo unde printre participanți a fost și prințul moștenitor împreună cu părinții. Binențeles că totul e organizat după cronometru și la 12,30 am plecat tot corpul diplomatic spre un restaurant First Class împreună cu ministrul de externe, o tânără doamnă blondă care ne-a întâmpinat cu un speech plin de extraordinare aprecieri în ideea de colaborare și sprijinire în viitor. O bună vorbitoare și o excelentă diplomată care face pentru țara sa mai mult decât reclamele

plătite pentru un brand de țară.

S-au servit o mulțime de aperitive, somon, miel, friptură de vacă și porc udate cu vinuri selectate alb și roșu, apoi prăjituri și fructe proaspete de pădure. Ambianța a fost una plăcută mai ales că am stat vis a vis de ambasadorul Liechtenstein-ului la Berna și o domnișoară din ministerul de externe.

Oricum a fost cel de-al 46-lea stat vizitat iar Vaduz a 38-a capitală.

De aici se trece în Austria prin Feldkirch pe un drum cu tuneluri și încântătoarea vale Tirol....

Salzburg - primul oraș ieșit în cale - trebuie vizitat pentru a aduce un omagiu marelui Mozart a cărui casă se află pe una din străzile principale...

Salzburg sau Iuvavum cum se numea în perioada clasică - a fost fondat cu câteva decade după nașterea lui Isus. În 693 agilolfingianul duce Theodo îl însărcinează pe călugărul Rupert Hrodbertus din Worms să reformeze creștinismul din Bavaria și să trimită misionari în ținuturile apropiate. Dar Rupert câștigă de la duce o donație generoasă constând într-un domeniu la Salzach pentru ridicarea unei biserici. Pe vremea aceea Iuvavum era un drum principal pentru comerț și locul de extracție al sării de lângă Reichenhall. Pentru prima dată în 755 e menționat ca Salzburg. După dezvoltarea centrului ecleziastic de aici Rupert se întoarce la Worms în 714. În anul 739 se stabilește centrul la Salzburg de către Sf. Boniface, iar în 745 în fruntea diocezei e pus Vergilius, un călugăr irlandez care fusese preot la Sf. Petru. El este cel care ridică prima dată catedrala Sf. Virgiliu, după aceea a Sf. Rupert, una din cele mai mari din imperiul franc al secolului VIII. În 798 papa Leon III ridică dioceza la rang de arhidioceză. Distrusă de incendii catedrala a fost reconstruită de câteva ori între 991-1023,

1106-1147 în timpul lui Konrad I și 1177-1183 în timpul lui Konrad III. Dar va fi modificată de câteva ori în evul mediu. În decembrie 1598 un incendiu îi provoacă mari pagube astfel încât în 1602 va fi complet demolată și proiectarea noii catedrale îi e încredințată arhitectului venețian Vincenzo Scamozzi, însă în 1614 planurile sunt abandonate și i se încredințează acum continuarea lombardianului Santino Solari. La 28 septembrie 1628 încă neterminată a fost dedicată Sf. Rupert și Virgil. Arhitectul Giovanni Antonio Daroi termină lucrările prin completarea fațadei, turnului și grădinii. Ea va fi restaurată în 1859 și în 1944 suferă în urma bombardamentelor, iar reconstrucția durează până în 1958. La aniversarea a 1200 de ani a diocesei în 1998 era complet restaurată, iar în 2005 e completată cu un altar nou proiectat de arhitectul Peter Schuh. Impozanta arhitectură a catedralei reflectă importanța spirituală și politică care vine din timpurile carolingiene și împreună cu grădinile formează un ansamblu unic înscris în patrimoniul UNESCO în 1996. Părțile ornamentale ale fațadei sunt din marmură albă. Fațada are două turnuri frumos decorate care sunt peste cele două etaje ale catedralei. În mijlocul pieței din fața catedralei se află o coloană dedicată Fecioarei Maria realizată de sculptorii Wolfgang și Johann Baptist Hagenauer. La intrare te întâmpină patru statui ale sfinților Rupert, Petru, Paul și Virgil puse pe pedestale flancând cele două intrări în catedrală. Deasupra lor sunt patru statui reprezentând pe cei patru evangheliști. Grupul de personaje aflat deasupra, Moise la stânga și Elias la dreapta cu Isus între ele reprezentat ca salvatorul lumii face aluzie la Schimbarea la față a lui Isus de pe muntele Tabor. Scena de pe fațadă te introduce parcă în interiorul catedralei unde se află învierea lui Isus.

Se intră în catedrală prin trei mari porți din bronz încadrate de cei patru sfinți. Spațiul interior e de forma unei mari săli cu arcade ce

permit accesul în cele patru capele laterale. Stucatura laborioasă aparține lui Giuseppe Bassarino iar frescele lui Fra Arsenio Mascani și fiilor lui Ignazio Solari.

Tablourile reprezintă scene din viața lui Isus iar frescele scene de Paște, scene din Vechiul Testament, scene din viața Fecioarei Maria, a Sf. Francisc din Assisi. Înaintând spre altarul baroc suntem în fața Învierii lui Mascani care e flancată deasupra de Sf. Rupert și Virgil.

I-au trebuit sute de ani ca aspectul de azi al catedralei să fie atât de majestos!

După Liechtenstein a urmat Luxemburg, tot o monarhie condusă de Marele duce, a 48-a țară și a 39 capitală! Istoria orașului începe odată cu achiziționarea castelului de către contele Siegfried, conte de Ardennes, în anul 963, în jurul căruia se dezvoltă viitorul ducat de mai târziu, Luxemburg, o monarhie constituțională din 1354 cu un cabinet condus de prim ministru. Cel mai mic stat(2586 Km pătrați) a avut în componență și o regiune care aparține azi Belgiei. Tot cu același nume. Merită vizitat pentru atmosfera prietenoasă, medievală a catedralei, palatului regal și ministerelor, râurile Mosele, Sauer, restaurantul românesc Sibiu...

Mai întâi a fost Paștele sărbătorit la Bus aparținând de Saarlouis, un oraș german la granița cu Franța. Regiunea Saar e străbătută de râul cu același nume și are capitala la Saarbrücken, al 157-lea oraș vizitat. În centru lângă castel se află Teatrul construit și donat de Hitler pentru populație în 1932 ca mulțumire după alegeri.

Saarlouis este cunoscut pentru că aici s-a născut mareșalul Ney, celebru în campaniile lui Napoleon. Am cunoscut aici o veche familie italiană Di Valentin, emigranți nobili al cărui bunic realizează un surprinzător monument din piatră simbolizând un soldat german plecat

la luptă - care își ia rămas bun de la soție și fetiță, realizat în 1939.

De aici doar 70 de kilometri ne despart de Luxemburg.

Marele ducat face parte din grupul de țări Benelux alături de Belgia și Țările de Jos (Olanda, Danemarca).

Istoria începe cu construcția castelului în 963 în jurul căruia s-a dezvoltat orașul devenit capitală a statului mic, comitat la început apoi ridicat la rang de Ducat în 1354. A fost ocupat în timp de burboni, habsburgi, hohenhollerni și francezi. Revoluția belgiană din 1830-1839 înjumătățește teritoriul, partea vestică a țării, majoritatea francofonă e transferată Belgiei. Independența Luxemburgului e confirmată în 1839 dar e ratificată în 1867 iar în 1839 se alătură Confederației germane. În primul război mondial a fost invadat de Germania nazistă și anexat în 1942.

Azi are un sistem parlamentar cu o monarhie constituțională condusă de Marele Duce sau Ducesă și de un cabinet care are un prim ministru.

Puterea legislativă aparține Camerei Deputaților iar Consiliul de stat are 21 de membri cu rol consultativ în elaborarea legilor.

Luxemburg este una din cele mai mici țări din Europa, cu 2586 Km pătrați, în vest se învecinează cu provincia Luxemburg din Belgia cu o suprafață dublă, de 4443 Km pătrați, munții Ardeni, nu mai înalți de 560 m, iar granița estică e formată de râurile Mosela, Sauer și Our.

Centrul vechi, cu fortificații, parcul cu statuia dedicată celor căzuți pentru apărarea țării, catedrala și palatul princiar fac parte din patrimoniul UNESCO.

În drum spre Luxemburg se află localitatea Shenghen, de unde vine denumirea de spațiu Shenghen, iar la ieșire spre Saarbrücken este restaurantul românesc SIBIU, foarte apreciat pentru mâncarea româ-

nească.

Saarbrücken e capitala landului german Saarland care are în centru podul din piatră construit peste Saar în 1546, o biserică gotică Sf. Arnual, un castel și piața Sf. Johanner. A fost sub dominație prusacă apoi franceză, de unde și influența rămasă până azi. E numit și orașul podurilor, bruck însemnând pod.

25 de kilometri mai la nord se află localitatea Saar Louis, un oraș mai mic, cu o piață frumoasă iar în centrul vechi pe o stradă plină cu mici restaurante cu terase se află casa unde a stat mareșalul lui Napoleon, Ney.

În apropiere este satul Bus care arată a orășel.

Și pentru că țara e mică dar situată în centrul Europei e păcat să nu vizitezi țările din jur: Germania cu izvorul Dunării, capela familiei Sturdza de la Baden Baden, castelul Sigmaringen al familiei Hohenzollern, Franța cu Chamonix, Grace, Castellan, Nisa, Cannes și mai ales castelele de pe Loara de la Chambord, Blois, Chaumont, Amboise sau Chenonceaux, oprindu-te puțin și pe la Sully-sur-Loire unde la câțiva kilometri unde se află castelul Huardier al româncei Angela Crăciun, Italia cu Torino, Milano, Verona și Veneția, Austria cu Salzburg, Linz, Graz, Viena și micul Principat de Liechtenstein.

Ca român trebuie neapărat să ajungi la Sigmaringen nu numai pentru că de el se leagă istoria unei vechi dinastii, Hohenzollern, dar și pentru că te vei simți mândru de Carol I, descendentul de al cărui nume se leagă Casa Regală a României.

Vizitând **castelul Sigmaringen** înveți nu numai istoria unei vechi familii – Hohenzollern – dar vei fi în contact și vei retrăi trecutul istoric și autentic al zonei ce găzduiește una din cele mai mari reședințe private din Germania admirând cei aproape 1000 de ani de artă și arhitectură

regală.

Pentru prima dată castelul a fost menționat în 1077 ca fortăreață medievală așezată pe o înălțime în mijlocul frumoasei văi a Dunării, la jumătatea drumului dintre Stuttgart și Zurich, pentru ca apoi, în timp, să devină impresionantul castel ce se integrează perfect în atmosfera orașului.

Documentul spune că un prieten al kaizerului Henrik IV a fost atacat de dușmanii lui și de rivalul rege Rudolf de Swabia. Lordul Sigmaringen rezistă timp îndelungat. Puține se știu și despre frații Sigmaringen: Mangold, Ulrich și Ludwig care au fondat în secolul XI o mănăstire în Pădurea Neagră.

După 1535 castelul conților, iar mai apoi al prinților de Hohenzollern a jucat un rol important în cronica istoriei lumii prin legăturile lor de rudenie cu cele mai vechi familii din Germania, Portugalia și Belgia. În secolul XIX prințul Karl Anton va intra prin descendenții săi în toate familiile regale ale Europei. Fiul său Carol I devine în 1881 regele României, iar fratele său mai mare, Leopold, refuză coroana Spaniei în 1870 ceea ce va influența cursul istoric al Europei pentru mulți ani. Fetele lui Karl Anton vor intra și ele în familiile regale ale Portugaliei și Belgiei. Dintre toți, cel mai important rămâne Carol I de România(1893-1914) - fondatorul liniei regale române.

Să descoperim acum lumea artelor la castel!

Ne vom găsi în fața unei bogate comori vizitând apartamentele regale cu obiecte din secolul XII până azi: mobilă veche, tapiserii, picturi, prețioase orologii, sculpturi, obiecte din porțelan – toate amintind de fastul curții unei familii princiare, majoritatea fiind executate de artiști swabi.

Încă de la intrare ești introdus în atmosfera medievală prin trecerea printr-un tunel pe ai cărui pereți sunt expuse arme, armuri și capete de cerbi. Ajunși în curtea interioară, peretele din față afișează emblema familiei de Hohenzollern având în centru culorile alb și negru specifice înconjurate de simboluri. Aduce foarte bine cu aceea a României având în centru scutul cu patru diviziuni și mai jos deviza casei regale: NIHIL SINE DEO. În laterală o placă mare de bronz îl înfățișează pe Carol I alături de Scutul cu alb și negru.

Urmează holul din care se urcă pe scări la etaj unde e prezent un goblen cu imaginea unor țigani, oameni simpli, apoi portrete ale conților și prințeselor.

Sala de baie conține cada cu sistemul de conducte și robinete, sala de odihnă de dinaintea băii cu un pat mic, un scrin cu o oglindă, ziare de epocă...

Urmează un salon cu mobilier și două tablouri cu imaginea veche a castelului.

Se intră de aici în apartamentele regale, toate având plafonul pictat. Unul dintre ele are drept în față un splendid tablou al lui Carol I de România, alături de alte portrete ale prințeselor, un șemineu cu sfetnice și prețioase orologii vechi.

Sala de joc expune două mese având picioare cu labe de animal. Plafonul de aici e curbat, specific unei săli de joc.

Se intră apoi într-un apartament cu o senzațională pictură pe plafon: un soldat călare care pare că e cu spatele la noi își schimbă poziția în timp ce înaintăm, la mijloc călărețul se vede din față pentru ca odată ajunși în colțul diametral opus să-l vedem întors la 90 de grade alergând spre fundal către un castel aflat mult în spate pe înălțime, probabil castelul pe care-l vizităm, semn că și-a îndeplinit misiunea și

acum se întoarce. Remarcabil!

Coborând pe trepte înaintăm acum într-un salon cu candelabre impresionante și picturi pe plafon cu o masă mare în centru, semn că aici se servea masa.

De aici urmează un culoar care expune în vitrine colecția de medalii ale casei și colanul familiei, semănând perfect cu cel al lui Carol I, cea mare distincție românească folosită pentru a onora înalte servicii aduse țării, unul dintre acestea l-am văzut la Cairo, în palatul Abdin, oferit regelui Egiptului Farouk. Puține colane sunt în lume, unul este și în colecția muzeului de istorie a României. Celelalte distincții afișate aici seamănă cu virtutea României, totul pentru țară,...,

Intrăm de aici în Sala Ancestorilor, cu imaginile conților și prinților de Sigmaringen. Lipsește Carol I, fiind prezenți doar cei germani. Galeria începe cu Karl Anton și fiul său Leopold. Sunt atât de mulți că acoperă toți pereții laterali iar deasupra ușilor încadrate de cariatide sunt imaginile castelelor familiei.

Picturi și stucaturi impresionante acopereau tavanul.

Vizităm celelalte saloane intrând din unul în altul până se ajunge la imensul Salon portughez care are la intrare fântâna lui Neptun decorată cu mozaic prețios. De o parte admirăm tapiseriile impresionant de mari iar vis a vis statuile muzelor cu îngerași deasupra. Pe laterale sunt scaune pentru invitați la concertele anuale de la castel.

Pe o scară laterală ajungem la parter în sala Sf. Hubert a trofeelor de vânătoare cu sute de capete de cerbi vânați în toate colțurile Europei, pe toți pereții, cel din dreapta având în mijloc doi urși din Carpații României, o blană întinsă și un urs împăiat. De remarcat că toate obiectele sunt datate: 1950, 1960, 1970, 1990 semn că pe atunci vânătoarea făcea parte din cultura aristocratică, fiind printre divertismentele nobile de la

curte.

La final, suntem îndreptați spre Sala armelor care expune una din cele mai mari colecții din Europa. Pasionatul colecționar Karl Anton a adunat aici arme unice și curioase în cantități impresionante, dar și de calitate. În marea sală a armelor sunt expuse aproape 3000 de obiecte, unele din secolul XIV, un fel de istorie a dezvoltării tehnologiei de-a lungul secolelor în materie de arme, armuri, arme defensive și ofensive, o armă multiplă germană, caschete, instrumente de tortură, săbii, iatagane turcești și chiar indiene...

La ieșirea din castel admirăm o colecție de mașini de epocă aflate în stare perfectă: Fiat, Audi, Mercedes...

Alături intrăm în hangarul cu calești, litiere, poștalioane... impresionează două calești cu însemnele regale în perfectă stare.

Afară un tunel aerian unește castelul cu capela din față unde se ajungea pe timp nefavorabil direct în cușetele regale de lângă altar unde se află Isus salvatorul înconjurat de Sf. Petru cu cheile și Sf. Pavel cu sabia. În stânga este capela Sfântului Anton și tablouri cu scene biblice având îngerași păzitori asemeni celor ai lui Bernini din San Pietro. Orga din spate se află deasupra balconului, tot tavanul este pictat cu scene biblice cu o mulțime de personaje, iar însemnele casei regale sunt prezente peste tot ca de altfel și în tot orașul pe mai toate casele vechi...

Castelul aparține familiei care și locuiește într-o aripă a lui dar și în celelalte trei castele răspândite în zonă.

După ce treci prin Pădurea Neagră aflată la granița Elveției cu Germania se ajunge la Donaushelle unde se află izvorul Dunării, jos la baza unei biserici într-o curte din laterală. Izvorul este monumental, o construcție veche de formă circulară asemeni unei fântâni. Pe peretele din latera dreaptă sunt plăcuțe din bronz cu istoricul cursului Dunării,

una aplicată și de România. Am urmat apoi cursul Dunării, aici mai degrabă un pârau, spre deosebire de ceea ce este ea pe parcursul ei prin cele trei capitale ale Europei, Viena, Budapesta și Belgrad!

Baden Baden, stațiunea preferată a nobililor și monarhilor, are o istorie veche care merge în urmă încă din timpul romanilor, azi băile din centru purtând numele Caracalla. Chiar primul hotel de lux din Europa a fost construit pe malurile râului Oos. Azi sunt hoteluri pentru toate gusturile, de la cele standard confortabile până la cele luxoase unde oportunitățile pentru relaxare și petrecere a timpului sunt nelimitate. Se spune că peste 600000 sunt cei fascinați de *Le jeux sont fait! Rien va plus!* din cazinouri.

Niciun alt oraș nu e atât de norocos de la mama natură ca Baden Baden unde izvoarele de apă caldă te îmbie tot timpul mai bine decât oriunde în Germania iar Riesling-ul extras din viile binecuvântate de soarele ce scaldă plaiurile dintre Rhin și Pădurea Neagră au un gust delicios marcat de continuitatea prețioaselor premii obținute.

Trinkhalle, construit între 1839-42 cu coloane corintiene și pereți cu picturi servește azi drept centru de informații, cafenea și uneori, duminica este gazda târgurilor de antichități. Kurhaus adăpostește unul din cele mai frumoase cazinouri. Teatrul neobaroc este construit între 1860-62 după stilul Operei din Paris. Muzeul orașului prezintă o istorie de peste 2000 de ani, muzeul Frieder Burda este construit de celebrul arhitect newyorkez Richard Meyer iar Faberge este un muzeu special dedicat vieții și artei lui Carl Faberge. Băile termale, cultură și tradiție aici la Baden Baden, se adapă din cele 12 izvoare și ating până la 68 de grade oferind o atmosferă de relaxare completă într-o atmosferă ce reface vechile temple din timpul descoperitorului Caracalla ce acoperă aproape 3000 metri pătrați, cu saună și o parte din piscină în aer liber

iar la Friedrichsbad combinația de băi termale romane și irlandeze e înconjurată de istorie prin ruinele băilor de 2000 de ani care se pot vizita și azi. Găsești aici adevăratul drum către tine însuși!

Festspielhaus, deschisă în 1998 este a doua mare sală de concerte din Europa. Aflată la capătul opus, Lichtentaler Allee, cunoscută de peste 350 de ani, este cartea de vizită a orașului, o veritabilă sursă de inspirație poetică, o operă de artă alcătuită din arbori și flori în mijlocul cărora se ridică monumente din Belle Epoque. Vizitând aceste splendide locuri însoțit de o caleașcă de epocă te vei simți ca în timpuri imperiale când aici își petreceau verile kaizerii și regii din întreaga Europă.

Singurul palat privat nedeschis publicului este Neues Schloss. Într-adevăr e majestos! L-am vizitat special dat fiind că locul se leagă de România prin apele sale care au fost comparate cu cele de la Călimănești Căciulata dar și datorită singurei capele ortodoxe din occident ridicată de un domnitor român!

La **capela Sturdza** din Baden Baden, se ajunge chiar din strada Sturdza, urmând drumul până în vârful unei coline împădurite dintr-un domeniu destul de impresionant unde te întâmpină o intrare ca un templu cu un capiteliu sprijinit de patru coloane. De altfel domnitorul Mihail Sturdza a avut și un palat în oraș de care se leagă multe legende privitoare la pretinsa avere ascunsă, din care cauză a și fost până la urmă devastat de amatorii de comori.

Mihail Sturdza, domnitor al Moldovei între anii 1834-1849, s-a născut la Iași în 1794 ca fiu al marelui logofăt Grigore Sturdza și al Mariei Calimah, fiică de domn. A fost influențat de junimistul sas Flehtenmacher și, deși a fost ales ca domn sub protecția turcilor, a intrat cu totul sub influența politicii rusești. Totuși, pe timpul lui s-au construit 250 Km de drumuri și 400 de poduri din piatră. Prima soție

a fost Elisabeta, fiica lui Vasile Rosetti care a avut 3 copii: Dimitrie, Grigore și Maria. După ocupația ruso-turcă a Principatelor și Convenția de la Balta Liman din 1849 în locul lui a fost pus ca domnitor Grigore Alexandru Ghica. Apoi se retrage la Paris unde moare la 90 de ani și este înmormântat în capela familiei din stațiunea Baden Baden din Germania, ridicată între anii 1863-1866 după planurile arhitectului Leo von Klenze, o biserică de fapt, construită în stil neoclasic.

Ctitor al capelei, domnitorul Sturdza o ridică după moartea neașteptată a fiului său Mihail la Paris la numai 17 ani, folosind cei mai renumiți artiști ai vremii, Leon von Klenze (autor al Ermitajului) și G. Dollmann care îmbină inspirat elemente renascentine cu cele neoclasiche, dar și germane. Pictura de pe pereți este opera lui Wilhelm Hauschild din Munchen. Dar marea realizare o constituie cupola de 24 m, o replică în miniatură după aceea a catedralei San Pietro, cu o acustică deosebită, cu picturi în foi de cupru realizate de Andre Muller. Tehnica pe plăci de cupru e folosită și la realizarea catapetesmei și a portretelor de la intrare ale principelui Mihail, a sorei sale Maria, a prințesei Smaranda Vogoride și domitorului Sturdza de către pictorul francez J. Perignon. În criptă se află mormintele iar în dreapta și stânga cupolei se află două monumente, al tânărului Mihail la masa de studiu realizat în marmură de Carrara de sculptorul italian Rinaldo Rinaldi, iar opus lui, monumentul celor doi părinți îndurerați, sculptat de francezul Thomas Gabriel. Până în anul 1882 capela s-a aflat sub jurisdicția Patriarhiei ecumenice din Constantinopol, apoi a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei iar din 1923 este în administrația orașului Baden Baden care o restaurează și din 1997 a fost inclusă pe lista monumentelor istorice din Germania.

Azi ea se înalță majestos în mijlocul unui parc cu arbori de sequoia și magnolia alături de un stejar adus din Moldova, fiind inclusă

în toate ghidurile turistice.

68 de situri aparținând patrimoniului UNESCO am vizitat în 4 continente, dar Elveția se detașează prin civilizație, tradiție, un verde de nesdescris cu ape și lacuri cristaline. Sunt aici tot atât de multe locuri aparținând patrimoniului mondial.

Ce mai, Elveția e ca o întoarcere în copilărie când încă mai existau Oltul cu valurile lui năvalnice ce izbeau zgomotos zidul vechi al mănăstirii Cozia și satele încă nedistruse ducând în spate tradiția miilor de ani a caselor asemeni celor din Elveția, transmise din generație în generație, cu pajiști pe care încă mai pășteau vacile albe și negre de la noi.

E bine că mai există încă micile petice de carton, am numit aici vechile vederi, aduceri aminte de vilele de altădată construite în stațiunile României după modelul helvetic de acum 200 de ani! Dar și rare pavilioane ca acelea din Călimănești, Govora sau Olănești construite acum 150 de ani după același model. Aici în Elveția m-am simțit tot timpul ca acasă chiar dacă uneori visul depășea realitatea.

*Mai mult, cartea **România - o Elveție a estului**, completată de un proiect IT conceput la Berna, încearcă să aducă în fața tinerilor o imagine a ceea ce ar fi trebuit să fie țara noastră, așa cum era în perioada interbelică și chiar a copilăriei, o țară europeană!*

Mi-ași dori ca această carte scrisă în 2011 odată cu sărbătorirea centenarului relațiilor diplomatice dintre România și Elveția, a treia dedicată unui astfel de jubileu să depășească succesul cărților scrise la Cairo “Mirajul civilizațiilor și fascinația muzeelor”, apărută în 2006 cu prilejul centenarului relațiilor diplomatice dintre România și Egipt, “Indiei” și “Impresii de călătorie”, alese în anul 2008 drept repere editoriale cu prilejul sărbătoririi a 60 de ani de relații diplomatice

dintre România și India când am avut marea onoare să prezint proiectul IT dedicat Indiei *la Sala Gafencu* în fața diplomaților români din *MAE* și a Excelenței Sale, Domnul Ambasador al Indiei la București, Debashish Chakravarti.

Efortul depus în strângerea bazei de date timp de peste 4 ani în India, alți 4 ani la Cairo unde au apărut cărțile și încă un an la Berna unde am finalizat proiectul IT a fost încununat de satisfacția pe care am avut-o prin exprimarea mulțumirilor atât din partea participanților dar mai ales din partea Domnului ambasador Chakravarti care mi-a mulțumit și în numele poporului indian pentru afecțiunea mea specială.

Că India a rămas și va rămâne pentru mine întâia iubire o demonstrează mirajul, misterul, fascinația și incredibilul pe care o lume întreagă îl întâlnește acolo și azi. Pentru că civilizația indiană este ca și piramida lui Kufu din Cairo - singura de mii de ani existentă încă și azi!

Am vizitat special Davos și St. Moritz mergând pe urmele domnului Petcu din Bușteni, participant aici la jocurile olimpice din 1948 când delegația României a fost vizitată și de Majestatea Sa, Regele Mihai I de România. Chiar are o fotografie împreună cu Regele pe celebra pârție Cordelia.

Întâlnirea cu Majestatea Sa, Regele Mihai I de România, aici la Aubonne, lângă Lausanne în 2009, după ce acum 20 de ani nu am reușit dat fiindcă era bolnav, a fost cred momentul de vârf al vieții, amintirea cea mai frumoasă. Primul monarh întâlnit în viață pe pământul unde pe nedrept a fost exilat! Au urmat familia princiară de Liechtenstein și prințul moștenitor Alois în fiecare an la 15 august de ziua națională și excepționala excursie pe Valea Loarei la castelele vechilor monarhi. Dar întâlnirea cu Regele României a fost un regal!

Aceasta a fost Elveția, la fel ca și Austria, aceleași ca în “Sunetul

muzicii”, neschimbate parcă de pe vremea familiei von Trapp!

O perioadă activă unde am reușit să finalizez proiectele IT despre civilizația faraonică: muzeul de egiptologie din Cairo, comoara lui Tutankhamon, istoria obeliscurilor egiptene rămase încă în viață, celebrele portrete de la Fayoum, Vizitând Berna, Bucureștiul de altădată cu primele fotografii realizate de celebrul fotograf Angerer la 1856, România – o Elveție a estului și o a treia ediție full colour a Călimăneștiului interbelic.

Am scris această carte în amintirea lui Mihai Ghica, un prinț român care mi-a fost ghid la Geneva în 1990, la prima mea ieșire în occident, prin bunăvoința și ambilitatea Consulului General Onorific al Romaniei la Zurich, Alteța Sa, Prințul Dimitri Sturdza. Alese mulțumiri.

Îmi exprim recunoștința personalului firmei Deessee AG, domnului Ion Cârstoiu, pentru competența și promptitudinea dovedite.

Dan ZAMFIRACHE

Berna 2009

